

Доктори наука:

докторирали 2011. године на Универзитету у Бањој Луци

Издавач

Универзитет у Бањој Луци
Булевар војводе Петра Бојовића 1А
78 000 Бања Лука

Главни и одговорни уредник

Проф. др Станко Станић

Уредник

Проф. др Драшко Маринковић

Лектор

Мр Татјана Марић

Технички уредник

Милан Дамјановић

Штампа

Службени гласник Републике Српске

Тираж

150 примјерака

Садржај

Предговор	5
Академија умјетности	7
1. Драган Ашковић	7
Архитектонско-грађевински факултет	9
1. Катарина Јевтић-Новаковић	9
2. Јасмина Недељковић Остојић	12
Економски факултет	15
1. Славиша Ковачевић	15
2. Стево Пуцар	18
3. Војислав Шкрбић	23
4. Синиша Куртеш	30
5. Срђан Амићић	34
6. Игор Тодоровић	38
7. Предраг Гајић	43
8. Витомир Слијепчевић	50
9. Благоје Шупић	54
10. Гордана Ђокић	57
Електротехнички факултет	63
1. Зоран Величковић	63
2. Дарко Бродић	64
Машински факултет	66
1. Зорана Танасић	66
Медицински факултет	69
1. Нада Бањац	69
2. Предраг Шпирић	70
3. Лејла Чалкић	72
4. Мирјана Реметић	73
Пољопривредни факултет	76
1. Борис Пашалић	76
2. Миливоје Урошевић	77
3. Синиша Митрић	79
Правни факултет	81
1. Дарко Радић	81
2. Ранко Вулић	84

Природно-математички факултет	87
1. Весна Рајчевић	87
2. Биљана Давидовић-Плавшић	89
3. Нина Јањић.....	91
4. Даворин Бајић	94
5. Весна Борка Јовановић	96
Факултет политичких наука	99
1. Никола Гаврић	99
2. Мира Ђук.....	100
3. Јагода Петровић	103
4. Драгана Вилић.....	104
5. Биљана Милошевић	106
6. Весна Шућур - Јањетовић	108
Факултет физичког васпитања и спорта	112
1. Бојан Гузина	112
2. Адмир Хаџикадунић	113
3. Горан Граховац.....	116
4. Дарко Паспаљ	118
5. Радомир Зрнић	120
Филозофски факултет	123
1. Мидхат Спахић.....	123
2. Ђорђе Чекрлија	124
3. Александра Хаџић-Крнетић.....	126
4. Селма Поробић	127
5. Власта Сучевић.....	129
6. Наташа Вилић.....	131
7. Спахија Козлић	132
8. Тања Чолић	134
9. Живорад Миленовић	135
Филолошки факултет.....	137
1. Далибор Кесић.....	137
2. Сања Јосифовић-Елезовић	139
3. Љиљана Аћимовић	140
Шумарски факултет	142
1. Војислав Дукић.....	142
Докторске дисертације одбрањене на Универзитету у Бањој Луци	
1974-2011. године	149
Индекс	177

Предговор

Поводом обиљежавања 35 година Универзитета у Бањој Луци започели смо рад на представљању доктора наука, који су научни степен доктора наука стекли на нашем Универзитету.

У првој публикацији, објављеној 2011. године, представили смо 69 доктора наука који су промовисани до 29.11. 2010. године.

У овој публикацији смо претставили 48 доктора наука који су докторирали у 2011. години и 6 доктора наука који су титулу стекли у децембру 2010. године, а који нису уврштени у претходну публикацију.

У оквиру организационих јединица Универзитета, које су разврстане азбучним редослиједом, докторанте смо представили хронолошким редослиједом – на основу датума одбране докторске дисертације.

За сваког доктора наука навели смо: име и презиме, датум и мјесто рођења, наслов докторске дисертације, ужу научну област у коју је сврстан докторат, име, презиме и титулу ментора, те предмет и циљ рада, методе истраживања, главне и помоћне хипотезе и научни допринос докторске дисертације.

Како бисмо корисницима олакшали проналажење информација, публикација садржи и сљедеће индексе: индекс наслова докторских дисертација, индекс ужих научних области и индекс ментора.

Овом приликом се захваљујемо свим продеканима за научноистраживачки рад нашег Универзитета, без чијег свесрдног залагања ова публикација не би ни дошла до заинтересованих читалаца.

Бања Лука, 20. 1. 2012.

Проф. др Драшко Маринковић

Академија умјетности

1. Драган Ашковић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 1.11.1966. у Убу, Република Србија

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Паралитургијске песме код Срба

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Етномузикологија

МЕНТОР: Проф. др Димитрије Големовић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 4.3.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Основни циљ рада је био да се паралитургијске пјесме дефинишу у односу на народну и црквену музичку традицију, да им се одреди мјесто, улога и вриједност. Предмет истраживања је паралитургијско стваралаштво код (православних) Срба указујући на његову посебност али и универзалност, будући да су потребу за овом врстом стваралаштва имали и други народи различите конфесије или религије који живе на јужнословенском простору.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Метода анкетирања или интервјуисања и историјска метода.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Основна хипотеза у овом истраживању јесте да су ове пјесме настале као својеврсно алтернативно духовно стваралаштво, које је створено од стране народа, будући да је он имао жељу да са својим Богом успостави приснију везу, него што је то била она коју му је „нудила“ званична Црква.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

- Прикупљен и систематизован изузетно богат материјал који ће бити драгоцјен свим будућим истраживачима у овој области.
- Истраживања су интердисциплинарног карактера.

- Кандидат овим пјесмама даје универзалан значај, будући да на нашим просторима превазилазиле националне, конфесионалне и религијске границе.
- Рад о овој врсти музичког наслеђа отвара нова питања у вези могућности стварања новог религијског пјесништва.

ЗАКЉУЧАК

Паралитургијске пјесме је стварао побожни српски народ. Те пјесме су настале као резултат народног трагања за новим начинима изражавања своје вјере у оквиру богомољачког покрета. Иако идеја о покрету потиче са Запада, богомољци су остали вјерни својој националној Цркви. Покрет је у Србији добио специфично национално и конфесионално обиљежје. Те карактеристике су се одразиле на богомољачко пјевање. Због тога паралитургијске пјесме представљају специфичну синтезу народног, црквеног и страног музичког наслеђа. Примарна улога у том процесу припала је народу. Улога паралитургијских пјесама је била првенствено „пастирско поучна“. У овим пјесмама може да се препозна наше велико народно искуство које је настајало у историји. То искуство у овим пјесмама даје посебну вриједност иако су оне у музичком смислу ипак врло скромне. Најважније мјесто у овим пјесмама заузео је текст. Његова улога је била преношење одређене истине, поруке и љубави. Иако паралитургијске пјесме нису званично богослужбене, оне су ипак „закорачиле“ у званично богослужење – Литургију, будући да су некада пјеване у Литургији, а и данас се понегдје пјевају. Те пјесме су својом садржином и народном мелодијом потресале „проста срца“ говорећи о покајању и промјени начина живота. Тематика која је доминирала у паралитургијским пјесмама односила се на Бога, на наш однос према њему, на божанску правду или истину.

Архитектонско-грађевински факултет

1. Катарина Јевтић-Новаковић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 28.1.1959. у Београду

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Предграђе Београда и његова трансформација током XX века

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Историја и теорија архитектуре и заштита градитељског наслеђа

МЕНТОР: Проф. др Миленко Станковић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 4. 4. 2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Глобални циљ истраживања ове докторске дисертације био је да се у дефинисаној области истраживања, на конкретном моделу, који је предмет рада, ивичном подручју града Београда, кроз вредновање његових карактеристика, утврде конфликтни односи, који су довели до дисонантности урбаног и руралног пејзажа, као и свеобухватног губитка традиционалног идентитета града у просторно-топографском и структурном смислу.

Задаци истраживања ове дисертације, који су произашли из дефинисаног циља, били су:

- указивање на могуће правце санирања рубних зона градова и дефинисање стратегије ублажавања контраста,
- уочавање супротности и вредновање карактеристика конкретних урбаних амбијената и сценографија, који се најчешће затичу у ивичним подручјима града,
- утврђивање разноликости и особености појединих типолошких представника у оквиру рурално-урбаног простора Београда,
- анализа узрочно-последичних веза насталих супротности, начини превазилажења или разлози прихватања ради постизања бољег квалитета живота,
- дефинисање позитивних и негативних трендова и утврђивање теоретских поставки у вези са постављеним проблемом, поређење старог и новог у уличним амбијентима, покушај расвјетљавања архитектон-

ских ставова и схватања данашњег приступа пројектовању у таквим срединама.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

- Метода истраживања историјске грађе;
- Метода анализе планске документације (увидом у планску документацију кроз донесене, превасходно, генералне планове, почевши од првог генералног плана, из 1908. године, до 2003. године када је усвојен нови Генерални план Београда);
- компаративна метода анализе физичке структуре (која се примјењивала у свим истраживачким равнима);
- синтеза резултата истраживања.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Постоје специфичности просторне структуре ивичног подручја града са испреплетаним елементима стихијности, као и урбане и руралне политике, односно важећег модела урбанизације града.

- Већина аутора која се бави градом заобилази тему предграђа, па нам се чини да је појава предграђа везана за новије доба, али историја предграђа почиње паралелно са историјом града.
- Развој града Београда могуће је пратити кроз типолошке представнике бивше и садашње периферије.
- Што је урбана политика града ригиднија, то су рубне зоне града нападнуте дивљом градњом.
- Путеви преласка приградских насеља у „вртно предграђе“ могући су уз брижљиву оркестрацију свих релевантних чинилаца, који укључују координирано дјеловање просторних, економских, социјалних, као и програма за унапређење животне средине.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

У раду су дате назнаке услова и могућих праваца развоја и обнове архитектуре приградских подручја. Наглашавајући успјеле и мање позитивне трендове, као и потпуне промашаје у простору, утврђују се корисне теоретске поставке везане за постављени проблем. Радом се, у контексту преплитања прошлости и садашњости, незаобилазно поставља питање континуитета и дисконтинуитета у формирању амбијената и развоју оригиналне и провјереним изворима надахнуте архитектуре предграђа, што представља научни и стручни допринос афирмацији пажљивијег

дјеловања у рурбним дјеловима града и нуди препоруке и смјернице за даља истраживања.

ЗАКЉУЧАК

Урбанизација наравно никада није једносмјеран и једнозначан процес исказан само ширењем градских садржаја и повећањем броја становника, већ би се прије могло рећи да је препуна мјеста сусрета, размимоилажења, неразумијевања, судара града и села, урбаног и руралног. Београд и његова рурална околина вишеслојно су утицали једни на друге. У тој сталној борби два свијета, чијег свакодневног судара можда ни једни ни други нису били свјесни, час су побјеђивали једни, час други. Нити се градска околина могла отети продору урбаних садржаја, нити је град успио да избјегне елементе сеоског начина живота.

Предложена тема, истраживања предграђа, завређује пажњу и из разлога што изразито репрезентује социополитички контекст времена у коме живимо и доводи нас до средишњег питања за научно истраживање у урбанистичком планирању: како удовољити појединачним и групним потребама популације унутар једне просторне цјелине? Одговор је могуће наћи у усклађеној глобалној политици према проблемима градова. Нажалост, разумијевање градског простора тешко може постати опште добро, јер се интердисциплинарни процес повјерава само стручњацима, за које сматрамо да могу и разумију међузависну комплексну структуру урбаних феномена. За лаика постоје само појавни сагледиви облици стварности који га стимулишу у грађењу серија менталних референци и сликовних представа града. Кад се томе придруже утисци осталих становника у процесу који престаје да буде субјективан, ствара се богатство јавне перцепције града. Велики град могао би се дефинисати као замашни склоп међусобно услојених прича које се стално допуњују и мијењају, а нови планерски захват у граду, као и теоретско истраживање, може се објаснити као укључење неке нове приче великом броју постојећих урбаних прича, односно као нов допринос схватању цјелине, која непрекидно измиче сазнању.

2. Јасмина Недељковић Остојић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 28.1.1956. у Београду

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Анализа методе премера грађевинских објеката 3D ласерским скенерима

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Геоинформатика

МЕНТОР: Проф. др Миро Говедарица

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 11. 6. 2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет истраживања је метода премјера грађевинских објеката коришћењем сензорске технологије – 3D ласерских скенера. Потребно је објективно сагледати и оцијенити тачност резултата мјерења прије и после извршених мјерења, која укључује контролу квалитета мјерења, оцјену вриједности мјерене величине и изражавање мјерне несигурности резултата мјерења. Такође, у раду треба истражити утицај и модел одређивања систематских грешака инструмента.

Циљ истраживања је анализа методе премјера, који се базира на примјени савремене сензорске технологије 3D ласерског скенирања грађевинских објеката и евалуација резултата премјера.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

У дисертацији су коришћене следеће опште научне методе и технике истраживања: аналитичке методе засноване на успостављању функционалне зависности између различитих група параметара; моделирање функције резултата мјерења; општи приступ методе најмањих квадрата; експериментална метода; анализа литературних информација и добијених резултата; планирање и пројектовање. Даље, коришћене су научне методе карактеристичне у процесу обраде и анализе геодетских резултата мјерења: статистичка анализа и оцјена параметара, као и њихових расподјела; провјера статистичких хипотеза.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

- Примјена 3D ласерског скенирања за премјере грађевинских објеката намеће потребу развоја и дефинисања методе мјерења.

- Установљавање методе мјерења омогућава стандардизацију поступка мјерења и обезбеђење пројектованог квалитета при реализацији пројекта, као и остваривање везе између пројектованих толеранција и калибрације TLS-а.
- Евалуација резултата премјера TLS-ом омогућава верификацију методе мјерења и потврђује могућност примјене ове технологије за премјер грађевинских објеката.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Научни допринос дисертације огледа се, прије свега, у евалуацији методе премјера грађевинских објеката терестричким ласерским скенерима. У раду је доказано да се дефинисана метода премјера TLS-ом може примијенити за премер објеката при пројектованим толеранцијама, израженим стандардним одступањима реда величине 3 милиметра. Даље, доказано је да се по предложеној технологији може извршити премјер грађевинских објеката произвољног облика, димензија и положаја у простору. Ово се односи како на спољашњост, тако и на унутрашњост објекта, такође и на подземне ходнике и просторије.

Допринос дисертације је, такође, у унапређењу премјера грађевинских објеката примјеном TLS технологије која омогућава прикупљање огромног броја поузданих просторних информација у кратком временском периоду. Ове просторне информације формирају 3D скенове који први пут омогућавају премјер чији су резултат премјерене површи умјесто појединачних, карактеристичних тачака објекта.

У складу са предложеном методом мјерења, извршена је стандардизација тока мјерења TLS-ом; зависно од вриједности пројектоване толеранције примјењује се индивидуална или редовна калибрација инструмента.

Допринос рада свакако је и дефинисана метода мјерења TLS-ом (прва итерација). Током дефинисања методе идентификоване су систематске грешке инструмента, које су затим одређене у поступку калибрације, која се спроводи према предложеном математичком моделу. Кориговањем скенираних резултата за утицај ових грешака значајно се побољшава тачност позиције скениране тачке.

ЗАКЉУЧАК

Примјена TLS инструмената и поред њихових изваредних особина у области премјера зависи од тачности која се може постићи, јер при реали-

зацији пројекта тачност снимања мора да буде не мања од пројектоване толеранције, и у том смислу је тачност TLS-а ограничавајући фактор за примјену у области премјера грађевинских објеката. У фокусу је истраживање систематских грешака TLS-а и њихов утицај на резултате мјерења, начин одређивања и могућност умањења, што може значајно да побољша тачност резултата мјерења. За рјешење проблема калибрације импулсних TLS инструмената примијењен је метод најмањих квадрата, модификован у циљу рјешавања овог специфичног проблема. Калибрација ласерских скенера Leica HDS 3000 и Leica Scan Station 2 извршена је у лабораторијским условима, коришћењем тест поља које је пројектовано и реализовано за рјешење овог задатка. Систематске грешке мјерене дужине, хоризонталног правца и вертикалног угла одређене су интегрално. Извршено је скенирање фасаде зграде ВГГШ инструментом Leica Scan Station 2, при чему је спроведена теренска калибрација скенера, што је имало двоструки задатак: да се на основу резултата скенирања оцијени примјенљивост ове методе за премјер грађевинских објеката и да се у теренским условима одреде параметри калибрације скенера. У раду су приказане три калибрације ласерских скенера, извршене на основу различитог броја сигналисаних тачака са еталонским вриједностима координата, што је омогућило спровођење експерименталне анализе одређивања минималног броја тачака и препоруке за начин њиховог избора у циљу добијања поузданих резултата калибрације. Извршена је евалуација резултата премјера TLS-ом. На основу дефинисане методе мјерења, резултата и закључака везаних за калибрацију TLS-а, извршена је стандардизација тока мјерења израдом дијаграма поступка мјерења. Евалуација резултата премјера TLS-ом на примјеру скенирања зграде ВГГШ, показује високу оцјену примјенљивости TLS технологије за премјер грађевинских објеката.

Економски факултет

1. Славиша Ковачевић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 2.8.1979. у Бањој Луци

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Утицај глобализације на развој свјетске трговине

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Међународна економија

МЕНТОР: Проф. др Љубиша Адамовић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 6.11.2010.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет истраживања овог рада су, теоријски и практично, веома сложени проблеми утицаја глобализације на развој и раст свјетске трговине. Истраживања су врло актуелна и повезана су са цијелим комплексом међународних економских и политичких односа савременог свијета, а посебно оних који се односе на развој свјетске трговине у процесу глобализације крајем XX и почетком XXI вијека.

Сложеност предмета истраживања проистиче како због недовољне истражености тако и због различитих и дивергентних теоријских поставки и практичних анализа како поимања глобализације тако и њеног утицаја не само на развој свјетске трговине него и на развој савременог друштва уопште.

Ова истраживања имају за циљ да путем теоријских и емпиријских доказа покажу неправедност глобалних трговинских правила и одредби пријашњих трговинских споразума, као и нових предложених споразума за развој земаља у развоју. На тим основама, учиниће се напор да се истакне скуп приоритета „истинске“ текуће „Развојне рунде“.

Имајући у виду савремене и свеобухватне процесе глобализације свјетске привреде и трговине, неопходно је свестранијом анализом пружити одговор на питање: Како би требала да изгледа истинска развојна рунда преговора-рунда која би одражавала интересе и проблеме највећег дијела човјечанства, тј. земаља у развоју, рунда која би убрзавала њихов развој? У сваком случају, основна хипотеза је, да би таква рунда требала да буде знатно другачија од оне која је изложена у „Доха рунди“, а посебно

од начина на који се „Доха рунда“ развијала. Евидентно је да садашња „Развојна рунда“ није оправдала свој назив. Отуда је један од битних циљева овог рада да путем научне анализе понуди и своје виђење очекивања од „Развојне рунде“ у развоју свјетске трговине.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

При истраживању утицаја глобализације на развој свјетске трговине користиће се уобичајене и провјерене методе анализе: метода „анализа-синтеза“, „индукције-дедукције“, метода апстракције и статистичке конкретизације; метода компарације. Сем тога, у истраживању ће се примјенити и својеврсна метода теоријског уопштавања.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Дубинска суштина глобализације састоји се у томе, што у поређењу са ранијим периодима историје свјетске економије прелази у квалитетно ново стање у којем је међузависност националних држава достигла такав ниво да су настале кардиналне промјене у животу цјелокупног свијета.

Битно је порасло учешће спољнотрговинског промета (извоз+увоз) у БДП и то са око 16% средином XX вијека на око 36% 2002. године, а уколико се урачуна учешће извоза и увоза комерцијалних услуга-чак 48,2%. Међузависност већине националних економија прерасла је из више или мање аутономних привредних структура у саставне елементе глобалне економије. Све земље свијета, чак и без обзира на своју величину и економску развијеност, принуђене су да се прилагођавају реалностима глобалне економије. Међутим, не ради се само о прилагођавању постојећем дјеловању глобализације на систем организације и практичне токове свјетске трговине већ о неминовности његове промјене у циљу боље организације и ефикаснијег система који би био прихватљив од свих и користан свима који учествују у њему. Суштина и посљедице глобализације свјетске економије постали су предмет интензивних истраживања и све жустријих политичких расправа. Процес глобализације одвија се све већом снагом у току посљедње двије деценије. Очекује се да ће јачати и даље и продубљивати јаз између земаља и региона свијету.

Пажљиво изучавање многобројних радова, који су посвећени тим проблемима, показују да међу истраживачима постоје озбиљне разлике не само о поимању глобализације, већ и о томе, како су токови развоја у тр-

говини, производњи и финансијама у највећој мјери одговарали процесу глобализације економије.

У условима глобализације економије на арену међународних економских односа наступају нови субјекти привредних дјелатности. То су, прје свега, транснационане корпорације и регионалне економске интеграције.

Поводом глобализације и њено дјеловања на повећање или смањење јаза између развијеног „Сјевера“ и неразвијеног „Југа“ воде се све жустрије расправе међу водећим глобалистима и антиглобалистима. То и није случајно када се има у виду да је смањење тог јаза од животне важности савременог свијета. Отуда је неопходна објективна теоријско-практична анализа и објашњење дјеловања глобализације на динамику тог јаза: да ли га смањује или повећава? У сваком случају одговор није једноставан ни децидиран. Мада се може претпоставити да глобализација као свеобухватан свјетски процес позитивно утиче на развој свјетске трговине. Питање је само у којој мјери и на који начин.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Сериозна научна теоријско-практична анализа предложене теме, према комплексној композицији приложене структуре рада, пружа могућност да се дају нова сазнања о утицају глобализације на развој свјетске трговине која ће унаприједити систем организације свјетске трговине и практичне спољнотрговинске везе између земаља и региона. Очекује се да ће ова истраживања понудити такав систем организације свјетске трговине који ће омогућити „праведну трговину за све“ умјесто система богаћења богатих на терет сиромашних кроз свеобухватан систем глобализације.

ЗАКЉУЧАК

Истраживања глобализације и регионалних економских интеграција су показале да су то законити процеси који упркос свим контроверзама позитивно утичу на развој међународних односа и раст свјетске трговине. Глобализација и регионалне интеграције као реални и законити процеси развоја савременог свијета битно утиче на промјену у свим сферама производње, живота и рада сваког човјека.

Мијења се положај и улога појединих земаља и региона у свјетској привреди и трговини. Но и поред свих промјена остаје велика разлика између развијених и неразвијених земаља, односно противрјечност између

развијеног „Сјевера“ и неразвијеног „Југа“ као својеврсна константа у развоју и међународним односима. Та протурјечност је својеврстан кочећи фактор економског развоја и свјетске трговине, чак и поред тога што се апсолутно сиромаштво у свијету смањује.

Без обзира на различите погледе и анализе на дјеловање глобализације на повећање или смањење сиромаштва, односно великог јаза између развијеног „Сјевера“, и неразвијеног „Југа“ евидентна је чињеница да се „трећи свијет“ смањује. Око осамдесет посто свјетског становништва живи у земљама које се развијају и знатно изнад свјетског просјека као што је случај са Кином. У тим земљама дошло је до наглог раста дохотка по глави становника. У Миленијумској декларацији Уједињених нација каже се да ће бити „уважени сви напори за ослобађање мушких, женских и дјечијих припадника људског рода од биједи и нехуманости крајњег сиромаштва“ у којем се налази преко једне милијарде људи у око шездесет земаља које нису обухваћене привредним растом широким размјера који је једини начин да се изађе из сиромаштва.

Нема сумње да ће ширење и продубљивање интеграционих процеса све више утицати на развој свјетске привреде и трговине, на обим и токове кретања роба, капитала, радне снаге, услуга и информација који се прије свега показује на примјеру Европске уније. Међутим, ту су још увијек присутне бројне дилеме непознанице. Шта више ни конвенција о пројекту Европског устава, уговор из Лисабона се не изјашњавају о тешком питању будућих територијалних граница уније, као и одсуство стратешког размишљања о њеним перспективама, геополитичком значају и низу других питања од виталног значаја за ову интеграцију која су предност крупних разлика како међу државама тако међу њиховим јавним мјешима.

2. Стево Пуцар

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 31.3.1973. у Бањој Луци

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Утицај побољшања квалитета људских ресурса на повећање извоза са освртом на Републику Српску и Босну и Херцеговину

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Теоријска економија

МЕНТОР: Проф. др Здравко Тодоровић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 23. 2. 2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Пошто је основни задатак сваког истраживања рјешавање одређеног проблема у изабраној области, ово истраживање је почело формулацијом проблема. Проблем на који се фокусира истраживање је низак ниво и лоша структура извоза у РС.

Када се погледа структура извоза и увоза у Републици Српској одмах пада у очи један од кључних економских проблема овог подручја – извоз је на релативно ниском нивоу и покривеност увоза извозом је прилично ниска (извоз 1.67 млрд КМ а увоз 3.35 млрд КМ, 49.9% покривености, у 2007. години). Такође, када се погледа структура извоза, види се да ту доминирају производи који имају врло мало уграђене додатне вриједности (сирово или мало прерађено дрво, минералне сировине, енергија, итд.) Ово значи да на свјетском тржишту конкуришемо углавном са производима (сировинама и полупроизводима) за које нису потребна значајна знања и вјештине. Нарочито су поражавајући подаци о гранамa за које, реално, код нас постоје добри потенцијали. У производњи поврћа, воћа, меса, производа насталих њиховом прерадом и многих других производа, гдје имамо могућности да заузмемо значајну тржишну позицију на регионалном ако не и на ширем тржишту, ми не можемо да заузмемо доминантну позицију ни на свом, домаћем тржишту.

Пошто људи са основном школом и без образовања има у Републици Српској око 50%, а оних са средњом стручном школом око 25% од укупног броја, може се рећи да око 75% нашег становништва или уопште не посједује одређена корисна знања и вјештине или посједује знања и вјештине која су тренутно потпуно бескорисне за стварање додатне вриједности производа и услуга и повећање конкурентности привреде. Кад се ови подаци узму у обзир онда није ни чудо што нисмо конкурентни у производњи робе и услуга са већом додатом вриједношћу и већим удјелом знања у њиховом стварању.

Из овога произилази и главни истраживачки проблем који смо формулисали у облику питања, с тим да ће све оно што слиједи у истраживању бити тражење првог одговора на то питање:

Да ли побољшање образовне структуре, односно побољшање људској и интелектуалној квалитета у РС може утицати на повећање нивоа извоза и побољшање структуре извоза са већом засићеношћу производа и услуга са већим факторским садржајем знања?

ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Предмет истраживања је испитивање утицаја нивоа и повећања људског и интелектуалног капитала на повећање извоза и извозне конкурентности земље. Узроци и фактори који утичу на повећање извоза и међународне трговинске токове је тема која је много пута истраживана на пољу економске науке. Временом је постало јасно да у овој области нема простих рјешења и једноставних одговора. То поготово важи за савремено доба глобализације, у ком се свјетска економија све брже интегрише и ствара све комплексније глобално тржиште, тако да је свако од оваквих истраживања, у савременим условима, мултидисциплинарно. Ово истраживање је, такође, мултидисциплинарно, јер смо истраживали извозне перформансе привреде, у зависности од квалитета људских ресурса. Све остале факторе, осим људског и интелектуалног капитала, занемарили смо и држали константним.

ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Циљ истраживања је повезан са постављеним проблем. Циљ овог истраживања је, с једне стране, научни – да се пружи општи увид у кретања у области извоза и развој људског капитала, да се доведу у везу повећање извоза са људским и интелектуалним капиталом, да се открије повезаност и објасне узрочно-посљедичне зависности, да се предвиде будућа кретања, и, с друге стране, прагматички – да се установе користи које могу произаћи из резултата истраживања.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Теоријско-методолошки приступ изради овог рада подразумијевао је досљедно поштовање свих фаза општег поступка научног истраживања, почев од одређивања предмета, проблема и циља истраживања и постављања полазних хипотеза, преко прикупљања и обраде података, затим, дескрипције расположивих чињеница, до научног објашњења.

Истраживање смо почели нацртом истраживања. Наш нацрт истраживања је план, структура и стратегија овог истраживања тако осмишљена да нам омогући одговоре на постављена истраживачка питања или проблеме, то јест то је процедурални план којим је обухваћен цјелокупни истраживачки процес. Наш нацрт истраживања се састојао од:

- постављања хипотеза,
- операционализација варијабли које ће се мјерити,

- избор узорка на којем ће мјерења бити извршена,
- прикупљање података који ће се користити као основ за тестирање хипотезе и анализа резултата.

Што се тиче одабира узорка, концепцијом истраживања предвиђено је да се користе подаци домаћих извозних фирми, са могућношћу њиховог агрегирања на различитим нивоима и по различитим критеријима.

Експериментална провјера је била проведена према методологији рада примијењених истраживања коју смо модификовали за потребе овог истраживања. Према овој методологији се постојећа теорија, стандарди, модели и методе даље развијају на основу проучавања релевантне литературе, логичног структурисања и практичних разматрања. У истраживању су се користиле квантитативне и квалитативне методе међу којима најзначајније мјесто заузимају статистичко-математичке методе, методе компарације, дескриптивна метода и др.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

На основу проблема, предмета и циљева истраживања, поставили смо главну хипотезу коју смо, кориштењем одговарајућих метода, провјерили. Главна хипотеза у овом истраживању је мисаони одговор на питање у проблему. Поред главне хипотезе поставили смо и помоћне хипотезе.

Главна хипотеза: Стварањем побољшане образовне структуре, односно побољшањем људског и интелектуалног капитала у РС, повећаће се ниво извоза и промијениће се структура извоза у правцу веће заступљености производа и услуга са већим факторским садржајем знања

Помоћне хипотезе:

Помоћна хипотеза 1: Људски и интелектуални капитал један је од најважнијих фактора који позитивно утиче на повећање извозне конкурентности земље и повећање извоза

Помоћна хипотеза 2: Највећи дио радне снаге Републике Српске не посједује знања и вјештине потребне за повећање извозне конкурентности земље и повећање извоза

Помоћна хипотеза 3: Побољшање образовног система у Републици Српској и његово блиско тржишно повезивање са привредом позитивно ће утицати на повећања извозне конкурентности земље и повећање извоза

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Научни допринос је сљедећи:

- Са аспекта теорије интелектуалног капитала, ово истраживање је, према прегледу свих досадашњих истраживања у овој области, прво истраживање у свијету које мјери утицај коефицијента кориштења интелектуалног капитала у стварању додатне вриједности (VAIC) и његових компоненти, на извозне перформансе предузећа, сектора и земље. Овим се истраживањем даје научни допринос и проширује постојеће знање, тиме што отвара ново подручје истраживања унутар теорије интелектуалног капитала, а то је подручје извозне конкурентности.
- Са аспекта теорије међународне трговине и извозне конкурентности ово истраживање остварује научни допринос групи истраживања која стављају у однос људски фактор и извозне перформансе, тиме што је ово истраживање тј. методологија креирана у овом истраживању отворила могућност једноставне анализе односа извозних перформанси и људског и интелектуалног капитала, не само на агрегатном нивоу, као већина досадашњих истраживања у овој области, већ и на нивоу предузећа, сектора, регија и на бази других критерија. Досадашња истраживања овог типа, најчешће нису могла дефинисати који су то сектори и дјелатности гдје је људски капитал више или мање важан за побољшање извозних перформанси, због кориштења агрегатних података о људском капиталу. Једини начин на који су поједина истраживања у овој области могла добити оваква сазнања је путем анкетирања предузећа, што умногоме поскупљује и продужава истраживање. Методологијом креираном у овом истраживању су, много једноставније и брже, добијена конкретна сазнања о утицају људског и интелектуалног капитала на извозне перформансе по појединачним секторима и дјелатностима.
- То што ово истраживање налази да постоји снажан утицај интелектуалног капитала у скоро свим секторима у БиХ које и методологија анализе ланаца вриједности, Мајкла Портера означава као конкурентске предности БиХ, а нема га у оним секторима које и Портерова методологија елиминише, проширује постојеће знање из теорије националне конкурентске предности, новим сазнањем о значају интелектуалног капитала за извозну конкурентност. Овакво подударање резултата са много компликованијом и скупљом методологијом отвара могућност за даљње тестирање креиране методологије, у утврђивању конкурентских предности појединих подручја.

ЗАКЉУЧАК

Ова докторска дисертација тј. истраживање које је обављено је оригиналан допринос науци јер проширује постојеће знање у појединим сегментима теорије интелектуалног капитала, теорије међународне трговине и теорије националне конкурентске предности. Посебно је указано на нове могућности које су откривене током истраживања, а односе се даљне тестирање креиране методологије за различите земље, секторе и дјелатности и што може бити основа за будућа истраживање у том правцу.

3. Војислав Шкрбић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 14.5.1946. у Прекаји, Дрвар

НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: Актуелни проблеми и специфичности функционисања тржишта нафте са освртом на економска кретања у Републици Српској и Босни и Херцеговини

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Теоријска економија

МЕНТОР: Проф. др Ђоко Слијепчевић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: 4.3.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет истраживања ове докторске дисертације у суштини је теоријско дефинисање и анализа нафте као необновљивог стратешког природног ресурса и то са аспекта одређених специфичности функционисања савременог тржишта овог енергента. Наиме, нафта се сврстава у ред примарних стратешких енергената без којих је незамисливо функционисање савремене привреде и као таква има снажан утицај на развој цјелокупних друштвено-економских односа сваке земље. Стога истраживања, анализе и процјене релевантних чинилаца и околности које, било директно, било индиректно, дјелују у сфери нафтне привреде и функционисања националног и свјетског тржишта нафте и њених деривата, чине веома сложену проблематику гдје се преплиће функционисање и дјеловање економије, политике, геополитике, итд.

У новије вријеме цијена нафте биљежи раст какав нису могле предвидјети ни највеће свјетске агенције које се баве овом проблематиком, као што су „*International Energy Agency*“, „*Platts European Marketscan*“, *Амерички ин-*

сѣиѣуѣи за нафѣу и друге, као ни највећи свјетски експерти из домена ове области – *Џејмс Д. Хамилѣон, Роберт Пиндик, Роберт Истѣвуд, Џон Фелми, Хозе Андрес Марѣинез* и други. Наиме, тренутна цијена сирове нафте је „производ“ сложених економских и политичких збивања која нису довољно објашњена у свјетској литератури, а поготово не код нас. Данашња кретања цијена сирове нафте изазивају технолошко-економске циклусе, бурне политичке реакције, као и појаву нових принципа у међународним односима, па чак и промјене календара дневног режима рада.

Прометовање нафтом за сваку појединачну земљу непосредно дјелује на позицију националне економије кроз директан утицај на текући и капитални биланс, а посредно кроз утицај на инфлацију, агрегатну понуду, кретање свеукупног друштвеног производа, као и читав низ других макроекономских одлука у снажној спреси са кретањима на свјетском тржишту нафте.

Данас, у складу са оваквим начином размишљања, читава плејада научника из сродних области на мултидисциплинаран начин, комбинујући разне изворе енергије, како обновљиве тако и необновљиве, покушава наћи рјешење на које ће се свијет моћи ослонити у блиској будућности, тј. са приближавањем скорог краја нафтног доба. Иначе, готово свакодневно растућа потрошња која утиче на раст цијена овог, још увијек, незамјењивог енергента за собом повлачи многе импликације: како са становишта политике и геополитике и расподеле финансијске свјетске моћи, тако и са становишта одређеног раста цијена појединих добара на свјетском тржишту, па тако и на тржишту Босне и Херцеговине и њених ентитета, гдје се све потребе за сировом нафтом подмирују из увоза.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Обављена је обрада и анализа података агрегатне понуде и потражње нафте, односно њених деривата на нивоу Босне и Херцеговине и то тако да је укупна понуда приказана као изведена категорија сопствене производње из Рафинерије Брод, увећане за увоз, те умањене за извоз и кориговане за међуентитетску размјену. Осим овог, обављена су истраживања формирања цијена нафтних деривата на нивоу Босне и Херцеговине, односно Републике Српске, како са становишта тржишних критерија тако и са становишта законске регулативе. При овом, извршена је и компаративна анализа формирања цијена нафтних деривата у земљама из непосредног окружења и то Хрватске и Србије, те Словеније као једине земље чланице

Европске уније из овог региона, а са којима Босна и Херцеговина прометује (углавном увози) значајне количине овог енергента.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

- Проблеми и специфичности функционисања тржишта нафте у условима изразито високих цијена и даље ће отежавати економски и друштвени амбијент;
- Цијена сирове нафте и њених деривата је резултанта сложених глобалних економских и политичких кретања која ће и у будућности утицати на раст цијене овог енергента;
- Свако смањење производње и гомилање залиха нафте на свјетском нивоу утиче на раст цијена на националним тржиштима;
- Нестабилно тржиште и раст цијена нафте условљава одређене поремећаје у функционисању националне економије;
- Мјерама монетарне и фискалне политике може се дјеловати на ублажавање раста цијене овог енергента.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Цијена нафте на националним тржиштима, а поготово онима која у потпуности зависе од увоза овог енергента, одраз је стања залиха на свјетском тржишту, тако да цијена сирове нафте на тим тржиштима прати цијену на нафтним берзама. Водећи произвођачи нафте својим производним стратегијама (производним квотама) и те како утичу на свеукупне свјетске залихе, било да се ради о њиховом смањењу или гомилању, што даље има за посљедицу раст цијена овог енергента на националним тржиштима. Тако је током седамдесетих година XX вијека дошло до снажнијег иступања на тржишту нафте земаља ОПЕК-а као највећег произвођачког картела сирове нафте (40% укупне свјетске понуде), Земље ОПЕК-а својим договореним производним квотама умногоме утичу на однос понуде и потражње за сировом нафтом, што се директно одражава на стање свјетских залиха, али и висину цијене. Карактеристичан примјер овоме је увођење арапског ембарга на нафту 1973. године према Сједињеним Америчким Државама и неким западноевропским земљама, када су ове земље зависне од увоза сирове нафте са Блиског истока биле принуђене да обезбиде стратегијске залихе (у висини тромјесечне потрошње), што је аутоматски утицало на повећање цијене овог енергента. Такође, на повећање цијене нафте утиче и гомилање тзв. сезонских залиха које

су везане за климатске услове сјеверне и јужне земљине хемисфере, што директно утиче на потражњу, а тиме и на цијену нафте и њених деривата.

Поремећаји изазвани растом цијене нафте у националним економијама зависе од констелације читавог низа елемената, почевши од: привредног циклуса у којем се дата економија налази, спољнотрговинског положаја, економско-политичке интеграције, увозне зависности и стратегије снабдијевања нафтом, нивоа аутохтоне производње, енергетске ефикасности привредног система, истраживачке активности на пољу коришћења алтернативних енергетских извора, па све до одговорности монетарне и фискалне политике, као и степена флексибилности и ефикасности цјелокупне привредне структуре. Иначе, поремећаји који настају у економској сфери након нафтних шокова, углавном се манифестују кроз раст инфлације (примјер Јапана из 1973. и Велике Британије из 1976. године), пораст каматних стопа (Њемачка 1973, Велика Британија 1987), пад запослености, те неуравнотежење платног биланса и буџета.

Привреда било које земље након високог раста цијене нафте, а нарочито у вријеме нафтног шока, суочава се са падом економске активности, тј. неријетко запада у фазу депресије, односно рецесије. У таквим околностима пред економску политику одређене земље намеће се потреба доношења економске стратегије, која треба да обухвати субјекте, циљеве и инструменте којима ће се избјећи или ублажити фаза рецесије, а тиме и стимулисати привредни раст. Наиме, успјешна и ефикасна економска политика представља основни механизам ублажавања и спречавања нежељених посљедица енормног раста цијена нафте.

Монетарна политика у амбијенту раста цијене нафте има улогу да осигура усклађивање новчаних (монетарних) и робних (реалних) токова, који послије наглог раста цијене овог енергента долазе у неуравнотежене и неусклађене односе, усљед чега долази до инфлације, незапослености, раста каматних стопа и пада друштвеног бруто производа. То значи да прецизним монетарним таргетирањем и политиком јасне комуникације са јавношћу, у првом реду са финансијским тржиштима, централне банке морају да ограниче утицај високог раста цијена нафте на тзв. *headline* инфлацију, тј. на једнократну корекцију цијена на горе, и то прије свих оних цијена чији је раст директно и значајно условљен растом цијене нафте, као и цијена које су иначе нестабилног карактера (нпр. цијена хране). Сходно предњем, централне монетарне власти морају обезбједити такав оквир у којем неће доћи до продора виших цијена нафте до базне, тј. *core* инфлације. Уколико би дошло до пораста општег нивоа цијена,

дошло би и до имплементирања непожељних инфлационих очекивања. Стога крајњи циљ одређене, тј. одговарајуће монетарне политике треба да буде обезбјеђивање стабилности цијена и стабилност курса националне валуте, уз смањење незапослености.

Раст цијена нафте најчешће се манифестује на промјене у буџету, као посљедице раста општег нивоа цијена. На основу тих промјена, инфлациони притисци могу водити погоршању нето буџетске позиције уколико су приходи мање осјетљиви на цијене од расхода. Основни буџетски приходи, (као нпр. порез на додану вриједност), сензитивни су на промјену, односно раст цијена, док акцизе и таксе на нафтне деривате то нису, јер се исте зарачунавају по мјерној јединици. Ово, посебно, треба имати у виду у условима нафтних шокова који углавном доводе до инфлације, а потом присиљавају монетарне власти да најприје подигну каматне стопе, чиме ће државни расходи бити оптерећени већим дужничким теретом. Након подизања каматних стопа у кратком року, јавни расходи могу расти брже од прихода, али би се у том случају дефицит понашао као стабилизатор у односу на реални аутпут. Међутим, ако дође до прилагођавања номиналних плата с циљем да се елиминише њихов реални пад, тада ће већа захватања – како због виших плата, тако и због виших цијена, „гурати“ буџет према суфициту.

Анализирајући суштину и основне карактеристике функционисања тржишта нафте у Босни и Херцеговини и њеним ентитетима, може се закључити сљедеће:

- Значајнија геолошка истраживања резерви нафте и гаса у Босни и Херцеговини вршена су од почетка 60-их па све до почетка 90-их година прошлог вијека. Након извршених обимних активности које су обухватале геохемијска, геомагнетна и геоелектронска истраживања, као и рефлективна сеизмичка испитивања и магнетско телурско сондирање цијени се да у Босни и Херцеговини, односно њеним ентитетима постоје сљедећа налазишта нафте:
 - *на подручју јужно од Босанског Шамца, њроцијењене резерве износе око 9,2 милиона ттона,*
 - *на подручју југозајадно од Орашја, њроцијењене резерве износе око 15,5 милиона ттона,*
 - *на подручју тмузланске реије у околини ријеке Тине, њроцијењене резерве износе око 14,4 милиона ттона,*
 - *на подручју Лојара, њроцијењене резерве износе око 11,9 милиона ттона.*

На бази поменутих испитивања дошло се је до процјене да на овим регионима БиХ постоје резерве од око 52 милиона тона сирове нафте. У посљедње вријеме се испитују потенцијална налазишта на подручју динарског региона, првенствено Ливањског и Гламочког поља, те у долини Неретве, гдје се претпоставља да постоје значајне залихе сирове нафте.

Имајући у виду предње, Босна и Херцеговина, односно Република Српска у будућности треба да се оријентише на сопствену производњу нафте и нафтних деривата. С тим у вези Рафинерија Брод треба што прије да максимизира производњу нафтних деривата до нивоа инсталираних капацитета од 4,2 милиона тона годишње, квалитета по европским нормама. Један од лимитирајућих фактора у том случају би био транспорт нафтних деривата који већ представља уско грло у раду Рафинерије. Отуда се намећу стратегијски правци дјеловања Рафинерије у смислу отклањања проблема транспорта, што се огледа у потреби за што бржим повезивањем индустријског колосијека са међународним правцем Београд – Загреб и изградњи планираног колосијека Брод – Модрича којим би се успоставила жељезничка веза према луци Плоче, тј. са нафтним терминалима на Јадранском мору.

- Укупна агрегатна понуда нафтних деривата у 2009. години на тржишту БиХ износила је 1.532.613 тоне, а чини је производња Рафинерије Брод (54,8%) и нето увоз (разлика увоза и извоза) од 45,2%. На основу покривености увоза извозом од свега 18,22%, може се рећи да је садашња структура понуде нафтних деривата на нивоу БиХ неповољна, јер је увоз већи од извоза за чак 5,33 пута. Оваква неповољна структура увоза и извоза нафтних деривата на нивоу државе, умногоме отежава њену економску позицију, односно њених појединих ентитета.
- Агрегатна потражња нафтних деривата у 2009. години на тржишту БиХ износила је 1.522.067 тона. Највеће учешће у укупној потражњи Босне и Херцеговине имала је Федерација БиХ са 60,1%, затим Република Српска са 37,3%, те Дистрикт Брчко са 2,6%. Потражња нафтних деривата од стране Федерације БиХ углавном се подмирује из увоза (79,5%), што се неповољно одражава на укупна економска кретања, а нарочито на спољнотрговински дефицит.

Полазећи од напријед изложеног, посебно сврсисходним цијенимо следеће:

- *Савјет министара БиХ и владе њених ентитета треба да дефинишу – како крајкорочне активности, тако и дујорочне стратегијске*

циљеве енергетској развоја, а посебно стипатију развоја нафтин индустрије;

- Обезбидити снабдијевање нафтиним дериватима цјелокујној тржишћу Босне и Херцеговине и њених ентеријетта из властитије производње (Рафинерија Брод), што ће допринијети побољшању ошћитије економској нивоа државе и њених ентеријетта;
- Остварити перманентно праћење стандарда о квалитету нафтиних дериватта домаће производње са стандардима ЕУ;
- Успасити проице о заштити живојне средине са законима ЕУ са стипановишћу максимално дозвољене емисије CO₂ и друћих онечишћења;
- Доследно примјењивати начин формирања малопродатне цијене нафтиних дериватта по сипстему увођења механизма индексирања према промјенама цијена на свјетском тржишћу и курсу долара;
- Успасити законодавство о обавезним залихама (резервама) нафти и нафтиних дериватта на нивоу државе, односно њених ентеријетта;
- Интензивирати даљње испраживање, односно изналажење моћућих налазишћу нафти на цјелокујном простору босанскохерцеговачких ентеријетта и у што краћем времену испитијити њиховој експлоатацији;
- Неоходно је на нивоу Босне и Херцеговине и њених ентеријетта, интензивирати улагања у сектор енергетике, а посебно у развој нафтин индустрије, која чини окосницу привредној и свеукујној развоја, а нарочито је нужно што ошћитије инвестирати у испраживање и развој изв. алтернативних енергенатта, тј. енергенатта бдућности који ће у релативно скорије вријеме чинити друшћивено-економски прихватљиву замјену нафти и њених дериватта.

ЗАКЉУЧАК

На основу досадашњих, веома обимних истраживања дошло се је до закључка да завршно са 2009. годином укупне потврђене свјетске резерве нафте износе око 1.342 милијарде барела. Досадашња истраживања потврдила су да се од укупних доказаних свјетских резерви сирове нафте чак 56% налази на простору Средњег истока. На основу расположивих података о укупним свјетским резервама нафте, а имајући у виду текућу (тј. садашњу) дневну потрошњу око 85 милиона барела, можемо закључити да би резерве овог енергента могле трајати још око 44 године. Међутим, најновија технолошка достигнућа и иновације у истраживању и експлоатацији сирове нафте, као и новооткривена налазишта (Африка, Канада, подморја Сјеверног пола и друга подручја), указују да би „по-

стојање“ сирове нафте могло потрајати и дуже од наведеног временског периода. Стога, имајући у виду да се ближи крај нафтног доба, треба указати на неопходност изналажења других (алтернативних) извора енергије који ће поступно заузимати мјесто сирове нафте као још увијек доминантног енергента, а тиме и продужити њен вијек трајања, односно експлоатације.

Имајући у виду дугорочно задовољење енергетских потреба постоје – условно гледано, два паралелна тренда: (а) улагање у изналажење нових, уз побољшавање експлоатације постојећих налазишта сирове нафте и (б) улагање у изналажење алтернативних енергената. Наиме, са једне стране се перманентно „подгријавају“ тежње за сталним порастом тражње за сировом нафтом, а тиме и порастом њене експлоатације, док су са друге стране евидентна велика финансијска улагања у научна истраживања, с циљем проналажења економски исплативих алтернативних енергетских извора. Стога је веома битно указати на неопходност усмјеравања научних истраживања у правцу изналажења алтернативних енергетских извора који неће угрозити развој других – изузетно битних области привређивања, као што су пољопривреда, прехранбена индустрија, уз очување човјекове животне средине. Данас, алтернативни енергенти, првенствено биодизел и етанол, треба да учествују у висини до 5% од укупне потрошње сирове нафте, с тенденцијом повећања у скорој будућности. Да би се достигао наведени ниво потрошње биогорива, његова производња треба бити субвенционисана од стране државе, подржана банкарским кредитима са повољнијим каматним стопама и смањењем акциза и пореских обавеза, што би овим енергентима отворило пут на тржиште и повећало конкурентност, с обзиром да је садашња производња биодизела и биоетанола скоро двоструко скупља од производње нафте и нафтних деривата.

4. Синиша Куртеш

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 17.5.1980. у Мостару

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Конкурентност Босне и Херцеговине на свјетском тржишту

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Теоријска и међународна економија

МЕНТОР: Проф. др Синиша Зарић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 19.3.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет докторске тезе јесте истраживање „покретачких сила“ који подстичу конкурентност те самим тим утичу на раст и развој мале економије као што је Босна и Херцеговина. Да би подигла стопу привредног раста, те остварила константно повећање бруто домаћег производа и стандарда запослених, Босна и Херцеговина мора досећи глобалну конкурентност, првенствено на тржишту земаља Европске уније са којима се одвија највећи дио њене спољнотрговинске размјене, токова капитала и према којима има највећи дио спољнотрговинског дуга. Процеси економске глобализације и мултиполарно повезивање различитих врста економских дјелатности захтјева од економске политике да развија конкурентске предности Босне и Херцеговине, а не само компаративне предности. Компаративна предност се традиционално везује за производне факторе, као што су природни ресурси и радна снага, дакле за нешто чиме земља располаже у бољем распореду или квалитету или у већој мјери него друге земље са којима се сусреће у међународној трговини. Компаративну предност можемо разумјети као нешто дано, мање-више фиксног карактера, за разлику од конкурентске предности, која се темељи на квалитативним чиниоцима, на које може утицати стратегија предузећа али и макоекономска политика. Са тог становишта постају много значајнији способност комбиновања производних фактора, организовање процеса производње, дистрибуције и пласмана од датих фактора традиционалних компаративних предности. У средишту активности усмјерене на јачање конкурентности Босне и Херцеговине на свјетском тржишту, стоји подизање продуктивности рада.

Подизање продуктивности босанскохерцеговачке привреде на конкурентску раван треба да јој омогући успјешно суочавање са поливалентним групама произвођача на страним тржиштима. Границе између традиционалних индустријских сектора престају бити оштро разграничене. Глобализација је толико међусобно измијешала различите привреде и тржишта, да више није могуће дијелити индустријске дјелатности и географска подручја у јасно одвојене и независне сегменте. Све ово доводи до додатно отежавајуће околности за мале привреде, као што је БиХ, које желе достићи продуктивност као код развијених земаља.

Циљеви истраживања тезе јесу доћи преко теоријске и емпиријске концепције међународне конкурентности до јасне и објективне конкурентске позиције Босне и Херцеговина на свјетском тржишту. Сагледавањем

конкурентске позиције, настоји се поставити научно релевантан модел за побољшање Босне и Херцеговине на свјетском тржишту.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Кабинетско истраживање и преглед литературе новијег датума, примена метода индукције и дедукције кориштене су у циљу теоријске анализе конкурентности. Методе анализе и синтезе првенствено су кориштене у истраживању теоријске подлоге из којих би требали проizaћи елементи који непосредно утичу на креирање одговарајуће економске платформе за јачање конкурентске позиције Босне и Херцеговине.

Емпиријско истраживање конкурентности се обавило анализирањем прикупљених података од надлежних међународних и домаћих институција које су вршили анкетаирање страних инвеститора и домаћих компанија у Босни и Херцеговини.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Хипотезе у истраживању су:

- традиционални фактори производње у савременим условима привређивања нису довољни за постизање задовољавајућег нивоа економске развијености мале економије;
- институционална политика значајно утиче на јачање конкурентских позиција компанија на међународном тржишту;
- процеси глобализације и интеграције могу имати дуални ефекат на макроекономску конкурентност – једни доживљавају раст конкурентности, док други осјећају значајан пад конкурентности;
- прилив страних директних инвестиција подстиче раст конкурентности земље;
- слободне зоне и кластери су најзначајнији облици јачања регионалне конкурентности.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Конституисањем теоријског модела конкурентности и његовом емпиријском допуном, кандидат је научно и објективно довео у везу државу и привредне субјекти односно доказао да постоји значајан утицај државе на конкурентност привредних субјеката на свјетском тржишту. На тај начин је формирао модел за јачање конкурентности Босне и Херцеговине

на свјетском тржишту који представља својеврстан научни допринос у економској теорији и међународној економији.

ЗАКЉУЧАК

Цјеловита анализа конкурентности као новије економске доктрине показује да су то релативно нова промишљања и сазнања у економској науци која све више добијају на значају међу академским економистима. Доктрина конкурентности нација, држава и региона изучава факторе, политике и институције које су неопходне да би држава била конкурентна на свјетском тржишту. Савремена глобална економија превише је сложена да би се могла објаснити традиционалним теоријама. Традиционални фактори производње (земља, рад, капитал) нису довољни да земља постане конкурентна на свјетском тржишту у условима све присутније глобализације и интеграције. Управо процеси глобализације и интеграције су довели до брисања економских граница што је натјерало многе земље да на потпуно нов начин приступе јачању конкурентске предности домаћих компанија како би могле одговорити новим изазовима на свјетском тржишту.

Представљајући у дисертацији различита гледишта на доктринарно-категоријални осврт конкурентности омогућила нам је да представимо модел који у суштини одражава саму срж нове теорије. Суштина ауторовог модела јесте да прикаже значајну међузависност и повезаност микроекономске и макроекономске конкурентности у циљу достизања свеукупне конкурентности једне државе. Привредни субјекти не могу бити конкурентни на свјетском тржишту уколико не постоји адекватна макроекономска конкурентност. Важи и обрнуто. Држава није међународно конкурентна, односно не обезбјеђује просперитет својим грађанима, уколико њени привредни субјекти нису конкурентни на свјетском тржишту. Дакле, држава преко својих ендогених фактора у кратком и дугом року, утиче на егзогене факторе привредних субјеката чиме директно утиче на повећање конкурентности на свјетском тржишту. Међутим, на егзогене факторе предузећа у глобализованој економији утичу и наднационалне институције које имају утицаја на међународну трговину и инвестиције. Из тих разлога у модел смо уврстили и Свјетску трговинску организацију као најзначајнију међународну институцију која преко својих политика директно утиче на међународне токове роба, услуга и капитала.

5. Срђан Амиџић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 26.12.1980. у Бањој Луци

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Институционални капацитети и политике запошљавања на тржишту рада у Босни и Херцеговини

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Теоријска економија

МЕНТОР: Проф. др Синиша Зарић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 10. 5. 2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Фокус истраживања ове докторске теме јесте проблем незапослености као последице економских кретања, али и институција чији је домен дјеловања везан за тржиште рада. Анализира се и истражује на који начин институционални капацитети спроводе своје активности ради идентификације фактора који доводе до раста структурне незапослености, те начину рјешавања кључних препрека и дефинисања адекватних политика.

Неспорно је да су потенцијали за повећање укупне производне активности уз остале једнаке услове већи са већим бројем становништва. Привреде настоје да остваре што већи проценат учешћа активног становништва у радном контингенту и на тај начин повећају производни потенцијал земље. Узимајући у обзир да Босна и Херцеговина посљедњих година има снажан економски раст, али и проблем стално присутног високог нивоа незапослености намеће се потреба да се анализирају узроци постојећег стања. Основне карактеристике тржишта рада у Босни и Херцеговини, прије свега, су: ограничен степен покретљивости радне снаге, низак степен повећања стопе запослености (далеко испод реалних стопа раста ГДП-а) и знатан степен повећања плата. Све то доприноси задржавању стопе незапослености на високом нивоу и указује на неопходност дефинисања конкретних економских политика којим би се ублажили ефекти постојеће ситуације. Дисертација управо анализира поменуте потешкоће и могућности институционалних капацитета и економских политика запошљавања на кретања у оквиру тржишту рада.

Проблеми који су обухваћени циљевима истраживања су слиједећи:

- У научном смислу циљ ове докторске дисертације јесте да се подстакну промишљања о могућностима научног дјеловања и усавршавања сазнања о тржишту рада, а ради економског просперитета земље,

- Методолошки се приступа развијању инструмената који омогућавају анализу тржишта рада и настоји се пружити добра научна основа за развијање истих,
- Анализа институционалних капацитета и препрека које се јављају на тржишту рада при сагледавању нивоа и утицају на структурну незапосленост,
- Мјерење *mismatching-a* и транзиторни привредама и неопходност прилагођавања и вођења активне политике у складу са добијеним резултатима.

Као резултат поменутих анализа дефинишу се кључни сегменти које је неопходно побољшати да би се смањила стопа незапослености у Босни и Херцеговини, а истиче се потреба јачање институција на тржишту рада, промоције и привлачења страних директних инвестиција, приватизација стратешких предузећа, усавршавање постојеће законодавне регулативе, те потреба јачања сигурности и флексибилности рада кроз боље синдикално организовање.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Теоријско истраживање и преглед литературе, те примена метода *индукције* и *дедукције* као општих научних метода у циљу теоријске анализе незапослености као макроекономског индикатора.

Методе *анализе* и *синџезе* биће првенствено кориштене у истраживању теоријске подлоге на бази којих би могли дефинисати елементе који непосредно утичу на креирање одговарајуће економске платформе за смањење незапослености.

Емпиријско истраживање ће се обавити путем прикупљања и анализе података које су прикупили међународне, државне и ентитетске институције за које сматрамо да су поуздане и релевантне за ово истраживање. Издвајају се подаци добијене од стране Свјетске банке, ММФ, Јединице за економско планирање при Савјету министара БиХ, Владе Републике Српске, Владе Федерације Босне и Херцеговине, Министарства финансија, Фонда за запошљавање РС, Завода за статистику и других институција. Затим, анкете које су спроведене у координацији између ентитетских институција, а које у суштини представљају једино битније истраживање из области незапослености у периоду послје рата.

Прикупљањем података и теоријском анализом проблема незапослености дефинише се модел на основу којег ће се посматрати ниво струк-

турне незапослености у Босни и Херцеговини. То представља основу за дефинисање активних политика запошљавања и ниво у коме исте могу утицати на актуелна кретања тржишта рада.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

На основу дефинисаних проблема истраживања предложена докторска теза је конципирана на бази сљедећих хипотеза:

- Трансформација и јачање институционалних капацитета за вођење активне економске политике и примјена познатих мјера за смањење незапослености, а у складу са европским принципима смањења незапослености, требају бити оквир за дугорочно и квалитетно рјешавање проблема незапослености у Босни и Херцеговини,
- Организација синдиката и дефинисање оптималног односа између флексибилности и сигурности значајно утиче на кретања незапослености,
- Побољшање законодавне регулативе представља један од битних предуслова унапређења стања на тржишту рада,
- Стране директне инвестиције, те приватизација стратешких предузећа су тренутно најзначајнији инструменти за смањење незапослености у Босни и Херцеговини,
- Смањење сиве економије, те развој предузетништва кроз подстицање отварања малих и средњих предузећа могу значајно довести до смањења незапослености у Босни и Херцеговини.

Тестирање хипотеза је засновано на емпиријској провјери истих, уз ограничења која економска наука носи сама са собом. Узима се у обзир ограниченост расположивих података као и немогућност исказивања поједине врсте података, тако да се развија модел који би служио како платформа за тестирање наведених хипотеза.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Докторска дисертацији јасно указује да добро конципирана економска политика, а која респектује полазне позиције земље, уз ефикасне институције и адекватне активне и пасивне политике на тржишту рада, може остварити очекиване резултате и значајно утицати на смањење негативних трендова на самом тржишту рада. Истиче се и потреба адекватног укључивања на међународно тржиште рада уз респектовање властитих

људских капацитета, те се указује на потребу јачања интелектуалног потенцијала земље као носиоца економског развоја.

Утврђивањем новог приступа надлежних институција тржишту рада, као и анализом анкета о тржишту рада и интерпретацијом добијених резултата, потврђене су постављене хипотезе, подстакнута будућа интелектуална промишљања на поменутој тему и дат је властити научни допринос науци као и потпуно нови теоријско-практични поглед.

Посматрана докторска дисертација под насловом „Институционални капацитети и политике запошљавања на тржишту рада у Босни и Херцеговини“ припада домену теоријског истраживања, која својим садржајем одговара постављеним циљевима у пријави докторске дисертације. Резултати истраживања произилазе на бази дефинисаних циљева и потврђивања постављених хипотеза.

Утврђивањем ниво структурне незапослености, односно тестирањем хипотезе, ствара се добра платформа за креирање активне економске политике запошљавања, као и креирање механизма ради надгледања и развијања саме институционалне структуре на тржишту рада. Такође, даје се широка лепеза инструмената који могу значајно да утичу на смањење незапослености и раст запослености.

Посматрано са научног аспекта, кроз ово истраживање се дефинише методологија која чини платформу активне политике на тржишту рада. Односно, кроз развијање емпиријско-теоријског модела потиче се научно промишљање и систематско приступање рјешавању проблема на тржишту рада, те указује на значај институција. Добијени резултати могу бити добра основа за даљњи развој ове тематике, као и евентуално унапређење постојећег аналитичког оквира.

ЗАКЉУЧАК

Поменута докторска дисертација се заснива на теми које је веома значајна и актуелна у стручној и научној литератури водећих свјетских земаља, док се истој, неоправдано, није посветило довољно пажње код земаља које се налазе у процесу транзиције и на нижем степену развоја. Код нас, али и у земљама у региону, проблематика која се посматра и анализира је готово неистражена, тако да растућа незапосленост која је условљена непознавањем свих интерних и екстерних фактора тржишта рада и њихових корелација чини логичну посљедицу. Кроз дисертацију и проведена истраживања даје се одговор на бројна питања између осталих и

дефинишу фактори који су утицали да су кретања на тржишту рада појединих земаља у различитом степену проциклична у односу на привредна кретања тих земаља. Надаље, јасно се указује да примјена различитих институционалних рјешења значајно утиче и на постизање различитих ефеката по питању незапоселености, а што се потврђује кроз примјер Босне и Херцеговине.

6. Игор Тодоровић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 18.8.1985. у Бањој Луци

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Корпоративно управљање као фактор стратегијског менаџмента - Анализа предузећа са Бањалучке и Бечке берзе

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Менаџмент

МЕНТОР: Проф. др Анђелко Лојпур

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 17.6.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Пошто област корпоративног управљања обухвата широко подручје истраживања (етичке, друштвене, управљачке, финансијске, рачуноводствене, контролне, правне, информатичке и друге аспекте) рад се фокусирао само на управљачке аспекте корпоративног управљања и њихове повезаности са стратегијским менаџментом.

Основни проблем истраживања је утврдити како корпоративно управљање утиче на побољшање перформанси предузећа и да ли топ менаџери у процесу дефинисања и имплементације стратегије уважавају принципе корпоративног управљања.

Циљ истраживања је повезан са постављеним проблемом. Циљ истраживања је научни и прагматични. Научни циљ истраживања је да се пружи општи увид у кретања у области корпоративног управљања, да се доведу у везу принципи корпоративног управљања са доношењем стратегијских одлука, да се открије повезаност и објасне узрочно-последичне зависности, да се предвиде будућа кретања у области корпоративног управљања и стратегијског менаџмента. Посебно, научни циљ истраживања је указати на оригинални допринос дисертације економској науци кроз креирање нових метода и поступака у корпоративном управљању

и повезивању корпоративног управљања са стратегијским менаџментом у циљу побољшања успјешности предузећа. Поред тога, потребно је показати како нове чињенице и резултати дисертације утичу на напредак научне области менаџмента.

Прагматични циљеви се односе на утврђивање користи које могу проићи из резултата истраживања, односно показати посредан или непосредан утицај резултата дисертације на економску струку.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Методе истраживања:

Упитник, интервју, анкета, Scorecard анализа.

Метод обраде података:

Дескриптивна статистика (Минимална вриједност, максимална вриједност, средња вриједност и стандардна девијација), корелација, поврат на укупна средства (ROTA), поврат на капитал (ROE), нето профитна маржа (NPM), нето добит по акцији (EPS), Tobin's Q, однос цијене и добити по акцији (P/E), концентрација капитала, однос тржишне и књиговодствене цијене по акцији (P/B), тржишна капитализација, поређење.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Основна хипотеза:

X0 – Стратегијски менаџмент уважава принципе корпоративног управљања и побољшава вриједност предузећа.

Алтернативне хипотезе:

X1. – Заштита права акционара је централни елемент корпоративног управљања. У предузећима менаџери су обично контролисани од стране највећег/највећих власника. Добро корпоративно управљање треба да омогући да мањински акционари онемогуће већинског власника/власнике да извлачи/е користи на штету мањинских власника.

X1.1 – Концентрација капитала код већинских власника угрожава права малих акционара.

X1.2 – Већински власник капитала са контролним пакетом за одлучивање угрожава права малих акционара.

X1.2.1 – Утицај на одлучивање зависи од процента акцијској калиталу у друштву. Уколико већински акционар има 33,33% + 1 глас акционар може да блокира важне одлуке (на примјер, да се измени оснивачки акт или реорганизација предузећа). Уколико већински акционар има 50% + 1 глас, акционар може да једнострано донесе одлуку која захтијева просту већину (на примјер, да донесе одлуку о расподјели профита у виду дивиденди и одобри избор екстерног ревизора). Уколико већински акционар има 66,66% + 1 глас, акционар може да једнострано одлучује о свим питањима.

X1.3. – Исплати дивиденде из персоничне акционара представља њихово важно право. Већински акционари, ако омогуће исплату дивиденди мањинским акционарима значи да воде бригу о заштити права мањинских акционара и на тај начин их не искористивају. Уколико већински акционари, са контролним пакетом за одлучивање, не исплате дивиденду, већ добити предузећа остављају као капиталну добит, тиме повећавају свој утицај на одлучивање, што може угрожити интересе мањинских акционара.

X2. – Мање разлике у односу тржишне и књиговодствене цијене по акцији показују да су акције исправно вредноване, односно да су засноване на реалним информацијама са тржишта, што говори о транспарентном пословању предузећа и о пракси доброј корпоративној управљања. Транспарентност пословања је такође један од централних елемената корпоративне управљања и веома је вреднован од стране инвеститора. Уплатање у предузећа с транспарентним пословањем је много сигурније, јер инвеститор има све информације потребне да донесе одлуку, а то као резултат утиче и на смањење ризика за инвеститоре.

X3. – Вриједност предузећа зависи од доброј корпоративној управљања предузећа.

X3.1 – Рентабилност предузећа представља, са аспекта власника предузећа, односно акционара, најважнији показатељ успешности предузећа и доброј корпоративној управљања. Са аспекта корпоративне управљања најважнији показатељи рентабилности су:

- Поврат на укупна средства (ROTA),
- Поврат на капитал (ROE),
- Нето профитна маржа (NPM), и
- Нето добит по акцији (EPS).

X3.2 – Утицај корпоративног управљања на перформансе предузећа можемо испитати и на основу показатеља Tobin's Q.

X3.3 – Утицај корпоративног управљања на перформансе предузећа можемо испитати, поред наведених, и на основу показатеља, односа цијене и добити по акцији (P/E).

X3.4 – Улагање у предузећа с већом тржишном квалитетизацијом је много сигурније у односу на предузећа са нижом тржишном квалитетизацијом.

X.4. – У акционарским предузећима која котирају на Бањалучкој берзи низак је ниво корпоративног управљања, што говори о слабостима у стирателјском управљању предузећима.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Оригинални научни допринос докторске дисертације огледа се у изради методологије за пројектовање и увођење корпоративног управљања у акционарска предузећа. Методологија развила је логички оквир за пројектовање и имплементацију корпоративног управљања на основу OECD принципа и смјерница за корпоративно управљање.

Резултати дисертације утичу на *најредак научне области менаџмента* јер је кроз модел унапређења стратегијског менаџмента показано да корпоративно управљање утиче на различите факторе у доношењу стратегијских одлука.

Резултати истраживања су изнијели *нове чињенице* о утицају корпоративног управљања на перформансе предузећа, као и *нових чињеница* које су служиле за креирање методологије за пројектовање и увођење корпоративног управљања у акционарским предузећима.

Резултати истраживања *ошварају нова подручја истраживања* из корпоративног управљања и њихову повезаност са: етичким, друштвеним, финансијским, рачуноводственим, контролним, правним, информатичким и другим аспектима корпоративног управљања.

Резултати имају посредан и непосредан утицај на струку кроз: побољшање стратегијског управљања, креирање подлога за смањење пословних ризика; побољшање односа са инвеститорима; рационализацију пословних процеса; развој тржишта капитала; заштиту права и једнак третман акционара; заштиту заинтересованих страна; побољшање репутације предузећа.

ЗАКЉУЧАК

Сврха овог истраживања је била да се утврди стање корпоративног управљања у предузећима земаља у развоју и развијених земаља у односу на дефинисане OECD принципе корпоративног управљања, те да се утврди повезаност корпоративног управљања и стратегијског менаџмента.

Проведеним истраживањем утврђено је да ниво корпоративног управљања, у односу на дефинисане OECD принципе корпоративног управљања, у предузећима у Републици Српској низак. У предузећима из Аустрије утврђено је да ниво корпоративног управљања виши, али да у тим предузећима нису у потпуност примијењени OECD принципи корпоративног управљања. На основу тога констатовано је да ниво корпоративног управљања у земљама у развоју и развијеним земљама није задовољавајући у односу на дефинисане међународне стандарде корпоративног управљања.

За утврђивање коначног закључака о нивоу корпоративног управљања у земљама у развоју и развијеним земљама добијени подаци поређени су са подацима предузећа из Аустралије, Малезије, Тајланда, Кине, Шпаније, Италије, Словеније, Хрватске и Србије. Утврђено је да ниво корпоративног управљања у свијету није задовољавајући у односу на прописане међународне стандарде. Лош систем корпоративног управљања води неефикасној употреби добара, слаби конкурентске способности, а тиме спречава остварење добити и економски развој.

Поред тога, утврђено је да не постоји поуздана методологија за пројектовање и увођење корпоративног управљања. Ради тога креирана је методологија за пројектовање и увођење корпоративног управљања, која је примијењена у ЈПШ „Шуме Републике Српске“ и показана њена примјенљивост на повећање нивоа корпоративног управљања и њену оригиналност. На крају је предложен модел повезивања корпоративног управљања са стратегијским менаџментом и њихов утицај на успјешност предузећа.

Квалитетан систем корпоративног управљања резултира смањивањем трошкова капитала и ефикасном употребом ресурса, те одржавањем равнотеже између економских и социјалних циљева предузећа. Осим тога, успјешно корпоративно управљање треба уравнотежити циљеве предузећа, с једне, и захтјеве главних интересно-утјецајних група, с друге стране.

Други проблем који је рјешаван је утврђивање повезаности корпоративног управљања и стратегијског менаџмента, односно да ли се може рећи

да је корпоративно управљање фактор стратегијског менаџмента. Да би се повезало корпоративно управљање и стратегијски менаџмент креиран је модел унапређења стратегијског менаџмента и показано је да корпоративно управљање битан фактор у стратегијском менаџменту.

Развој добре праксе корпоративног управљања је *conditio sine qua non* за предузећа која желе просперирати на тржиштима, прибавити додатни капитал, остваривати конкурентску предност и опстати у свијету све већих конкурентских изазова у брзо промјењивој околини, као и за земље које желе стимулисати инвестирање у приватни сектор, привући страна улагања и стварати контекст економског раста.

7. Предраг Гајић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 17.7.1971. у Приједору

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Могућности рачуноводствене информационе подршке управљању кључним факторима тржишног успјеха – стратегијски приступ

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Рачуноводство

МЕНТОР: Проф. др Слободан Малинић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 16.7.2011. године

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Све већа изложеност квантитативно и квалитативно нараслој конкуренцији истиче потребу креирања одговарајуће информационе подршке менаџменту. Овај проблем је нарочито изражен у савременим, драматично промијењеним условима пословања.

Полазећи од потребе да се улога рачуноводствене информационе подршке управљању ограниченим ресурсима стално наглашава и провјерава, циљ докторске дисертације се односио на идентификовање могућности да рачуноводство, посебно у свом управљачком сегменту, оствари сопствене задатке и у таквим условима пословања.

Да би се идентификовали правци могућег рјешавања проблема, садржајем дисертације тражени су одговори на следећа питања:

Шта су извори конкурентности у савременим условима пословања? Да ли је, у измијењеним условима пословања, постојећи рачуноводствени

садржај довољан и каквим инструментима располаже? Да ли је постојећи, парцијални приступ подршци менаџменту, коју обезбјеђује управљачки оријентисан рачуноводствени информациони систем, довољан? Може ли се креирати јединствени, интегрисани механизам који ће предузећу обезбјеђивати конкурентност у континуитету његовог постојања, дефинисану на бази жеља купаца и на начин да се ефекти рачуноводствене подршке на резултате пословања могу идентификовати на једноставнији начин у односу на оно што је до сада рађено?

Предмет посебног истраживања у раду су:

- карактеристике савремених услова пословања,
- рачуноводствена подршка процесу управљања,
- кључни фактори тржишног успјеха,
- могућности рачуноводствене информационе подршке управљању појединачним кључним факторима тржишног успјеха, те
- могућности рачуноводствене информационе подршке симултаном управљању кључним факторима тржишног успјеха предузећа.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Прикупљање података је вршено на бази: мјерења, посматрања, анкетирања, интервјуа, тестова и анализе садржаја, те је коришћена релевантна документација у вези са предметом истраживања.

Истраживања су обављена на основама научне методологије, у оквиру које су коришћени аналитичко – синтетички, индуктивно – дедуктивни и апстрактно – конкретизацијски поступци, методе студије случаја, те поступци статистичке обраде, спецификације и генерализације, класификације, дескрипције, рашчлањавања, аналогije и компарације научних чињеница и доказа.

Методом научне анализе разложен је предмет истраживања на одговарајуће дијелове, структуре, функције, везе и односе. Посебан предмет анализе су били измијењени услови пословања, те мисија рачуноводствене подршке процесу управљања у таквим условима. Током највећег дијела рада, коришћен је метод научне анализе да би се утврдиле могућности обезбјеђивања рачуноводствене подршке управљању кључним факторима успјеха, уз конкретизацију те могућности избором различитих инструмената управљачког рачуноводства.

Методом синтетизовања научних доказа и чињеница нарочито су третирани постојећи системи и карактеристике рачуноводствене подршке ме-

нацменту, те приступи задацима и одговорностима менаџмента у предузећу, као и ставови купаца о кључним факторима њиховог задовољства и стање домаће праксе (подаци у овом дијелу су идентификовани на бази конкретних истраживања домаћег тржишта).

Методом дедукције утврђивани су докази на основу којих је закључено да је конкурентска способност данас заиста дио унутрашње вриједности предузећа.

Методом индукције утврђени су докази о актуелном стању и инструментима конкурентске борбе, тржишним стратегијама при остваривању конкурентских предности, о условљености избора стратегије тржишног наступа. Употребом метода индукције утврђена је могућност проактивног дјеловања рачуноводствене функције на резултате менаџмента, односно на конкурентску позицију предузећа у цјелини.

Метод апстракције посебно је коришћен приликом претпостављања тзв. идеалне тржиште структуре на бази које ће представљени рачуноводствени модели обезбиједити адекватну информациону подршку менаџменту, те уопште бити примјенљиви у пракси. Такође, с циљем потврде одређених ставова коришћени су одређени хипотетички примјери али и појединачни случајеви о статусу домаће привреде и о стању рачуноводствене професије.

Метод класификације је примијењен у циљу идентификовања стања рачуноводствене професије и кључних фактора тржишног успјеха у оквиру одвојених истраживања домаћег тржишта. Кључни фактори тржишног успјеха су методом конкретизације идентификовани, након чега је извршено њихово синтезисовање, па је методом генерализације утврђен заједнички рачуноводствени садржалац подршке управљању идентификованим кључним факторима успјеха.

Методологија статистичке обраде података коришћена је нарочито приликом анализе резултата истраживања домаћег тржишта, на тему идентификације кључних фактора тржишног успјеха.

Методом компарације и рашчлањавања посебно је анализирано актуелно и раније пословно окружење, те однос традиционалних и савремених задатака рачуноводственог информационог система, метода за смањење трошкова пословања и метода за обрачунавање утрошака ресурса, односно мјерења трошкова.

Дескриптивни научни метод је нарочито употребљаван приликом представљања циљева и начина функционисања различитих система обрачуна трошкова и управљачких концепата.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Да би се остварили циљеви истраживања, у раду су провераване двије главне хипотезе:

X_{r1} : Рачуноводствени информациони систем располаже адекватним инструментима за подршку управљању појединачним савременим факторима тржишног успјеха.

X_{r2} : Могуће је креирати интегрални систем рачуноводствене подршке за симултани приступ управљању свим идентификованим кључним факторима тржишног успјеха савременог предузећа.

Посебан доказни поступак провођен је и с циљем потврде помоћних хипотеза:

X_{n1} : У савременим условима пословања знатно је проширен основ конкурентске борбе.

X_{n2} : Носилац конкурентске предности у савременим условима су карактеристике производа, односно услуге, које се сумарно могу представити: квалитетом, временом доступности производа / услуге, иновацијама у употребној вриједности производа / услуге и начину задовољавања потреба купаца, те ниским продајним цијенама које, на конкурентском тржишту, омогућава ниска и прецизно утврђена цијена коштања (КВИТ концепт конкурентности);

X_{n3} : Успјешно функционисање привредних субјеката, мјерено конкурентношћу учинака које нуде тржишту, зависи од адекватности рачуноводствене информационе подршке;

X_{n4} : Без обзира на то да ли је рачуноводствена подршка управљању кључним факторима успјеха на појединачној или интегралној основи, као базична информација користи се цијена коштања, коју традиционални системи обрачуна трошкова не могу да обезбидије са потребном прецизношћу;

X_{n5} : Рачуноводствена информација, као носилац конкурентности, у домаћим условима није довољно афирмисана.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Посебан допринос науци огледа се у сљедећем:

- Идентификоване су промјене у условима пословања, те је извршена њихова класификација и систематизација посебно из аспекта микро и макро окружења, те посебно са становишта промијењеног значаја функционалних подручја у предузећу;
- На бази конкретних истраживања домаћег тржишта, коришћењем примарних извора информација, идентификовани су кључни фактори тржишног успјеха у форми концепта: квалитет - вријеме – иновације – трошкови (КВИТ концепт конкурентности); чиме је потврђено да конкурентска стратегија диференцијације подразумијева комбинацију више фактора, а не само извршност у једном сегменту;
- Инструменти управљачко – рачуноводственог информационог система који се могу употријебити као подршка менаџменту при управљању сваким од идентификованих кључних фактора тржишног успјеха су систематизовани, а поједини инструменти су и модификовани;
- Представљена је потреба корекције и прилагођавања постојећег система обрачуна трошкова на бази карактеристика производа, у складу са потребом да се факторима тржишног успјеха одвојено управља, те да се стратегија тржишног наступа прецизније дефинише;
- Креиран је модел интегралне рачуноводствене информационе подршке управљању кључним факторима тржишног успјеха;
- Дата су јасна ограничења модела интегралне подршке у форми трошкова, односно цијене за „пакет стратегијских атрибута“, чиме је и на овај начин доказана неопходност сегментације тржишта али и став о перспективама сегментације;
- Посебан допринос развоју науке може се констатовати и у интердисциплинарном приступу предмету истраживања, јер је проблем дефинисан из аспекта нарасле тржишне конкуренције (научна област стратегијског менаџмента), док су предметом истраживања обухваћене потребе купаца (научну област истраживања тржишта и маркетинга), те потребе менаџмента у смислу информационе подршке његовим управљачким активностима (научна област менаџмента). Наравно, у смислу понуде адекватне подршке менаџменту основни предмет истраживања су биле могућности управљачког рачуноводства да понуди адекватну подршку управљању појединачним факторима тржишног успјеха али и њиховом комбинацијом;
- На бази примарног истраживања идентификовано је стање управљачко – рачуноводствене праксе на домаћем тржишту, те је урађена је си-

- стематизација узрока стања рачуноводствене професије у Републици Српској са становишта објективних и субјективних фактора;
- Отворене су бројне могућности нових истраживања, нарочито о:
 - а) употребној вриједности представљеног модела интегралне рачуноводствене подршке управљању кључним факторима тржишног успјеха у различитим дјелатностима,
 - б) мјерењу ефеката улагања у појединачне идентификоване факторе тржишног успјеха,
 - в) мјерењу ефеката међусобне интеракције појединих фактора тржишног успјеха на јединствено изражен резултат пословања, те
 - г) утицају структуре привреде на развој управљачког рачуноводства.

ЗАКЉУЧАК

У савременим условима пословања знатно је проширен основ конкурентске борбе, при чему су носиоци конкурентске предности дефинисани у форми карактеристика производа, односно услуге, које се сумарно могу представити квалитетом, временом, иновацијама, те ниским продајним цијенама које, на конкурентском тржишту, омогућава ниска и прецизно утврђена цијена коштања (КВИТ концепт претпоставке конкурентности).

Суштина конкурентског успјеха је у томе да понуђени скуп карактеристика производа или услуга буде бољи од оног који нуди конкуренција. У том контексту, представљен је обрачун трошкова на бази карактеристика производа, чија је суштина у томе да се свака активност посматра са становишта карактеристика производа која се том активношћу жели постићи, и то као проширена варијанта у односу на традиционални приступ, представљен у литератури.

Без обзира на то да ли је рачуноводствена подршка управљању кључним факторима успјеха на појединачној или интегралној основи, успјешно функционисање привредних субјеката, мјерено конкурентношћу учинака које нуде тржишту, зависи од адекватне рачуноводствене информационе подршке. Као базична информација рачуноводственог информационог система користи се цијена коштања, коју традиционални системи обрачуна трошкова не могу да обезбиједу са потребном прецизношћу, због чега се користи систем обрачуна на бази активности.

Иако рачуноводствена информација, као носилац конкурентности, у домаћим условима није довољно афирмисана, због различитих екстерних

и интерних фактора, рачуноводствени информациони систем располаже адекватном инструментима за подршку управљању појединачним савременим факторима тржишног успјеха.

Могуће је креирати и интегрални систем рачуноводствене подршке за симултани приступ управљању идентификованим кључним факторима тржишног успјеха савременог предузећа. Та је могућност понуђена је фазама следећег модела:

1. идентификација купаца;
2. идентификација кључних потреба и очекивања купаца – на бази којих ће предузеће идентификовати сопствене факторе тржишног успјеха; као фаза које требају да обезбиједи улазне податке, те фаза са искључивим рачуноводственим одговорностима;
3. идентификација међусобних релативних односа појединачних кључних фактора, такође према тржишном истраживању преференција купаца;
4. дефинисање појединачних елемената сваког кључног фактора тржишног успјеха;
5. дефинисање могућих варијанти побољшања остварења на бази идентификованих међусобних релативних односа појединачних фактора;
6. избор варијанте којом ће се покушати остварити најбољи резултат;
7. примјена одабране варијанте употребе ресурса;
8. мјерење збирних резултата примијењене варијанте употребе ресурса – збирна контрола остварења;
9. мјерење појединачних остварења по сваком од елемената одабраног кључног фактора тржишног успјеха – појединачна контрола остварења;
10. мјерење задовољства купаца побољшаним производом, односно услугом и наставак праћења преференција купаца.

Описани модел треба да помогне менаџменту да идентификује и идеалан однос четири елемента КВИТ концепта, те добије на одређени начин пондерисани просјек условних јединица задовољства купца производима, односно услугама предузећа (односно, посматрано из угла предузећа - пондерисани просјек важности појединих фактора тржишног успјеха).

Овакав концепт има смисла само у условима нарасле конкурентске борбе на тржиштима на којима је животни стандард купаца такав да сва четири елемента КВИТ концепта имају равноправан значај за купце, односно у условима у којима купци не обављају куповине само на бази једног фактора - цијене. Перспективе оваквог концепта конкурентског наступа

на тржишту морају да уважавају потребу спознаје сопственог и ланца вриједности конкуренције, у чему рачуноводствена функција има посебне задатке и могућности.

Евидентне промјене у пословном окружењу узроковале су потребу да се и информациони системи за подршку менаџменту прилагоде и побољшају. Само тако ће рачуноводствена функција, оправдати своје постојање и обезбиједити потврду да заиста јесте кључни информациони систем који може допринијети остварењу конкурентске предности на тржишту, представљајући се као неиздјежан партнер стратегијском нивоу менаџмента.

8. Витомир Слијепчевић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 30.10.1962. у Добоју

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Предузетнички принципи пословања савремене банке

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Предузетничка економија

МЕНТОР: Проф. др Никола Вукмировић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 26.10.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Ово истраживање бави се дефинисањем квалитативне и квантитативне методологије за функционисање предузетничке банке са макроекономског становишта, а утемељено на емпиријским истраживањима узрока недовољне иновативности и предузетности у функционисању пословног и комерцијалног банкарства у Републици Српској и Федерацији Босне и Херцеговине. Посебан аспект истраживања је предузетнички однос менаџмента и свих запослених банкарских службеника према клијентима и потенцијалним клијентима банке, а све у функцији стварања повољног амбијента за развој предузетништва, посебно имајући у виду велики број отворених проблема у финансирању „start-up“ предузећа и огромног застојања за развијеним земљама у броју малих предузећа на 1000 становника.

Циљ докторске дисертације је дефинисање предузетничких принципа који би у овисности од изабраног организационог облика предузетничке банке или приватног инвестиционог фонда дјеловали проактивно на

подстицање развоја предузетништва и финансирање пројеката предузећа у развоју и „start-up“ предузећа. Предузетнички принципи дјеловања представљали би надоградњу класичним банкарским принципима и омогућавали финансирање пројеката за које класично банкарство не показује посебан интерес.

Остварење ове мисије банка ће вршити кроз креирање потреба предузетника за новим предузетничким подухватима и активностима на иновативан и креативан начин. Овај рад указује на правац дјеловања предузетничке банке, а који је фокусиран на процес пружања финансијске и нефинансијске подршке предузетницима, од презентације могућности које стоје на располагању предузетнику, до учешћа банке у пројектима кроз финансирање, али и инвестирање – као партнер. У раду је разрађена методологија пословања предузетничке банке и дефинишу принципи функционисања, а чија примјена ће довести до стварања предузетничког амбијента, као битне претпоставке за бржи улазак земље у европске економске и друге интеграције.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

У овој дисертацији користе се различите научне методе помоћу којих је идентификована и објашњена потреба дефинисања научно-теоријских и методолошких основа и предузетничких принципа за функционисање савремене банке, а која треба да буде у функцији раста и развоја малих и средњих предузећа и предузетничких подухвата.

Методе су прилагођене циљу, предмету и очекиваним резултатима истраживања.

Приликом истраживања коришћене су следеће научне методе:

Статистички метод за обраду прикупљених података на основу кога је могућа квантитативна и квалитативна анализа и синтеза финансијских показатеља банкарског сектора у Републици Српској. Овај метод користи се у другом и седмом поглављу гдје се врши обрада, за ово истраживање, најзначајнијих билансних ставки банкарског сектора Републике Српске.

Метод графичкој моделирања користи се с циљем визуелизације добијених резултата највише у поглављу два, затим у првом, трећем, петом и седмом поглављу.

Структурална – функционална анализа састава, активности и веза унутар предмета истраживања се примјењује у другом, четвртном и сед-

мом поглављу, на основу које се прецизирају недостаци класичног банкарског система и дефинишу основни принципи на којима ће функционисати савремена предузетничка банка.

Методом синџезе показује се важност потпуног обухватања свих елемената истраживања билансних ставки банкарског сектора Републике Српске и презентације извјештаја у циљу обезбјеђења транспарентности пословања и оцјене ефикасности банке.

Методом логичној долажења до закључака на бази компаративне анализе засноване на искуствима других земаља и анализом постојећих принципа функционисања предузетништва у земљама Европске уније и аналогно томе функционисање предузетништва у Републици Српској, односно Босни и Херцеговини, дошло се до закључака који омогућавају дефинисање предузетничких принципа пословања и у банкама, а што се посебно обрађује у поглављима 6.2. Принципи финансирања „start-up“ предузећа у РС и БиХ и 6.3. Принципи финансирања даљег развоја МСП, 7.5. Резултати истраживања.

Метод индукције посебно се користи у поглављу 4.1. Стварање амбијента за управљање ризиком, 4.4. Управљање кредитним ризиком, 4.5. Управљање каматним ризиком, 4.7. Економске посљедице регулације банака гдје се на бази стеченог искуства у банкарској сфери Републике Српске и коришћењем савремене научне литературе долази до битних научних спознаја и закључака за доказивање постављене хипотезе.

Методом дедуције дошло се до нових научно-теоријских спознаја и ставова који се могу примјенити на просторима Републике Српске, односно Босне и Херцеговине.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

У оквиру утврђеног проблема и предмета истраживања, а да би се у будућности дошло до формирања адекватне организационе форме предузетничке банке, и створили услови за њено дјеловање у функцији подршке развоју малих и средњих предузећа и развоју предузетништва, у овом истраживању се полази од главне хипотезе:

Насијанак и функционисање њредузетничке банке у РС, држи излазак земље из неразвијености, те ефектније и ефикасније њровођење реформи њривредној систиема земље, мојуће је ако се свеобухвайно њприсџуи њримјени њредузетничких њринциџа њословања у банкама.

Из овако постављене основне хипотезе произилази више *јомоћних хи-јојшеза*:

Могуће је, уз партнерски однос предузетничке банке и државе, дефинисати иновативне принципе функционисања банке, а који би омогућили стварање амбијента за оснивање раст и развој предузетништва и МСП.

Предузетничка банка као иновативна банка може бити креатор идеја, иницијатива и јодухваја јојшенцијалних и бедућих јредузетника.

У РС и ФБиХ јосјоје значајне финансијске резерве које се јреко јредузетничке банке моју сјавијти у функцију развоја.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Рад представља оригиналан допринос науци и има сва обиљежја самосталног дјела у коме аутор класичне банкарске принципе пословања иновира, проширује и допуњује новим предузетничким принципима пословања. Истовремено снажно наглашава и указује на узрочно-последичну везу и утицај савремене банке, која би функционисала на новим принципима, на развој предузетништва, малих и средњих предузећа. Кандидат је прецизно и логички досљедно анализирао наведене теме, довео податке у везу са хипотезама и потврдио хипотезе, показао научне и прагматичне резултате истраживања и рад учинио интересантним за истраживаче и корисним за практичаре.

ЗАКЉУЧАК

Финансијски систем Босне и Херцеговине и Републике Српске, као подсистем привредног система земље, треба посматрати у свјетлу општих дешавања на просторима Југоисточне Европе, а које карактеришу бројне слабости економског, законодавног и социјалног карактера. Банкарски сектор, као развијенији дио финансијског система земље, прошао је процес промјене власничке структуре и консолидације. Приватизација банака, и других привредних субјеката, је проведена на затеченом пост ратном стању, без њиховог оспособљавања за нормално функционисање у условима слободног тржишта, а чије посљедице се виде кроз: престанак привредне активности мноштва предузећа, стварање великог броја радно неактивног становништва, повећање ризика улагања од стране пословних банака, односно других инвеститора. У таквим условима и предузетничке активности недовољно су стимулисане и финансиране, те не-

адекватно пропраћене од стране државе и пословних банака. Банкарски сектор до сада није имао интерес, а ни потребу да се бави овом проблематиком, посебно када се зна ризик који улагања у „start-up“ предузећа са собом носи. Проблем је економски, а односи се на недостатак интереса банкарског сектора за финансирање нових – почетних предузетничких подухвата. Рјешење за превазилажење оваквог стања представља увођење иновација и предузетничких принципа у банкарски сектор Републике Српске и Босне и Херцеговине, на начин презентован у овом истраживању, а чиме би се омогућио ефектнији и ефикаснији развој малих и средњих предузећа и оствариле претпоставке за улазак земље у европске економске и друге интеграције.

Ово истраживање нуди модел предузетничке банке као идеју свим креативним и храбрим појединцима у банкама и државној Инвестиционо развојној банци да покушају да уграде понуђене принципе дјеловања у свој рад и кроз адекватну примјену провјере валидност понуђених рјешења. Могуће је да ће се указати потреба да се у појединим сегментима ово истраживање настави и догради, да ће експерти из домена организације рада, менаџмента, маркетинга, информатике, експерти из специјалистичких банкарских и других области, морати дати свој допринос, како би овакав модел банке могао да ефикасније одговори потребама развоја предузетништва у Босни и Херцеговини. Потреба за предузетничком банком дефинитивно постоји, ово истраживање је покушај да се понуди једно од могућих рјешења.

9. Благоје Шупић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 16.9.1972. у Требињу

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Стварање и финансијски ефекти електроенергетског тржишта Југоисточне Европе

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Пословна економија

МЕНТОР: Проф. др Никола Шпирић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 11.11.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет рада су услови за стварање и очекивани финансијски ефекти од електроенергетског тржишта Југоисточне Европе. Електроенергетски

сектор у Европи, као и у цијелом свијету, налази се у брзом развоју и пролази кроз врло динамичне организационе и структурне трансформације уз значајне промјене улоге државе и тржишта. Др Шупић је за своје истраживање изабрао управо ову врло актуелну тему, будући да се ради о сложеним теоријским и практичним питањима, како због значаја електричне енергије као специфичне робе, тако и због електроенергетског тржишта Југоисточне Европе у настајању. У том смислу истражио је и потенцијалне могућности искоришћења повољног географског положаја и структуре електроенергетског сектора Републике Српске.

Иако има пресудан значај за развој и функционисање савремене привреде и друштва у цјелини, област електричне енергије, као најплеменитијег и за коришћење најпогоднијег вида енергије, још увијек је недовољно истражена. Стога је примарни циљ рада био да се, на основу валидних научних истраживања нове улоге државе у стварању и развоју електроенергетског тржишта Југоисточне Европе сагледају финансијски и укупни синергијски ефекти за ово подручје, а посебно за Републику Српску, која је, због значаја енергетике и својих развојних могућности, посебно заинтересована за овај сектор привреде.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Методе истраживања примијењене у раду засноване су на чињеници да је електрична енергија роба којом се тргује на електроенергетском тржишту, при чему она представља специфичну врсту робе по томе што је невидљива, што се не може складиштити, што мора да се транспортује посебним транспортним путевима (мрежама) и што јој се моменат производње подудара са моментом потрошње.

Наведене специфичности електричне енергије захтијевале су примјену, поред класичних метода научних истраживања, и низ специфичних метода и техника истраживања. Приликом истраживања краткорочних и дугорочних предвиђања будуће производње и потрошње електричне енергије одређене земље, односно регије, кандидат је одабрао најчешће примјењиване методологије. Тако су за предвиђање будуће производње електричне енергије коришћени модели WASP (Wien Automatic System Planning Package) и GTMax (Generation and Transmission Maximization Program), а за предвиђање будуће потрошње MAED (Model for Analysis of Energy Demand) модел. На тај начин извршена истраживања су заснована како на провјереним научним методама, тако и за ову област еминентним моделима и поступцима, у оквиру којих су коришћени аналитич-

ко-синтетички и апстрактно-конкретизацијски поступци, те поступци спецификације и генерализације, аналогije и компарације научних доказа и чињеница, повезаних са производњом, потрошњом и тржиштем електричне енергије.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Главна хипотеза рада Д била је неминовност стварања и развоја електроенергетског тржишта Југоисточне Европе, које ће дати вишесложне финансијске и укупне синергијске ефекте за земље учеснице стварања овог тржишта.

Поред главне, постављене су и помоћне хипотезе: вертикална интегритетност и традиционални механизми економске регулације нису успјели да креирају адекватне подстицаје како би електроенергетски сектор био флексибилнији и ефикаснији, као и да ће послујући у ширем конкурентском окружењу на електроенергетском тржишту Југоисточне Европе електроенергетски сектор Републике Српске остварити боље производне и финансијске ефекте.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Докторска дисертација Др Благоја Шупића под насловом „Стварање и финансијски ефекти електроенергетског тржишта Југоисточне Европе“ може се класификовати као потребно и вриједно истраживање, чији се научни допринос огледа у конституисању модела структурне подршке стварања регионалног електроенергетског тржишта. У том смислу, закључци до којих је кандидат дошао у предметном истраживању су чврсто научно засновани, а постављене хипотезе су успјешно доказане. Имајући у виду мањак стручне литературе из ове области на српском језику, научни приступ примијењен у оквиру дисертације и остварено конкретно и систематизовано научно истраживање, чине њен допринос науци још значајнијим.

ЗАКЉУЧАК

Проведена истраживања показала су неопходност стварања регионалног електроенергетског тржишта Југоисточне Европе и његове финансијске и синергијске ефекте за све земље учеснице на таквом тржишту. Др Шупић је показао да стварањем регионалног електроенергетског тр-

жишта Југоисточне Европе од неколико тренутно непривлачних мањих националних електроенергетских тржишта може настати ефикасно јединствено регионално електроенергетско тржиште. Такво тржиште ће обезбиједити позитивне финансијске и укупне синергијске ефекте за све земље учеснице, односно за њихове електроенергетске секторе. Наравно, позитивни ефекти ће бити различити од једне до друге земље чланице, што ће зависити од њене величине, географског положаја, организованости, степена искоришћености природних ресурса, те компаративних предности које има електроенергетски сектор поједине земље у односу на регион.

Стварање електроенергетског тржишта Југоисточне Европе обезбиједиће електроенергетском сектору Републике Српске постизање позитивних финансијских ефеката дољом валоризацијом његових истакнутих компаративних предности. Да би то искористио, електроенергетски сектор Републике Српске, као дио регионалног електроенергетског тржишта Југоисточне Европе, мора спремно дочекати стварање регионалног електроенергетског тржишта. Због тога је потребно да електроенергетски сектор Републике Српске одмах приступи испуњењу потребних предуслова за учествовање на електроенергетском тржишту Југоисточне Европе, како би се валоризовали његови позитивни финансијски ефекти што прије. Таквој интеграцији у регионално електроенергетско тржиште Југоисточне Европе треба да претходи либерализација електроенергетског тржишта Републике Српске уз стварање предуслова за увођење ефикасног механизма регионалне трговине, што, између осталог, подразумева имплементацију свих директива Европске уније које се односе на национално електроенергетско тржиште.

10. Гордана Ђокић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 18.10 1969. у Бањој Луци

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Еволуција регулације приватизованог монополског јавног сектора у ЕУ: од златне дионице до РЕГРЕФ-а

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Микроекономија и финансије

МЕНТОР: Проф. др. Бошко Живковић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 18.11.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет истраживања овог рада јесте регулисање тржишта у савременим, отвореним тржишним привредама као што је привреда ЕУ. При том се посебан фокус усмјерава на регулисање тржишта у јавном сектору, тачније у приватизованим, монополским предузећима. Проблем истраживања је из области економије, са ужим научним областима: микроекономија и финансије што дефинише и подручја, тј. предмет истраживања. Стога, дисертацију теоријски посматрамо интердисциплинарно, са доминантним утицајем теоријске економије која се бави изучавањима економске стварности провођења и имплементације регулаторних реформи у отвореним и савременим економијама, због феномена повезаности макроекономије ЕУ с микроекономијом њених чланица и земаља које ће тек постати чланице, или су економски повезане усљед процеса глобализације.

Циљ истраживања је идентификација, дескрипција и анализа функционалних међузависности између увођења регулатора на тржишту и продуктивности, запослености, алокације ресурса, нивоа директних страних инвестиција, начина уласка и изласка привредних субјеката на таква тржишта, утврђивање степена повезаности регулисања и надзора тржишта са степеном корупције и сиве економије, те до ког је нивоа потребно регулисати привреду једне земље.

Наредни циљ овог истраживања је утврђивање ефикасности примјене регулатора тржишта, те врста и модалитета регулатора који се могу примијенити на земље у транзицији, као што је БиХ. Овако постављен циљ је сам по себи прагматичан, али и научан јер нам може помоћи да се пружи општи увид у процесе регулисања тржишта јавних, монополских и приватизованих предузећа, те да се предвиде узрочно-посљедична, али и будућа кретања оваквих појава у нашем окружењу. При томе треба имати на уму да се овај проблем досада није значајније анализирао како у земљама у окружењу, па и код нас.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Емпиријско-теоријски дио дисертације обухвата дијелове првих пет поглавља. У овим поглављима, која чине теоријско-перспективни дио, кроз преглед релевантне литературе и анализу резултата туђих истраживања, објашњава се значај и улогу регулисања монопола и то нарочито у јавном сектору који доживљава трансформацију кроз приватизацију. Самим

тим је обухваћена и еволуција регулаторног процеса, од златне дионице, као зачетка регулисања монопола у приватизованом јавном сектору, па до најновијих РЕГРЕФ процеса, односно процеса регулаторних реформи који су толико развијени на нивоу ЕУ да постоје развијени скупови индикатора којима се прати развој и имплементација регулаторних реформи на националном нивоу.

Надаље, само регулисање монопола повлачи формирање цијене коштања, као и продајне цијене за крајњег потрошача, што у модерним условима регулишу регулаторне агенције с крајњим циљем заштите финалног потрошача. Облици регулисања тржишта су бројни. Чињеница је да степен развијености како пословног окружења, тако и свијести о потреби регулисања тржишта у савременим условима јесу тијесно испреплетени. Због тога ниво развијености и квалитет регулације зависе, прије свега, од воље самих учесника на тржишту, али и нивоа економске и друштвене развијености појединачних земаља.

Аналитичко - истраживачки дио дисертације се заснивао на анализи искустава чланица у провођењу регулаторних реформи у приватизованом монополском јавном сектору у ЕУ, као и транзиционих земаља које су у међувремену постале чланице ЕУ. Ова анализа јесте саставни дио првобитних пет поглавља дисертације. Анализа се заснивала и на проучавању студија случаја за Француску и Холандија, Италију и Мађарску.

Дио дисертације који се односи на могућу примјену имплементације златне дионице и регулаторне реформе у региону и БиХ је изложен у посљедњем, шестом поглављу гдје је анализирано постојеће стање регулаторних институција, те присуство односно неприсуство антимонополских политика и процеса регулаторних реформи у регији, прије свега у земљама бивше Југославије, с посебном пажњом анализирајући стање у БиХ.

У седмом дијелу се пореде резултате истраживања са резултатима сличних истраживања у свијету, гдје је потврђено, односно у неким случајевима и оповргнуто девет истраживачких хипотеза. Самим тиме рад пружа научни допринос истраживању регулације монопола и нуди релевантне препоруке за правце развоја регулаторних реформи у БиХ.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Истраживање је превасходно било подстакнуто чињеницом да БиХ покушава да испуни потребне и довољне услове као земља кандидаткиња за члана у ЕУ, што подразумемијева прилагођавање и провођење одговара-

јућих реформи које су по степену развијености у ЕУ достигле ниво реформи тзв. друге генерације. Истраживање у овом раду полази од следећих претпоставки.

Хипотеза Х1.

Регулисање монополских тржишта путем регулатора и регулаторних реформи у малим отвореним привредама је пожељно јер има за посљедице јачање конкурентности, повећање продуктивности и снижавање цијене коштања.

Хипотеза Х2.

Рестриктивно и круто постављени механизми регулације монополског тржишта ће успорити раст продуктивности, раст сектора у цјелини и довешће до пада запослености у датом сектору. Истовремено, рестриктивна и круто постављена регулаторна оптерећења индиректно подстичу корупцију и сиву економију.

Хипотеза Х3.

Регулатори на тржишту доводе до реструктурирања тарифних баријера, што даље имплицира смањене основних трошкова а као посљедица боље алокације ресурса и повећане ефикасности у сектору усљед нових улаза на дато тржиште.

Хипотеза Х4.

Посматрано краткорочно, регулисање тржишта и то нарочито у сфери монопола јавног сектора, може да утиче на смањење ФДИ¹ и обрнуто: дугорочно, очекује се повећање нивоа ФДИ у датом сектору, а самим тим и повећање ГДП².

Хипотеза Х5.

Након спровођења процеса приватизације у јавним монополским секторима, потребно је увести инструменте регулације тржиште који ће истовремено штити јавне интересе како купаца, тако и државе. Увођење регулатора на тржишту треба да буде паралелно праћено и увођењем регулаторних реформи, чији је циљ либерализација цијена на тржишту, смањење утицаја државе и прилагођавање стварних потреба тржишта за регулацијом. У случајевима гдје тржиште само по себи организује и регулише постојеће стање, било да је ријеч о тржишту на малом економ-

¹ ГДП-скраћено од: Gross Domestic Product

² ЦИТс скраћено од: Countries in Transitions

ском простору, или је број субјеката на тржишту релативно мали, као на примјер у сфери регулисања тржишта услуга, тада се повлачи регулатор с тржишта.

Хипотеза Х6.

Позитиван утицај регулаторних реформи и регулаторних институција губи значај ако оне нису праћене временском синхронизацијом с макро-економским реформама, што је од нарочитог значаја за ЦИТс³. Начини регулисања монопола на развијеним тржиштима (попут тржишта ЕУ) су прихватљиви и у земљама које се припремају да уђу у ЕУ (ЦИТс). Наравно, при том је нужно узимати у обзир национално искуство у сектору који се жели регулисати, као и социјално окружење датог сектора. Пуко „копирање“ модалитета регулација ЕУ (тзв. трансплантација институција) у земље у транзицији може имати супротан учинак у односу на пожељан.

Хипотеза Х7.

Логична еволуција регулације тржишта монополских јавних и приватизованих предузећа је постепено повлачење златне дионице, која уступа мјесто осталим регулаторима новије генерације.

Хипотеза Х8.

Интеграција и глобализација тржишта, нарочито у сфери монопола јавног сектора, доприноси стандардизацији и хармонизацији метода, начина и институција које регулишу рад таквих тржишта као и њихов рад. Независност, професионализам и непристрасност регулаторних тијела од било каквих политичких и социјалних структура треба да буду основни принципи њиховог рада. С обзиром на стања у сфери политике и социјалног окружења, могу се очекивати снажни отпори при развоју ових институција. Да би се то избјегло, потребно је принципал-агент однос регулисати на задовољавајући начин, једном од могућих варијанти регулације.

Хипотеза Х9.

Финансирање и организовање регулаторних агенција треба да буде финансијски подржано управо од стране сектора које регулаторна агенција покрива, а принцип буџетског финансирања на нивоу државе треба да се постепено напушта.

³ ЦИТс скраћено од: Countries in Transitions

При разматрању ових хипотеза коришћене су аналитичке и дескриптивне методе, а посебно историјски метод, метод аналогije, графички метод, метод класификације, дедуктивно-индуктивни метод, метода компарације, статистичко-математичке методе, метода студије случаја и др.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Тема докторске дисертације је актуелан, релевантан и у стручној и научној литератури неистражен проблем регулисања јавних, приватизованих монополских сектора у првој, односно другој генерацији регулаторних реформи.

У оквиру докторске дисертације је ријешен истраживачки проблем, дефинисан питањем: Како и на који начин преузети искуства развијених земаља у регулаторним реформама би се подстакао и усмјерио развој јавног сектора који, иако приватизован, има и даље карактер монопола?

Надаље, кроз рад је доказано да селективно преузимање искустава развијених земаља у сфери регулаторних реформи, може да убрза и ојача привредне перформансе и скрати вријеме потребно за имплементацију регулаторних реформи.

У првој фази имплементације регулаторне реформе се стварају оквир и основа за дјеловање регулисаног дијела тржишта. Регулаторне реформе су дио свеобухватних реформских процеса, а не изолована реформска цјелина, јер у том случају се постиже супротан ефекат.

Друга генерација регулаторних реформи омогућава постепено повлачење регулације датог сегмента тржишта-дерегулацијом, тако што се фокус ставља на однос партнерства између државе, тржишта и цивилног друштва. Креирањем препорука и смјерница за примјену регулаторних реформи прве и друге генерације, отвора се серија питања за нова истраживања, а кроз сам рад је пружен лични научни допринос.

ЗАКЉУЧАК

Докторска дисертација се може квалификовати као релевантно теоријско истраживање проблема регулације монопола у условима имперфектне институционалне структуре. Закључци дисертације су научно засновани, а постављене хипотезе су доказане. Практични допринос дисертације је садржан у препорукама и смјерницама за имплементацију регулаторних реформи развијених земаља у транзиционој земље, као што је БиХ.

Електротехнички факултет

1. Зоран Величковић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 19.10.1958. у Нишу, Србија

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Оптимизација алгоритама протокола преплетених слојева

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Телекомуникације

МЕНТОР:

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 3.12.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Основни истраживачки задатак докторске дисертације је заједничка оптимизација мрежних алгоритама у стеку комуникационих протокола, у циљу задовољавања QoS (Quality of Service) захтјева. У дисертацији су истражене нове архитектуре стека бежичних протокола који истовремено подржавају постојећу слојевиту ISO/OSI структуру и омогућавају модификовање или потпуно редефинисање апликативних протокола. Истражен је утицај и ефикасност алгоритама преплетених слојева са становишта уштеде енергије, максимизације мрежног протока и квалитета сервиса реализованих QoS.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Развијен је генерални модел бежичног комуникационог система. На основу овог модела развијене су оптимизационе методе као општа форма оптимизационог алгорита заснованог на преплетеним слојевима. Коришћен је програмски пакет Матлаб као развојно окружење за реализацију протокола преплетених слојева.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

У дисертацији је предложена и презентована нова оригинална методологија за оптимизацију алгоритама преплетених слојева код бежичних мрежа. Предложена методологија је базирана на Марковљевом процесу одлучивања за који је развијен модел комплетног комуникационог си-

стема на бази Марковљевог модела. Систематски приступ формулисању оптимизационог проблема може се ефикасно примијенити на више класа оптимизационих проблема у комуникационим системима. Предложен је алгоритам за рјешавање неколико класа оптимизационих MDP (Markov Decision Process) проблема. Програмски модули су верификовани у симулираној бежичној мрежној архитектури, са презентованим нумеричким резултатима.

ЗАКЉУЧАК

Оптимизација алгоритама протокола преплетених слојева са циљем задовољења постављених апликационих QoS захтјева је рјешење понуђено у овој дисертацији. Анализирано је неколико мрежних архитектура које подржавају протоколе преплетених слојева, као и могућност реализације предложеног оптимизационог алгоритма. Предложени CL оптимизациони алгоритам је базиран на Марковљевој апроксимацији комуникационог система и евалуиран је у симулационом окружењу целуларне бежичне мреже са једном активном везом. Оптимизација преплетених слојева је технологија будућности која може пружити ефикасна рјешења у погледу задовољавања QoS захтјева мобилних корисника, као и ефикасно коришћење расположивих ресурса.

2. Дарко Бродић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 5.6.1963. у Коњицу

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Оптимизација алгоритама за екстракцију референтне линије и нагиба текста

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Општа електротехника

МЕНТОР:

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 27.12.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

У процесу дигитализације информација од посебног значаја је дигитализација докумената која се остварује процесом оптичког препознавања карактера (OCR). У склопу тог процеса, сегментација линије и екстракција екстракцију референтне линије и нагиба текста су од велике важно-

сти. Тема дисертације је анализа, поређење и побољшање алгоритама за сегментацију линије и екстракцију ових параметара текста. У дисертацији су истражене постојеће и добијене нове, измијењене методе, базиране на алгоритму протока воде и на алгоритму заснованом на Гаусовом језгру.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

У методолошком смислу у раду је коришћена провјера свих параметара алгоритама значајних за карактеризацију испитиваног текста. Дата је компаративна анализа и процјена ефикасности тестираних алгоритама. Резултати су систематизовани и приказани како би омогућили избор алгорита са оптималним параметрима за одређену врсту или категорију текста. Као развојно окружење коришћен је програмски пакет Матлаб.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Могуће је извршити оптимизацију и проширење алгоритама за екстракцију референтне линије и нагиба текста.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Научни допринос докторске дисертације је остварен у сљедећим елементима:

- Извршено је проширење алгорита протока воде.
- Предложен је параметарски алгоритама протока воде.
- Извршена је оптимизација параметара алгорита базираног на Гаусовом језгру.
- Предложен је скуп тестова за процјену квалитета алгоритама за сегментацију линије текста, одређивање референтне линије и нагиба текста.

ЗАКЉУЧАК

У истраживањима кандидата основни доприноси су у виду проширења и оптимизације постојећих алгоритама за екстракцију референтне линије и нагиба текста. Добијене су измијењене методе које садрже и одређене оригиналне елементе у реализацији.

Машински факултет

1. Зорана Танасић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 31.3.1969. у Бањој Луци

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Истраживање модела за дизајн/редизајн социо-техничких система

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Индустијско инжењерство и Инжењерски менаџмент

МЕНТОР: Проф. др Мирослав Бобрек

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 17.1.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Анализа досадашњих теоријско-практичних резултата истраживања у предметном подручју су показала да је могуће успоставити опште прилазе у дизајнирању организације при чему постоје модели и конкретна рјешења условљена низом различитих фактора. Мултифакторски утицај на дизајн организације проблематика је којим се баве многи истраживачи организационог дизајна. При томе, највећа *йразнина* у примјени развијених приступа и модела јавља се усљед брзих и динамичних промјена које се дешавају у окружењу.

Научни циљ рада јесте да се обухвате и систематизују знања из области организационих наука у процесу дизајнирања/редизајна организације, као и да се властитим доприносом допуне и унаприједи постојећи модели организације.

Друштвени циљ овог рада треба да укаже на значај самог процеса дизајнирања једне организације, која ће, на првом мјесту, бити хумано оријентисана према човјеку као појединцу, али и друштвено одговорна према друштву. Такође, жели се показати да се кроз примјену датог модела дизајнирања организације може створити успјешна организација која ће бити профитабилна и конкурентна на тржишту, али исто тако друштвено корисна.

Практичан циљ овог рада јесте да се у складу са добијеним резултатима истраживања предложи основне активности/процеси у стварању нове организације која ће бити друштвено корисна и економски успјешна за

човјека и друштво а која се заснива на захтјевима стејкхолдера, системском инжењерству и актуелним системима менаџмента.

Са циљем стварања услова за боље сналажење у *теоретској цуніли*, последњих деценија прошлог вијека у свијету се појављује тренд стандардизације менаџмента. Општи стандарди менаџмента дају пословним системима смјернице за успостављање система организације и менаџмента који добро кореспондира са пословним окружењем на глобалном тржишту, а истовремено пружа могућност примјене властитих модела за побољшања и развој. Појава стандардизације и нових метода и техника менаџмента не разрјешава, али освјетљава вјечиту дилему да ли је менаџмент *наука*, заснована на примјени научених знања или *вјештина* заснована на таленту и личним способностима менаџера.

Основни циљ и сврха истраживања ове докторске дисертације јесте истражити модел дизајна/редизајна социо-техничких система, на подручју пословних система и система менаџмента

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

У циљу реализације истраживања и доказивања постављених хипотеза, коришћене су научне методе:

- општи научни приступ у истраживању аплициран на поступке дизајна;
- методе утврђивања стратегијске позиције (SWOT);
- BSC метода за идентификацију перформанси за мјерење ефикасности;
- APQP концепт за дизајн и реализацију техничких система;
- опште технике менаџмента;
- статистичке технике апликативне у поступцима менаџмента;
- методе развијене у општој теорији система и савремене теорије системских теорија у виду системског мишљења (*system thinking*), системског инжењерства (*system engineering*) и системског пројектовања (*system architecting and design*);
- концепти инжењерства и управљања животним вијеком (LCE&LCM).

Практични дио истраживања, односно анализа одабраних предузећа и обрада података је планирана и реализована у складу са циљевима истраживања и постављеним хипотезама у истраживачком нацрту. Узорак коришћен у истраживању чине два предузећа региона Бања Лука у Републици Српској.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

1. Могуће је евалуирати улазне захтјеве за пројекат социо-техничких система на бази анализе интереса заинтересованих страна (*stakeholders*), системског инжењерства и менаџмента животног циклуса система (LCM) као и захтјева актуелних издања међународних стандарда менаџмента.
2. Могуће је развити модел дизајна/редизајна социо-техничких система на бази савремених теорија системског мишљења и концепата развијених за техничке системе као што је то APQP модел (*Advanced Product Quality Planning*).
3. Могуће је успоставити стандардизовани модел пројектовања социо-техничких система подржан одговарајућим CAD алатом.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Посматрајући организацију као отворен социо-технички систем, изложен је један нови поглед на организацију уопште, предлажући модел за дизајнерски приступ у стратешкој анализи и пројектовању социо-техничких система, што представља основни научни допринос дисертације. Успјешно комбинујући теоријска и практична истраживања на постављеном моделу дошло се до веома значајних сазнања о интеракцији организације и њеног окружења под утицајем брзих промјена, чиме се допринијело продубљивању постојећих знања у овој области и указало на правце даљих истраживања.

Дисертацијом је успјешно постављен и обрађен теоријски и практични научни проблем, утврђена је одговарајућа методологија за његово рјешавање уз примјену научног приступа и савремених научних метода. Постигнути резултати су оригинални и научно интерпретирани, те се уклапају у развој теорије организације и менаџмента. Поред научног доприноса, изведеним истраживањима је створена основа за практичну примјену презентованог модела у евалуацији улазних захтјева, а затим и реализацији пројекта дизајна/редизајна социо-техничких система.

Медицински факултет

1. Нада Бањац

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 6.7.1960. у Шајкашу, Тител, Србија
НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Упоредна анализа ефекта различитих инхибитора фосфодиестеразе 5 (ПДЕ5) на коронарну циркулацију
УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Ургентна медицина
МЕНТОР: Проф. др Владимир Јаковљевић
ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 14.3.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

1. Испитивање ефеката различитих доза три најселективнија инхибитора ПДЕ5 на коронарну циркулацију: силденафила, тадалафила и варденафила, примијењених у различитим дозама: 10, 20, 50, 200 nM при различито задатим вриједностима перфузионог притиска.
2. Испитивање утицаја различитих доза три најселективнија инхибитора ПДЕ5 на степен оксидационог стреса у кардиоваскуларном систему одређивањем количине ослобођеног O₂ и ослобођеног NO.
3. Испитивање интеракције примијењених инхибитора ПДЕ5 са L-аргинин NO системом праћењем динамике вриједности ослобођеног NO и O₂.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Експериментална истраживања су обављена на изолованом срцу пацова према модификованој техници ретроградно перфундованог срца, по Лангендорфу. Истраживање је било подијељено у 12 експерименталних група, а свака од њих је имала двије подгрупе.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

У нашем истраживању очекујемо да је ефекат различитих инхибитора фосфодиестеразе ПДЕ5 на функционалност коронарне циркулације директно зависан од примијењене дозе, као и да су ефекти средње примијењених доза протективни на коронарно васкуларно корито и сам

миокард, док најниже дозе инхибитора фосфодиестеразе ПДЕ5 немају изражен ефекат на васкуларно корито, а највише дозе инхибитора фосфодиестеразе ПДЕ5 могу утицати прооксидантно.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Резултати рада представљају оригиналан допринос медицинској науци и могу се примјењивати у клиничкој пракси. Закључци су засновани на убједљивим чињеницама и резултат су самосталног научног рада:

1. Од испитиваних инхибитора ПДЕ5, силденафил има протективно дејство на изоловано срце пацова у исхемијским условима, условљавајући значајно повећање коронарног протока при најнижим вриједностима ЦПП, док нема ефекта у примијењеним средњим дозама, што је био дио наше хипотезе. Тадалафил показује протективно дејство на изоловано срце пацова на свим дозама.
2. Од испитиваних инхибитора ПДЕ5, силденафил доводи до пораста коронарног протока при нижим вриједностима, тадалафил при свим вриједностима, док варденафил не доводи до значајног протока коронарне циркулације.
3. Од свих испитиваних инхибитора ПДЕ5, само варденафил показује потенцијална антиоксидациона својства у свим примијењеним дозама.
4. Од испитиваних инхибитора ПДЕ5, једино тадалафил има ефекте на изоловано срце пацова посредовано L-аргинин/NO системом, док су ти ефекти за силденафил и варденафил потпуно независни од овог система.

2. Предраг Шпирић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 30.11.1960. у Травнику

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Модификације тоталне ларингектомије и непосредног постоперативног третмана код пацијента са малигним тумором ларинкса

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Оториноларингологија

МЕНТОР: Проф. др Милан Станковић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 15.4.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

1. Приказати модификације хируршке технике код тоталне ларингектомије.
2. Доказати да примјена ових хируршких модификација доводи до смањења постоперативних компликација.
3. Приказати протокол постоперативне профилаксе и режима ентералне исхране код болесника након тоталне ларингектомије.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

1. Анамнеза узимана директно од пацијента, евентуално хетероанамнеза када је то било неопходно. Посебна пажња је посвећена симптоматологији, дужини трајања тегоба и евентуално примјене претходној терапијској процедури.
2. Клиничко оториноларинголошки преглед који се састојао од фарингоскопије, индиректне ларингоскопије и микроларингоскопије и палпације врата. Регистроване су промјене у усној шупљини, ждријелу и гркљану као и на врату, које могу бити од значаја за обољење.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

1. Модификована техника тоталне ларингектомије има предности у односу на примјену класичне технике.
2. Предложени протокол постоперативног третмана (антибиотска профилакса и режим ентералне исхране) утицаће на постоперативни опоравак и смањење постоперативних компликација.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Практична хируршка примјенивост.

ЗАКЉУЧАК

Приказана процедура и примјене протоколи су довели до смањења постоперативних инфламаторних компликација. Примјена модификоване технике тоталне ларингектомије и постоперативног третмана доводе до значајног смањења озбиљних хируршких компликација.

Модификација тоталне ларингектомије код пацијената са малигним тумором ларинкса доводе до значајног смањења броја постоперативних хоспиталних дана.

3. Лејла Чалкић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 9.8.1952. у Зеници

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Алтернативни путеви преноса хепатитиса ц

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Инфектологија

МЕНТОР: Проф. др Србољуб Голубовић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 21.4.2011. године

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

1. Испитати и објаснити мање познате путеве преноса хепатитис Ц вируса, кориштењем фамилијарног модела.
2. Испитати евентуално постојање и утјецај субклиничких облика аутоимуности на диспозицију према хепатитис Ц вирусној инфекцији.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

1. Пресјечно истраживање (CROSS-SECTIONAL STADY)
2. Истраживање парова (CASE-CONTROL STUDY)

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

1. Фамилијарни несексуални контакти, животне навике, обичаји или медицинске интервенције у дјетињству и младости имају улогу у настанку ХЦВ инфекције
2. Присуство серолошких маркера аутоимуности у особа трајно изложених хепатитис Ц вирусу унутар породица, индикатор је повећане диспозиције за настанак и ширење ХЦВ инфекције.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

1. Генотип ХЦВ 1а доминантан у случајевима заражавања непознатим путевима
2. Фактори ризика значајно су различити у приликама заражавања неким од познатих и неким од непознатих путева инфекције.
3. Постојање АНА у здравих особа би могло бити у вези са појачаном диспозицијом према ХЦВ инфекцији.

ЗАКЉУЧАК

У истраживању се није статистички доказало да присуство аутоанти-тијела у изложених особа повећава диспозицију болести, тј. хипотезу 2. Преваленца позитивних аутоантитијела у обољелих је 1,03%, у изложених 2,35%, а у неизложених је 0,98%. Вјероватноћа за оболијевање од ХЦ у изложеној групи је скоро четири пута већа, него у неизложеној (ОР3,98). Присуство аутоантитијела (поготово АНА) уз још неке непознате генске факторе, те ризико факторе околине који дуже трају, у изложених особа вјероватно имају утјецај на настанак ХЦ. Резултати истраживања сугеришу да би било добро у будућности, пратити клиничке параметре у обољелих, са позитивним аутоантитијела или без њих, али и аутоантитијела у особа експонираних ХЦВ. У име тих будућих истраживања, у Служби за заразне болести Кантоналне болнице Зеница се чувају комплетна база података и крвни серуми.

4. Мирјана Реметић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 26.2.1959. у Тузли

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Ризични и протективни фактори у генези поремећаја менталног здравља дјече предшколске доби

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Педијатрија

МЕНТОР: Проф. др Вера Данеш

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 30.5.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Процијенити који су поремећаји менталног здравља, интернализирајући (повучено понашање, соматске тегобе, анксиозно-депресивност), и/или екстернализирајући проблеми (деликвентно и агресивно понашање) најчешће присутни у дјече предшколског узраста.

1. Процијенити који су ризични и протективни фактори у окружењу.
2. Утврдити да ли постоје полне разлике у испољавању проблема менталног здравља у предшколско узрасту.

3. Утврдити да ли постоје разлике у испољавању проблема менталног здравља у дјеце према мјесту становања и према начину збрињавања дјетета (обданиште-породично окружење).
4. Процијенити који родитељски стилови преовладавају у окружењу, односно да ли родитељи имају добре стратегије у одгајању дјеце предшколског узраста.
5. Дефинисати које мјере се могу предузети у оквиру система здравствене и социјалне заштите са циљем да се откривени проблеми менталног здравља на вријеме ублаже или отклоне, те на тај начин спријечи њихова прогресија.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

У истраживању је кориштен властити социодемографски упитник за добијање основних социодемографских карактеристика узрока, упитник за процјену дјечијег понашања (CBCL-Child Behavior Checklist), форма за узраст од 4 до 18 година, упитник за процјену породичног функционисања, форма за родитеље и старатеље (SRFI-Self Report Family Inventory), упитник за процјену темпераментних карактеристика за узраст од 3 до 12 година (EAS-The Emotionality, Activity, Sociability, Scale), и карта мреже контаката.

Социо-демографски упитник садржи основне социо-демографске податке мајке (животна доб, образовање, стамбена и социјална ситуација, пословни статус, опште здравствено стање, психичко здравље, трудноћа, порођај, начин одгајања дјетета) и социо-демографске податке дјетета. За процјену проблема у понашању кориштен је стандардизирани упитник за процјену дјечијег понашања (CBCL) узраст од 4 до 18 година, форма за родитеље који садржи 118 понашајних ајтема који су подијељени на интернализирајуће и екстернализирајуће проблеме.

Упитник за процјену породичног функционисања (SRFI) садржи пет суб-скала: породично здравље-компетенце, конфликт, кохезију, експресивност и водјство. Упитник за процјену темпераментних карактеристика дјетета (EAS) мјери три темпераментне карактеристике: активност, емоционалност и социјабилност.

Из упитника карта мреже контаката су добијени подаци о социјалној мрежи дјетета.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

1. У дјеце предшколске доби постоје значајни проблеми у области менталног здравља који одржавају присуство бројних ризичних фактора у окружењу.
2. Проблеми у области менталног здравља у дјеце предшколске доби су занемарљиви и не захтијевају предузимање превентивних и терапијских мјера јер преовладавају протективни фактори у окружењу.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Резултати рада представљају оригиналан допринос медицинској науци у рјешавању актуелног проблема и заједно са закључцима могу се примјенити у пракси.

ЗАКЉУЧАК

На основу истраживања може се тврдити да су проблеми из области менталног здравља присутни у дјеце прије поласка у основну школу. Идентификовани су протективни и ризични фактори у окружењу. Резултати истраживања указују на потребе да се слична истраживања из области менталног здравља спроведу на већим узорцима дјеце различитих узраста, са циљем идентификовања емоционалних и проблема у понашању, израде програма за рану интервенцију и помоћ дјец и њиховим породицама, те спречавање појаве злостављања дјеце, деликвенције, злоупотребе супстанци и суицидалног понашања у адолесценцији.

Пољопривредни факултет

1. Борис Пашалић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 13.10.1974. у Бањој Луци

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Проучавање ароматског комплекса у климактеријумској фази сазријевања плодова јабуке

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Хортикултура

МЕНТОР: Проф. др Јанез Хрибар

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 14.12.2010.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Истраживање треба да понуди одговор на кључна питања о природи и понашању биохемијско-физиолошких својстава плода, првенствено ароматског комплекса у климактеријумској фази зрелости плода јабуке. Циљ истраживања је биохемијска идентификација ароматског комплекса и динамика његове промјене у физиолошким процесима климактеријумске фазе зриобе плода јабуке, на основу чега је могуће дефинисати елементе системе гајења, који могу имати за резултанту жељени утицај на ароматски комплекс плодова

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Физичке, хемијске и биохемијске методе; Гасна хроматографија

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Арома је један од најзначајнијих показатеља квалитета плода јабуке, али и значајан показатељ укупних и парцијалних физиолошких промјена у самом плоду. Стварање ароматског комплекса, који је типичан за врсту и сорту, врло је динамичан процес на који утичу бројни фактори. С обзиром да се на стаблима јабуке истовремено налазе плодови различитог степена зрелости, формирање ароме и динамике промјене ових једињења код појединачних плодова, прије и након складиштења, у директној је корелацији са динамиком климактеријске фазе зрелости.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Резултати истраживања представљени у дисертацији представљају значајан научни допринос у разумијевању законитости интеракцијских ефеката биохемијских и физичких параметара плода и узгојне форме у односу на ароматски комплекс плодова јабуке и значајну могућност за њихову примјену у развоју високоинтензивних система гајења.

ЗАКЉУЧАК

На основу уочених правилности у садржају биохемијских и физиолошких компоненти плода као и физичких својстава плода, односно интегралног понашања плода прије, током и након складиштења и компоненти ароматског комплекса испитиваних плодова по изношењу из хладњаче, јасно можемо закључити да је комплекс испитиваних фактора плода условљен експозицијом плода, односно позицијом носача родног дрвета на стожини. Утврђена законитост интеракцијског односа параметара плода и узгојне форме, јасно указује да постоји одређена могућност дефинисања ових односа који се, у крајњој варијанти, могу развити у модел помотехничких карактеристика хабитуса, чија резултанта ће бити пројектован ароматски комплекс плода.

2. Миливоје Урошевић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 16.11.1952. у Прђиловицима, општина Алексинац, Србија

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Испитивање ефикасности синхронизације еструса на производне показатеље женки кунића у интензивном узгоју

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Сточарство

МЕНТОР: Проф. др Драгутин Матаругић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 21.12.2010.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Узимајући у обзир да је мало публикованих радова који обрађују тематику кунићарске производње а исхрана месом кунића није распрострањена, мада квалитет ове намирнице указује на потребу повећања потро-

шње у људској исхрани а и вјероватноћу да увијек постоји могућност за ревитализацију кунићарске производње, циљ дисертације је да испита утицај различитих репродуктивних протокола на производне резултате у женки кунића у интензивним условима.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Биолошке методе стимулације репродуктивног циклуса женки кунића

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Одгајивачи кунића теже да максимално искористе биолошки потенцијал женки кунића остварен и испољен кроз репродуктивне показатеље. За остварење оваквих циљева неопходна је употреба хормона који су у кунићарској производњи дозвољени. Стога се претпоставља да употреба препарата који садрже гонадотропне хормоне (у изради дисертације кориштен СЖК-серум ждредних кобила и комерцијални препарат Фолигон) могу да утичу на ефикасност синхронизације еструса женки кунића и максималну испољеност њиховог производног потенцијала.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Дисертација је дала допринос посматрано са практичног и научног аспекта јер њени резултати могу бити примијењени у ревитализованој кунићарској производњи као и у истраживањима фундаменталног карактера који се односе на репродуктивне карактеристике кунића.

ЗАКЉУЧАК

На основу резултата истраживања добијених при изради ове докторске дисертације може се извести општи закључак којим се наглашава да добијени резултати оправдавају употребу хормонских препарата у кунићарској производњи све до момента када новим методама биолошке стимулације буде било могуће постићи производне резултате боље од оних који се добијају у кунићарској производњи, чији технолошки процес није заснован на индукцији и синхронизацији еструса женки.

3. Сениша Митрић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 18.4.1968. у Јајцу

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Проучавање биолошке активности, перзистентности и мобилности имазетапира у земљишту

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Заштита здравља биљака и агроекологија

МЕНТОР: Академик проф. др Васкрсија Јањић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 22.12.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Циљ дисертације је да се методама биолошког тестирања истражи биолошка активност, перзистентност, биолошка доступност и мобилност имазетапира у земљишту. Експерименти су изведени на различитим тест биљкама у различитим земљиштима и кварцном пијеску.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Биолошко тестирање

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Докторска теза полази од тога да су биолошке методе сасвим погодне за проучавање биолошке активности, биодоступности, перзистентности и мобилности имазетапира у земљишту, тј. за квантитативно одређивање имазетапира у земљишту. Наиме, погодним одабиром биотест биљака и правилном поставком биотеста могуће је утврдити функционалну зависност између одговора тест биљке, као зависне величине, на познати масени удио имазетапира у одређеном типу земљишта (супстрата), као независне величине.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Посебан значај дисертације је у томе што је доказано да биолошко тестирање има велики научни и стручни значај и да се њиме на поуздан и у конкретним условима примјењив начин могу утврдити закономјерности понашања агрохемикалија у конкретним земљишним условима, те утврдити дозе без ефекта за конкретне биљке.

ЗАКЉУЧАК

Истраживања су показала да се већим бројем узорака земљишта, са дијаметрално супротним хемијским особинама и механичким саставом, као и коришћењем већег броја тест биљака, могу сагледати закономјерности биолошке активности и доступности неког хербицида у земљишту, па и његове перзистентности и мобилности. При томе треба у истраживањима користити не само екстремно осјетљиве биљке, већ и оне умјерено осјетљиве, јер ће јако осјетљиве биљке при већим дозама бити снажно инхибиране, тако се неће моћи извршити поуздања мјерења и установити функционална зависност између садржаја хербицида у земљишту, као независне величине и реакције тест биљке, као зависне величине. На крају би се могло закључити, а ради повећања ефикасности у извођењу биолошког теста, да је довољно за поуздану анализу мјерити само свјежу масу изданка и коријена. Такође, би било пожељно биолошко тестирање изводити у 5 понављања, док број доза хербицида којим треба изложити тест биљке не би морало да буде већи од пет, с тим да њихов одабир мора да буде пажљив, у чему несумњиво може да помогне прелиминарни оглед. Такође, прелиминарни оглед се може извршити и у природном земљишту и пијеску, а што би дало довољно података за спровођење коначног огледа. При томе, ED10 установљена у прелиминарном огледу може се узети као основа за поставку коначног огледа, при чему би најмања доза у коначном огледу одговарала половини ED10 установљене у прелиминарном огледу (ED10/2).

Правни факултет

1. Дарко Радић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 25. 7. 1976. у Ливну

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Законски брачни имовински режим

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Грађанско право и грађанско процесно право

МЕНТОР: Проф. др Илија Бабић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 5. 4. 2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет истраживања су односи између супружника имовинске природе, односно правна регулатива имовинских дејстава брака. Имовински односи супружника представљају нужну посљедицу конституисања заједнице живота, али истовремено се јављају као претпоставка остваривања сврхе брака, иако се истиче да су за брак од пресудне важности односи супружника личне природе. Идентитет субјективног елемента у свим брачним односима представља њихов интегративни фактор и разлог међусобне условљености истих. Као учесници имовинског односа супружници се појављују као лица која се већ налазе у правној вези, односно у релацији која осим правних подразумијева бројне и разноврсне метаправне садржаје. Сходно томе, супружници, као учесници имовинског односа, нису нужно и искључиво мотивисани и руковођени остварењем сопствених економских интереса, тј. остваривањем личних потреба. Њихове активности су од значаја и за друге чланове породице. С друге стране, равноправност супружника (и родитеља) од кључне је важности за њихове укупне односе, што имплицира нужност заштите овог начела, па чак и у случају конфронтације овог и принципа аутономије воље. Отуда извире легитимитет посебности правила за имовинске односе у браку, која се у значајној мјери разликују од општих правила имовинског права. Ова правила имају и правно-политичку функцију која се огледа у заштити општег интереса. Предмет истраживања у нормативној равни су преваходно прописи којима је реформисано породично законодавство Републике Српске, односно његове одредбе којима се уређују имовинска

дејства брака. Будући да се ради о односима имовинске природе, и да се породичноправни прописи примјењују као специјални, не предвиђајући рјешења за сва питања и све случајеве, предмет истраживања обухвата и она рјешења која су предвиђена општим правилима имовинског права (стварног права, облигационог права, наследног права) и која се примјењују у свим оним ситуацијама када породичним законодавством није предвиђено другачије. Утврђивање и оцјена општих обиљежја (предности и недостатака) релевантних позитивноправних института није потпуна без упоређивања са истоврсним институтима у упоредном праву. Стога, истраживање обухвата компаративну анализу законодавстава земаља из региона, и, наравно, земаља чланица Европске уније.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Сложеност и природа предмета истраживања, постављене хипотезе и дефинисани циљ истраживања детерминисали су избор више различитих метода које су коришћене у овом истраживању. Правни (нормативни) метод, као поуздан и посебно значајан за изучавање права, коришћен је за проучавање правних прописа, односно за анализу садржаја правних норми, за утврђивање улоге и значаја, циља и домаћаја појединих правних рјешења. Компаративни (упоредноправни) метод коришћен је за упоређивање породичноправних прописа Републике Српске са истоврсним прописима земаља из региона и држава чланица Европске уније. У том смислу, као веома користан, примијењен је *common core* метод који омогућује утврђивање заједничких (општих) обиљежја правних института или националних законодавстава у односу на одређени проблем. Коришћење потоњег метода имплицира употребу остварених резултата, што у примјену уводи *better law* метод који подразумева формулисање рјешења у којима су садржане вриједности претходно утврђених заједничких особина. У комбинацији са претходно наведеним примијењени су и сљедећи методи: анализа садржаја, студија случаја, историјски метод, социолошки метод, анализа, синтеза, индукција, дедукција, апстракција и генерализација.

ГЛАВНА И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

У овом истраживању полази се од хипотезе да се на имовинске односе супружника примјењују посебна правна правила, различита од општих правила имовинског права. Ријеч је о правним правилима која одликује низ специфичности, што има свој правно-политички и социјални

легитимитет. И поред посебности регулативе брачно-имовинских односа, једна од претпоставки је да се у савременој брачно-имовинској регулативи супружници, у смислу њихових имовинскоправних позиција *in genere*, приближавају осталим учесницима имовинских односа. Будући да се у већини европских законодавстава за супружнике предвиђа слобода саморегулације међусобних имовинских односа, у истраживању се полази и од претпоставке да саморегулација брачно-имовинских односа захтијева посебна ограничења слободе уговарања супружника у циљу заштите одређених породичноправних вриједности. На концу, истраживање је засновано и на претпоставци је да је институт породичног дома, који има специфичну правну природу и посебно важну улогу у браку и породици, потребан у домаћем праву

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Овим истраживањем остварена су сазнања о врстама, значају и посебностима појединих имовинских односа у браку, њиховој правној природи и правцима њиховог правног регулисања, нарочито уважавајући савремене тенденције у упоредном праву. Упоређивањем домаћег са европским националним законодавствима идентификовани су и преиспитани поједини елементи законског брачног имовинског режима, односно механизми заштите интереса, не само супружника, већ уопште чланова породице, а анализа концепта и ефикасности појединих прописа пружа могућност креације теоријских поставки, на темељу којих би се могла предлагати одређена рјешења. На темељу остварених резултата, односно сазнања о предмету истраживања, понуђен је заокружен правно-теоријски концепт законског брачног имовинског режима који представља допринос правној теорији.

ЗАКЉУЧАК

На имовинске односе у браку примјењују се посебна правна правила, другачија од општих правила имовинског права, што је оправдано и неопходно због специфичности односа у којима се као учесници појављују супружници, а превасходно имајући у виду остваривање сврхе брака. Истраживања упоредног права упућују на закључак да се супружници, у смислу њихових позиција у међусобним имовинским односима, снажно приближавају позицијама на којима су остали субјекти имовинског права за чије правне односе вриједе општа правила имовинског права. Супружници имају све већу аутономију и шире правне могућности, па чак и у режиму заједничке (брачне) имовине. Проведено истраживање

упоредног и домаћег права упућује на закључак да је брачни уговор прихватљив инструмент регулације брачно-имовинских односа, али уз одговарајућа посебна ограничења слободе уговарања супружника којима се штите темељне породичне вриједности, јер је несумњиво да општа ограничења која произлазе из општих правила уговорног права нису довољна за постизање поменутих циљева. Законски брачни имовински режим у позитивном праву РС одговара захтјевима савремене породичноправне регулативе садржавајући квалитетна и ефикасна рјешења, кроз која се уважава домаћа правна традиција и посебности домаћег друштва, али и темељен вриједности које се баштине у европско-континенталном праву. Међутим, евидентно је да има простора за унапређење и корекције појединачних рјешења, нарочито оних која се односе на критеријуме правне квалификације у браку стечене имовине, односно на судску диобу исте. У циљу ефикасне заштите интереса породице и њених чланова, нарочито у појединим ситуацијама, сматрамо да би било оправдано у домаће право увести институт породичног дома. Разматрањем позитивних породичноправних и насљедноправних прописа уочена је потреба да се изврше одређене допуне истих у правцу постизања баланса у заштити интереса супружника и њихових насљедника.

2. Ранко Вулић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 17.5.1949. у Зеници

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Економска интересна групација француског права

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Пословно право

МЕНТОР: Проф. др Витомир Поповић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 24.12.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет истраживања је економска интересна групација француског права, као тип трговачког друштва који наше право не познаје, а по чијем би узору требало да се конституишу привредна друштва у нашем правном систему. Ријеч је о новом моделу економског удруживања физичких и/или правних лица, које наше пословно право не познаје, а чија актуелност посебно долази до изражаја након потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању будући да ће, уколико се овај модел не

прихвати, привредна друштва у Републици Српској бити изложена конкуренцији страних привредних друштава, окупљених у националне или европске интересне групације. Циљ истраживања је да се прикаже нова форма привредног друштва која је већ нашла своје мјесто у мјеродавној правној легислативи нама сусједних држава (Републици Хрватској, Републици Словенији и Републици Македонији) и укаже на важну улогу коју има у конкурентским односима на домаћем и страним тржиштима.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Методолошки приступ теми подразумијевао је примјену у првом реду правног или нормативног метода, подобног за цјеловито проучавање и подробну анализу појединих правних рјешења. Уз овај метод, у складу са елаборираном проблематиком и постављеним циљевима, примијењени су још и догматски, аксиолошки, лингвистички, компаративни и историјски метод.

ГЛАВНА И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

У овом раду полази се од тога да је економска интересна групација француског права подесна и корисна модерна форма удруживања физичких и/или правних лица чији је превасходни економски циљ да осигура члановима групације сигурнији и успјешнији наступ на великим тржиштима. Будући да су овај модел прихватила законодавства већег броја држава и да је присутан у правној регулативи Европске уније, истраживање се заокружује критичким освртом аутора на одсуство овог или сличног модалитета удруживања привредних субјеката у важећем праву Републике Српске и предлагању да се он *de lege ferenda* унесе у важеће привредно-правне прописе.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Овим истраживањем дата је могућност субјектима привредног права и правној јавности уопште да се упознају са новом врстом привредног друштва, насталом у француском праву још 1967. године, коју је 1985. године усвојило и право Европске уније и која је реципирана и у позитивном законодавству појединих држава нашег окружења, а коју важеће право Републике Српске још увијек не познаје.

ЗАКЉУЧАК

У циљу постизања пожељних привредних резултата и остваривања компатибилности прописа привредног права са прописима Европске уније, потребно је економску интересну групацију француског типа унијети у право Републике Српске и на одговарајући начин овај облик удруживања привредних субјеката правно нормирати.

Природно-математички факултет

1. Весна Рајчевић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 21.2.1979. у Градишци

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Слив ријеке Врбање – пота-
молошка студија

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Физичка географија

МЕНТОР: Проф. др Чедомир Црногорац

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 22.1.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет истраживања докторске дисертације је слив и ријечни систем Врбање, структурално садржан у истраживању и дефинисању комплекса природних фактора сливног подручја. Анализиране су све физичко-географске одлике слива, његове хидролошке карактеристике, могућности коришћења вода и водопривредни проблеми у сливу.

Основни циљ истраживања је, првенствено, дефинисано издвајање и валоризација елемената природно-просторног комплекса слива Врбање и њеног ријечног система, при чему је комплементарна компонента истраживања јасно назначена кроз садржаје примијењене хидрологије.

Сва хидролошка и остала истраживања различитих појава и процеса у сливу Врбање, њен ријечни режим, водни биланс слива, хидролошки прорачуни и прогнозе имају за циљ да дефинишу оптимално искоришћавање водног ресурса истраживаног слива, односно да се дефинишу: заштита и развој слива Врбање, уређење хидросферног комплекса ријеке Врбање и коришћење вода и водотока.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

За остварење постављених задатака коришћени су, поред основних, метода савремене науке (основни општи методи сазнања, општи гносеолошки методи) и посебних метода сазнања, сљедећи методи:

- метод статистичке и картографске компарације и корелације,
- метод парцијалног и синтезног квалитативног вредновања,

- експедициони метод (прикупљање података и коришћење одговарајућих инструментарија на терену),
- стационарни метод (на посебним попречним и уздужним профилима ријеке Врбање),
- анализа и оцјена прагова просторно – функционалног развоја слива и др.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Дисертација је дала више оригиналних доприноса науци о површинским водама, конкретно потамологији, а савремени географски приступ проучавању ријеке Врбање комплексан је и корелативан. Детаљна хидролошка анализа слива ријеке Врбање, први пут је урађена помоћу метода математичке статистике и примјеном кривих учесталости и трајања, које дају конкретне резултате, а који се могу користити при планирању нових и при експлоатацији постојећих водопривредних објеката на овој ријеци и у сливу.

Одређени резултати који су добијени вишегодишњим истраживањем обезбиједиће већи број потребних података и подлога за фазе планирања, пројектовања, изградње и коришћења низа хидротехничких и водопривредних објеката у сливу.

ЗАКЉУЧАК

Конкретизујући циљ истраживања, евидентно је да садржај ове докторске дисертације обухвата: систематизацију теоријских сазнања као основе за предвиђена истраживања, постављање и примјену поступака и метода истраживања и оцјене парцијалних и комплексних елемената ријеке Врбање као потенцијала и фактора у развоју слива, али и допуну и корекцију досадашњих доступних сазнања и резултата практичних истраживања слива Врбање а све у циљу адекватне валоризације и искоришћавања овог водног ресурса.

2. Биљана Давидовић-Плавшић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 7.11.1973. у Приједору

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Ензими, рани биомаркери, нефротоксичности гентамицина

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Биохемија

МЕНТОР: Проф. др Живко Саничанин

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 29.1.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Аминогликозидни антибиотици се највише користе у бактеријској терапији у случају Грам-негативних инфекција. У 10 до 15% случајева, при њиховој примјени, јављају се нефротоксичне компликације које су резултат предозирања антибиотика дужином провођења терапије, прекорачењем маса појединачних доза или предиспозицијом организма пацијента.

Циљ овог рада је био да се на репрезентативном броју испитаника, различите морфолошке развијености дубрега, испита да ли и препоручене дозе гентамицина од 5 mg/kg тјелесне масе аплициране у току једног дана и у времену од 10 дана провођења терапије изазивају нефротоксично дјеловање праћено ензимуријом.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Креатинин у урину је одређиван фотометријским тестом за кинетичка мјерења заснованим на Jaffé-овој реакцији. У овој модификованој методи креатинин у алкалној средини са пикринском киселином формира наранџасто-црвени обојени комплекс, а апсорбанца овог комплекса је пропорционална концентрацији креатинина у узорку.

Активност аланинаминопептидазе у урину је одређивана по методи Jung-а и сарадника. Метода се састоји у спектрофотометријском праћењу брзине разградње аланин-4-нитроанилида на 410 nm у присуству аланинаминопептидазе. Активност g-глутамилтрансферазе је одређивана кинетичком колориметријском методом. Овом методом се прати трансфер глицилглицина на L-g-глутамилски остатак.

Одређивање активности N-ацетил-b-D-глукозаминидазе рађено је по модификованој методи Makise и сарадника. Метода се заснива на мјере-

њу ослобођеног 4-нитрофенола од 4-нитрофенил-N-ацетил-b-D-глюкозаминида на 400 nm под дејством N-ацетил-b-D-глюкозаминидазе.

Одређивање активности алкалне фосфатазе рађено је по методи Tietz и сарадника. У овој методи хидролиза p-нитрофенил фосфата се прати мјерењем промјене апсорбанције на 405 nm.

Одређивање активности b-глукуронидазе рађено је по модификованој методи Fishman и Bernfeld-a и Combie и сарадника. Метода се заснива на праћењу хидролизе фенолфталеин-глукуронида на 540 nm.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Нефротоксичност гентамицина је условљена дјеловањем кисеоничних радикала који настају његовим катаболизмом и последице њиховог дјеловања су сразмјерне дужини задржавања антибиотика у ткиву проксималних тубула што зависи од узраста пацијента. Прије некрозе ткива проксималних тубула и апоптозе ћелија као први знак нефротоксичности гентамицина долази до пораста активности у урину ензима доминантно локализованих у ћелијама проксималних тубула као што су два ензима четкастог обруба мембрана ћелија проксималних тубула, аланинаминопептидаза и g-глутамилтрансфераза и лизозомалних ензима проксималних тубула као што су N-ацетил-b-D-глюкозаминидаза, алкална фосфатаза и b-глукуронидаза.

У низу досадашњих студија првенствено на експерименталним животињама и ријетко на људима са најчешће недовољним бројем испитаника, је потврђено да повећање активности поменутих ензима у урину може да се користи као рани маркер нефротоксичног дјеловање гентамицина.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Резултати рада су показали да и препоручене дозе гентамицина у пацијената неонаталног и дјечијег узраста изазивају нефротоксичне ефекте. Гентамицин је, и поред честих нефротоксичних компликација, незаамјенљив у терапији у случају Грам-негативних инфекција. Резултати овог рада ће омогућити да се одреде одговарајућа појединачна доза и одговарајуће вријеме трајања терапије, при којима неће доћи до нефротоксичних компликација, а терапеутски ефекат ће да буде оптималан. Резултати истраживања ће се моћи да користе у здравственим установама у којима

се проводи терапија гентамицином, а то су прије свих клинички центри и домови здравља.

ЗАКЉУЧАК

И даље гентамицин може да буде антибиотик избора у случају Грам-негативних инфекција уринарног и урогениталног тракта, али дужина провођења оптималне терапије његовим препорученим дозама може да се контролише промјеном активности у урину ензима ћелија проксималних тубула при чему су ензими мембрана ћелија, „brush border“, ензими аланин-аминопептидаза и g-глутамилтрансфераза рани и веома сензитивни индикатори оштећења мембрана ћелија проксималних тубула. Повећање активности лизозомалних ензима проксималних тубула, нарочито N-ацетил-бета-D-глюкозаминидазе и b-глукуронидазе који су више специфични за лизозоме ћелија проксималних тубула него алкална фосфатаза, су биохемијски маркери тежег оштећења ћелија проксималних тубула и индикатор су да треба престати са провођењем терапије.

3. Нина Јањић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 7.5.1957. у Мркоњић Граду

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Морфолошке и анатомско-хистолошке карактеристике врста *Solanum lycopersicum* L., *Nicotiana tabacum* L. и *Datura stramonium* L. заражених вирусом мозаика краставца

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Ботаника

МЕНТОР: Проф. др Живојин Ерић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 19.5.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Циљ истраживања је био утврдити:

1. Како и у којој мјери вирус мозаика краставца (VMK) утиче на морфолошке и анатомско-хистолошке карактеристике обољелих врста *Solanum lycopersicum* L., *Nicotiana tabacum* L. и *Datura stramonium* L.?

2. Могу ли се утврђени морфометријски и хистометријски параметри довести у везу са специфичношћу односа вирус/домаћин?
3. Да ли се примјењени протокол у истраживању може користити за утврђивање и избор мање осјетљивих, односно отпорнијих биљних врста и њихових варијетета на вирусе при узгоју економски значајних биљака, та на тај начин избјећи губитке узроковане вирусима?

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Предмет истраживања су биљне врсте које припадају различитим родовима (*Solanum*, *Nicotiana*, *Datura*) чије бројне врсте су раније описане као домаћини вируса мозаика краставца. Опредјељујући се за врсте из различитих родова испуњена је једна од премиса да се у проведеном истраживању користе домаћини чији се генотипови довољно разликују, да би се утврдило у којој мјери различити домаћини односно генотипови реагују на инфекцију истим вирусом. С друге стране, предмет истраживања су били и варијетети исте врсте домаћина (*Solanum lycopersicum* var. *Saint Pierre* и *Solanum lycopersicum* var. Новосадски јабуچار), да би се утврдило у којој мјери слични генотипови испољавају разлике у осјетљивости на инфекцију истим вирусом. Будући да је као инфективни агенс свих истраживања кориштен исти изолат VMK, резултати до којих се дошло захваљујући правилном избору материјала (биљних домаћина) могли су да пруже одговоре на постављена питања.

Контролисани експериментални услови и строго контролисан систем узимања узорака, те њихова припрема и морфометријска и хистометријска обрада су детаљно описани. Добијени резултати су обрађени помоћу одговарајућег MAPLE 10 статистичког пакета. Избор узорака и детаљно приказана методологија обезбјеђују услове за репродуцибилност истраживања и провјеру наведених резултата.

Хипотеза:

Промјене које настају под утицајем вирусне инфекције могуће је пратити помоћу морфометријских и хистометријских параметара.

Очекивати је да различите биљне врсте специфично реагују на инфекцију истим вирусом, односно да се испољи специфичност у интеракцији домаћин/вирус.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Утврђене вриједности морфолошких и хистолошких параметара испитиваних врста, представљају оригиналан допринос изучавању истих. Осим фундаменталног значаја, добијени резултати имају и практични значај за оцјену релативне толеранције (природне отпорности) испитиваних врста и појединих њихових варијетета према истраживаном изолату VMK, чиме се могу издјећи већи губици у биљној производњи.

ЗАКЉУЧАК

Резултати рада су показали да су симптоми инфекције карактеристични за сваку истраживану врсту. Вирус је испољио јак утицај на све праћене морфометријске и хистометријске параметре, уз одређене разлике између комбинација вирус/домаћин. Код свих испитиваних врста вриједности које се односе на дужину интернодија, дужину стабла, тежину и површину листова показују општу тенденцију смањења, с тим да је вирус имао највећи утицај (33,15%) на дужину стабла (застој у расту) биљака врсте *Datura stramonium* L., а најмањи (5.66%) на биљке врсте *Solanum lycopersicum* L. var. Saint Pierr. Највећи проценат (54,78) смањења тежине листова имале су биљке врсте *Nicotiana tabacum* var. Samsun, а најмањи (14,12%) биљке врсте *Solanum lycopersicum* L. var. Saint Pierr. Код свих истраживаних врста, код листова у развоју, испољена је у мањем или већем обиму редукција лисне плојке, њена асиметричност и сужавање. Заражене лиске у развоју испољиле су одређене абортативне промјене, односно, образовале су се без појединих, мањих или већих дијелова. Најупечатљивије абортативне промјене биле су нитавост обода листа код парадајза var. Saint Pierr и потпуна нитавост листа биљака *Datura stramonium*. Код свих испитиваних врста хистолошке анализе су показале да дебљина мезофила листа, укључујући и дебљину његовог палисадног паренхима и површину ћелија палисадног паренхима, има тенденцију смањења, с тим да је то смањење различито и зависи од комбинације вирус/домаћин. Дуван је имао највећи проценат смањења сва три анализирана параметра. Од два испитивана варијетета парадајза, Новосадски јабучар се показао као отпорнији на утицај изолата 746-07 VMK од Saint Pierr-a. Није уочена општа тенденција у испољавању промјена у дебљини епидерме и површини њених ћелија, нити у висини и ширини главног нерва и висини, ширини и површини његовог проводног снопића; измјерене вриједности су се кретале или у правцу повећања или у правцу смањења, или у некој комбинацији, зависно од односа вирус/домаћин.

4. Даворин Бајић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 10.11.1976. у Високом

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Улога саобраћајног система у функцији развоја привреде бањалучке регије

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Друштвена географија

МЕНТОР: Проф. др Ђуро Марић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 25.5.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Уважавајући савремене теоријско-методолошке концепте, у раду су дефинисани просторни подсистеми саобраћајног и привредног система, као засебне геопросторне структуре. Саобраћајни систем посматран је као сложена категорија коју чине: техничко-технолошки, економски, организациони и геопросторни подсистеми. Теоријски приступи и методолошки концепти идентификације и детерминације ових подсистема су дијаметрално различити иако у суштини они представљају структуре једног цјеловитог система. Саобраћајни систем бањалучке регије третиран је као засебна геопросторна структура, односно као *геопросторни подсистем саобраћајног система*. Велики број структурних компоненти привредног система и релација међу њима има геопросторна обиљежја. „Геопросторност“ привредних система одређена је условљеношћу геопросторног размјештаја привредних активности геопросторним факторима окружења. Просторна концентрација привредних активности на некој територији, између осталог, директно је детерминисана факторима геопростора (природним ресурсима, просторном компонентом саобраћајних система, просторном структуром тржишта итд.). Условљеност геопросторног размјештаја привредних активности геофакторима је основна претпоставка за издвајање геопросторног подсистема привреде у оквиру јединственог привредног система. Обзиром на различит интензитет дјеловања и структуру геофактора, просторни развој и размјештај привредних активности по правилу је јако неуједначен. Тамо гдје постоје повољнији фактори биће израженија просторна концентрација привреде, и обрнуто. Геопросторни фактори директно утичу на просторну конфигурацију привредних система (просторно-структурне карактеристике детерминисане просторном концентрацијом привредних активности). У том смислу, у оквиру привредних система издвојен је *геопросторни подсистем привредног система*, односно геопросторна структура при-

вредног система. Основни циљ дисертације је био идентификација и квантификација параметара дефинисаних структура (геопросторних подсистема), те одређивање степена, интензитета и праваца факторског дјеловања саобраћајног система на просторно-структурна обиљежја привреде на простору бањалучке регије.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Поред опште научне методологије, у реализацији постављених циљева, посебан нагласак је стављен на примјени постојећих и развоју посебних квантитативних математичко-статистичких и картографских модела. Резултати примјене наведених модела у раду су структурирани и приказани у двије засебне цјелине: аналитичка и синтезна.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Основна полазна хипотеза од које се пошло у изради дисертације гласи: *просторно-структурна обиљежја саобраћајног система, као геопросторна категорија, директно утичу на просторни развој и просторну конфигурацију привредног система на подручју бањалучке регије*. Примјеном дефинисане методологије и реализацијом постављених циљева постављена хипотеза је на егзактан начин потврђена. Установљен је висок степен зависности концентрације привредних активности од просторне конфигурације саобраћајног система на простору бањалучке регије, што директно указује на потврду постављене хипотезе.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Детаљна разрада теоријских одредница, те разрада посебних методолошких поставки уз конструкцију специфичних квантитативних модела, овој дисертацији даје посебан значај у погледу развоја теоријско-методолошког концепта истраживања наведене проблематике. Детаљном разрадом теоријско-методолошких поставки, те њиховом практичном реализацијом кроз истраживање и приказ резултата, ова дисертација утире пут новом научном концепту детерминисања улоге саобраћаја у развоју привреде. Поред научног доприноса, значајан допринос ове дисертације огледа се и у њеном апликативном смислу. Синтезни резултати до којих се дошло у дисертацији имају широку примјенљивост, нарочито у домену регионалног развоја, планирању саобраћаја, развоју привреде и уопште у просторном планирању.

5. Весна Борка Јовановић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 18. 3. 1974. у Панчеву

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Структура и маса скаларних тетракваркова који садрже s -кварк на основу Ферми-Брајтове и Глозман-Рискине хиперфине интеракције

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Физика елементарних честица

МЕНТОР: Проф. др Синиша Игњатовић

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 16. 11. 2010.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Област истраживања ове докторске дисертације обухвата испитивање честица које су данас у фази интензивних експерименталних и теоријских изучавања, у области физике хадрона. Детектовање стања мезона $D_s^+(2317)$, $D_0(2308)$ и $D_s^+(2632)$ мотивисало је теоријске физичаре да дају неколико приједлога могуће структуре ових мезона и тако објасне добијене експерименталне резултате. Очекивало се детектовање прва два мезона, али на масама око 150 MeV вишим од измјерених и са масеном разликом између мезона који садржи s -кварк и мезона који не садржи s -кварк од око 100 MeV, док је трећи мезон потпуно неочекиван. Један од приједлога је да су ова стања тетракваркови. Мотивација истраживања у дисертацији је да се да теоријска потпора експерименталним истраживањима да ли су наведени мезони стварно тетракваркови, тј. да ли имају изражену тетракварковску компоненту у својим таласним функцијама. Зато су израчунате масе и структура шармантних скаларних тетракваркова у конститутивном моделу кваркова са различитим хиперфиним интеракцијама – Ферми-Брајтовом и Глозман-Рискином.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Масе мезона и њихова структура рачунате су комбинацијом аналитичких, нумеричких и графичких метода. За сложенија израчунавања коришћени су и програми писани у програмском језику FORTRAN. $SU(3)$ група даје основу за груписање хадрона у супермултиплете, као што се заједнички називају октети, декуплети и синглети. Јангови дијаграми омогућавају шематско представљање симетричних таласних функција (помоћу врста) и антисиметричних (колоне). Тежински дијаграми су графичка метода за конструисање мултиплета тетракваркова и за добијање

кваркног састава стања. Вишедимензионални фит маса методом најмањих квадрата коришћен је за добијање маса конститутивних кваркова и константи хиперфиних интеракција из експерименталних маса хадрона, а затим су на основу њих израчунате масе тетракваркова. Урадили смо систематску анализу шармантних тетракварковских стања. Објаснили смо и анализирали тежинске дијаграме, иредуцибилне репрезентације и ароматске таласне функције. Описан је детаљан метод израчунавања. Такође је приказан масени спектар са мијешањем честица које имају исте квантне бројеве. Дата је и дискусија зависности резултата од параметара.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Полазна претпоставка је да важи стандардни модел: идеја да се уведе мали скуп честица, да им се придруже одређена својства, и да се помоћу њих изграде хадрони као што се од неутрона и протона граде различита атомска језгра. Основни хипотетички елементи хадрона називају се кваркови. Они нису никад изоловани или појединачно посматрани. Недавни догађаји у спектроскопији шармантних мезона убједљиво указују да постоји велики број скаларних мезона са малом масом као што су $D_s^+(2317)$, $D_s^+(2632)$, $D^0(2308)$, и слична стања. То се заједно са неким необичним особинама нарушења ароматске SU(3) симетрије може објаснити помоћу хипотезе тетракваркова.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

У дисертацији су испитиване честице које су данас у фази интензивних експерименталних и теоријских изучавања у свјетским центрима. Урађена је систематска анализа стања скаларних тетракваркова који садрже c -кварк. Тежински дијаграми, иредуцибилне репрезентације и ароматске таласне функције су приказане и анализирани. Детаљно је приказан метод њиховог прорачуна. Такође је приказан масени спектар са мијешањем честица истог квантног броја. Показано је да су облици спектра тетракваркова са Ферми-Брајтовом и Глозман-Рискином интеракцијом слични, осим што су помјерени за неку вриједност. Овај резултат је веома важан јер није био очекиван, пошто је Ферми-Брајтова „боја-спин“ а Глозман-Рискина „аромат-спин“ интеракција. У нашем конститутивном моделу кваркова, ове двије интеракције су калибрисане код мезона и бариона, затим су искоришћене код тетракваркова. Показали смо, на основу наших резултата, да сва три стања $D_s^+(2632)$, $D^0(2308)$, $D_s^+(2317)$ вјероватно имају тетракварковску природу. Израчунали смо

допринос хиперфиних интеракција масама тетракваркова и такође смо израчунали масе конститутивних кваркова. Такође смо дали прорачуне за масе експериментално откривених лаких скалара $\sigma(500)$, $f_0(980)$, $\kappa(800)$ и $a_0(980)$ и потврдили да се они уклапају у тетракварковску шему када се укључи Глозман-Рискина хиперфина интеракција. Резултати ове дисертације представљају оригиналан научни допринос истраживању хадрона. Научни резултати до којих је кандидат у својој дисертацији дошао објављени су у три рада у водећим часописима међународног значаја из физике елементарних честица и у два часописа националног значаја, а такође су били презентовани на пет конференција националног и међународног значаја.

Факултет политичких наука

1. Никола Гаврић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 27.5.1980. у Тузли

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Друштвена мисао Ивана А. Иљина

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Теоријска социологија

МЕНТОР: Академик проф. др Војислав Становчић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 21.2.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

У докторској дисертацији изложени су резултати истраживања о теоријским становиштима Ивана А. Иљина. Његова мисао није била у фокусу интересовања на нашим просторима. То је био разлог да се прихвати изазов да се истражује Иљинова друштвена мисао. Иако није једноставно у једном раду извршити исцрпну анализу Иљиновог опуса, могуће је презентовати неке битне тезе његовог дјела, и то је разлог што је теза усмјерена да истражује Иљина са становишта социолошке науке. Уважавајући ову чињеницу, у раду се разматрају оне битне претпоставке и изводи Иљинове социолошке мисли, по којима се она одређује као мисао савремености. Ријеч је о схватању које је по свом карактеру савремено, уз напомену да постоје другачији аспекти и схватања савремености које, уколико се редукују само на хронолошку димензију, остају у сфери и на нивоу историје.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Метод теоријске анализе и синтезе, која је примијењена да би се анализирао Иљиново дјело, али и дјела која говоре о Иљину, као и дјела која говоре о предмету истраживања независно од Иљина.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Главна хипотеза:

Мисао Иљина представља одговор хришћанско–православног и словенског свијета и теоријске мисли на савремене изазове и проблеме.

Помоћна хипотеза:

Нема разлика у ставовима Иљина и Руске православне цркве о вјери, слободи, породици, отаџбини, држави, национализму, правној свијести, приватној својини.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

На основу наведених чињеница, осврта, анализа и оцјена, може се извести закључак да докторска дисертација „Друштвена мисао Ивана А. Иљина“ доприноси развоју социолошке науке, посебно њених дисциплина, као што су: социологија политике, религије и социологије породице. Показан је смисао за избор проблема који до сада није цјеловито изучен, те је успјешно презентовано, коректно интерпретирано и зналачки систематизовано резултате вишегодишње истраживање.

ЗАКЉУЧАК

Докторска дисертација „Друштвена мисао Ивана А. Иљина“ испуњавала је све Законом предвиђене критеријуме за овај ниво научног доприноса, те је Комисија имала част и задовољство да предложи да на основу ове докторске дисертације, а након одбране, аутор добије звање доктора социолошких наука.

2. Мира Ђук

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 14.11.1955. у Босанском Петровцу

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Управљање системом социјалне заштите у Босни и Херцеговини у процесима реформе

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Социјална политика

МЕНТОР: Проф. др Ана Гавриловић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 4.3.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Проблем истраживан у овој докторској дисертацији гласи: испитивање реформских процеса у систему социјалне заштите у БиХ кроз примјену Средњорочне развојне стратегије БиХ 2004-2007, реализацију пројеката

који су се бавили реформом социјалног сектора и примјену научних знања, кроз начине остваривања функција менаџмента у систему социјалне заштите и дјеловима система у условима промјена, затим кроз разлике у начину управљања с обзиром на карактеристике менаџера, ресурсе система социјалне заштите у БиХ, утицај реформских процеса на стање и положај корисника, усклађеност реформи са европским захтјевима и смјерницама у систему социјалне заштите у процесу придруживања БиХ Европској унији, те управљање промјенама и иновацијама.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Општа теоријско-методолошка оријентација овог истраживања је интегрално-синтетичка, зато што повезује различите методолошке поставке и рјешења савремених методолошких праваца и концепција. У складу са врстом истраживања, примјењивано је више повезаних општенаучних метода: аналитичко-дедуктивна, хипотетичко-дедуктивна и статистичка метода. Од основних научних метода примјењиване су анализа и синтеза, индукција и дедукција, метод разумијевања, критичко-дијалектички метод, генерализација и компарација. Коришћене су двије методе прикупљања података: метода анализе садржаја документа и испитивање.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Главна хипотеза је:

Управљање системом социјалне заштите у БиХ одвија се на нивоу дијелова система који немају договорене и координисане политике и стандарде, што се одражава на ефикасност и ефективност система у задовољавању социјалних потреба, рјешавању социјалних проблема и остваривању циљева и задатака реформских процеса.

Помоћне хипотезе су:

1. Реформисање и побољшање система социјалне заштите, као развојни приоритет Средњорочне развојне стратегије БиХ 2004-2007, дјелимично су реализовани и само на локалним нивоима.
2. Када се позитивне промјене настале у реформском и пројектним процесима у систему социјалне заштите у БиХ преносе у праксу, постижу се добри резултати и боље стратегије развоја.
3. Управљање у систему социјалне заштите у процесима реформе више је израз појединачних увјерења него што је засновано на заједнички

- развијеним вриједностима и стандардима који су уграђени у систем и представљају обавезу за све дијелове система
4. Функције менаџмента у систему социјалне заштите реализују се у подсистемима на различите начине и у различитом обиму.
 5. Уколико су праћење социјалних потреба и оцјењивање ефеката предузетих мјера у систему системски одређени и уколико се перманентно проводе, утолико се више унапређује управљање системом социјалне заштите и побољшава остваривање свих функција менаџмента.
 6. Финансирање система социјалне заштите у БиХ је тако системски уређено да потребе не утичу пресудно на висину планираних и планираних средстава за функционисање система.
 7. Институционални капацитети у систему социјалне заштите су довољно развијени.
 8. Уколико би се примијенили стандарди квалитета у систему социјалне заштите, дошло би до побољшања квалитета пружених услуга, положаја корисника и организације у установама социјалне заштите што би изнутра подстакло реформске процесе у овој области.
 9. За испуњавање европских захтјева у систему социјалне заштите у процесу придруживања БиХ Европској унији, постигнути резултати досадашњих реформи у овој области у БиХ нису довољни.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Ова докторска дисертација представља научни допринос, теоријски и емпиријски утемељен, даје значајна сазнања о управљању социјалном заштитом у реформским процесима, али и самим реформама овог система и може бити корисна референтна тачка за даља истраживања и за развој социјалне заштите у компликованом уређењу босанскохерцеговачког друштва.

ЗАКЉУЧАК

Докторска дисертација „Управљање системом социјалне заштите у Босни и Херцеговини у процесима реформе“ је адекватно теоријски и методолошки урађена, њени резултати имају научну и апликативну вриједност и задовољава критеријуме према Закону којим је регулисано стицање академског звања доктор наука социјалног рада.

3. Јагода Петровић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 4.10.1960. године у Бијељини

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Улога социјалног рада у друштвеном укључивању сиромашних

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Теорија и методологија социјалног рада

МЕНТОР: Проф. др Милосав Милосављевић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 27.4.2011. године

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Као основни предмет ове докторске дисертације одређен је феномен сиромаштва у Републици Српској и могућности социјалне укључености сиромашних употребом сазнања, теорија приступа и метода социјалног рада. Полази се од једне од општих научних дефиниција сиромаштва у којој се оно одређује као „стање људи који, услед недостатка средстава, немају друштвено прихватљив животни стандард и који су искључени из уобичајених друштвених односа и активности заједнице“. Као главни циљ истраживања одређено је испитивање изражености, структуралних обиљежја, узрока и карактеристика сиромаштва и карактер друштвене реакције и посебно социјалних служби на ову појаву и социјалну искљученост сиромашних, како би се на основу теоријских и истраживачких сазнања, на једној страни, и позитивних искустава средина које имају организоване програме и пројекте смањивања сиромаштва и социјалне искључености дефинисале улоге, могућности, приступи и методолошке основе социјалног рада у овом процесу.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

У раду су примијењене опште методе друштвених наука – индукција, анализа, синтеза, генерализација и посебне методе за потребе емпиријског истраживања – статистичка метода, метода анализе докумената, анкета, поштански упитник и структурирани интервју.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Дефинисане су три опште хипотезе:

1. Традиционални концепти сиромаштва и дефиниција сиромашних у укупном систему друштвене реакције занемарују одлике савременог сиромаштва и могућности успјешног друштвеног укључивања сиромашних.

2. Социјални рад нема значајан утицај на социјално укључивање сиромашних, због карактера постојећих друштвених и институционалних услова реакције на сиромаштво у Републици Српској.
3. Скромни домети социјалног рада у превазилажењу социјалне искључености сиромашних дугује се и његовим теоријско-методолошким особеностима.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

У недостатку теоријских расправа о појмовима друштвене укључености и искључености, у раду је извршена упоредна анализа одговарајућих расположивих научних и концептуалних схватања. Непостојање општеприхваћене и свеобухватне дефиниције појмова друштвене укључености и сиромаштва превазиђено је успјешном примјеном интегративног приступа у коме су за одређење појма друштвеног укључивања коришћени економски, правни, политички, социолошки, културолошки и психолошки аспекти. На другој страни, у анализама схватања и дефиниција сиромаштва, аутор се, поред критичког става, определио за оперативну дефиницију, која обухвата његове квантитативне, квалитативне, структуралне и динамичке димензије.

ЗАКЉУЧАК

Докторска дисертација „Улога социјалног рада у друштвеном укључивању сиромашних“ представља озбиљан допринос развоју теоријских и методолошких основа социјалног рада, тим више што је темељито грађена на теоријском промишљању и емпиријским основама, те је утврђено да испуњава све суштинске и формалне стандарде, на основу којих је аутор стекао титулу доктора наука социјалног рада.

4. Драгана Вилић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 10.2.1978. у Сарајеву

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Трансформација породице – друштвени, економски и демографски утицаји на породичну трансформацију

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Теоријска социологија

МЕНТОР: Проф. др Иван Шијаковић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 25.5.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет истраживања је постављен у смјеру сазнања о томе гдје се налази савремена породица у процесу своје трансформације под утицајем економских (економија знања, трансформација рада, пораст несигурности радних мјеста, незапосленост, „ниво сиромаштва), друштвених (сексуална револуција, борба за женска права, информатизација друштва, глобализација, технолошке промјене у репродукцији људске врсте и сл.) и демографских промјена (смањење стопе наталитета, старење становништва, повећање развода бракова, одлагање склапања бракова и сл). Фокус је посебно усмјерен ка облицима и начину породичног живота који настају под утицајем тих промјена. Циљ истраживања је да се објасне узроци који су довели до трансформације (нуклеарне) породице у савременом друштву, квалитет те трансформације, као и разумијевање савременог друштвеног контекста, кроз детаљну анализу друштвених, економских и демографских промјена које су ослабиле малу, нуклеарну породицу. Тако се дошло до сазнања у ком правцу те промјене усмјеравају појаву нових структура и облика заједничког живљења.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

У раду су коришћене: историјско-компаративна метода – овом методом истраживани су феномени породице, брака и родитељства кроз историју; метода научне анализе која разлаже све битне чиниоце у одређеном времену који су битни за предмет истраживања; методом индукције нађени су и описани, на основу појединачних чињеница, докази о утицају одређених промјена у друштву на трансформацију породице, док се методом дедукције дошло до сазнања примјењивих на савремену породицу из општих ставова везаних за породицу.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Главна хипотеза истраживања је увјерење да трансформација савремене породице не значи њено пропадање и нестајање као нуклеусне друштвене групе и друштвене институције, већ њену промјену у структури, функционисању и начину живота.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

У докторској дисертацији је остварен завидан синтетички увид и спознаја о савременим збивањима у породици. Рад пружа широк преглед тих збивања у посљедњих тридесетак година, али иде и даље од описа појава, пружајући довољно чињеничне аргументације за такве спознаје, као и теоријски валидна тумачења за интензивна кретања у сфери породичног живота. Посебно се зрелост у тумачењу тих нових, често неуобичајених појава и односа, која не подлијежу ни идеологијама „романтичне“ прошлости у којој је све идеално, али ни егзалтираним постмодерним тирадама о слободи које често представљају бјежање од социјалне одговорности. Управо ови резултати и остварен приступ врло осјетљивој материји породичне трансформације даје овој тези посебан квалитет и значај, која снажно промовише нове и садржајније погледе на текућа збивања у свијету породичних односа. Томе доприноси, такође, и веома комуникативан и животан стил излагања веома сложених проблема.

ЗАКЉУЧАК

На основу претходно изнијетих констатација и оцјена, Комисија је закључила да докторска дисертација „Трансформација породице – друштвени, економски и демографски утицаји на породичну трансформацију“ доноси заокружен, теоријски валидно образложен и чињенички ваљано поткријепљен поглед у стварност породичних промјена у савременом свијету, који задовољава све услове научног социолошког приступа задатој теми, те на темељу тога аутор је испунио услове за стицање научног звања доктор социолошких наука.

5. Биљана Милошевић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 22. 7.1976. у Фочи

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Друштвене детерминанте девијантног понашања у мултиетничком друштву

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Теоријска социологија

МЕНТОР: Проф. др Лазо Ристић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 30.6.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет докторске дисертације односи се на област девијантног понашања, јер се, по мишљењу аутора, код нас социолошко проучавање друштвене девијације налази на врло ниском степену, упркос томе што постоји обиље искуствених података о појединим врстама понашања које одступа од друштвеног просјека. Постоји низ теоријских проблема који се постављају у вези са социолошким проучавањем друштвене девијације, од којих су у докторској дисертацији, као од пресудне важности наведени сљедећи: 1) да се тачно одреде границе подручја које нас интересује, 2) да се створи типологија понашања које одступа од друштвеног просјека, 3) да се формулише неколико основних хипотеза. Научни циљ истраживања је да се дође до валидног објашњења друштвених детерминанти које утичу на девијантно понашање у мултиетничком друштву, као што је Босна и Херцеговина. Друштвени циљ је стварање сазнајних претпоставки за сузбијање девијантног понашања.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

У раду су примијењени сљедећи методи: метода теоријске анализе, за потребе теоријског дијела истраживања, путем методолошког поступка анализе садржаја. У емпиријском дијелу рада адекватно је коришћен статистички метод. Статистичка обрада података је адекватна, а добивени резултати су јасно приказани.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Основне хипотезе у раду су сљедеће:

1. Друштвени притисак ка девијантном понашању мијења се у управној сразмјери са степеном у коме је изражено раздвајање између културних циљева које људи прихватају као обавезне, и друштвеног положаја у коме се они налазе, а захваљујући коме је релативно лако или тешко постићи те циљеве.
2. Правац девијантне реакције умногоме зависи од степена асимилације културних циљева.
3. Степен асимилације културних циљева зависи од тога колико је остварена сарадња између породице и школе.
4. Осјетљивост према друштвеним детерминантама које наводе на девијантно понашање мијења се у зависности од тога да ли је лако или тешко домоћи се недозвољених средстава.

5. Друштво настоји да око појединца створи конвенционалне друштвене оквира посредством многобројних друштвених група и да преко њих сузбија девијантне тенденције.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Овај рад је оригинални допринос науци јер проширује постојеће сазнање у појединим елементима теорије девијантног понашања. Са аспекта теорије девијантног понашања ово је пионирски рад из области социологије, који испитује детерминанте девијантног понашања у мултиетничком друштву. Тема је логички и досљедно обрађена, подаци су доведени у везу са хипотезама и потврдили су хипотезе. Дакле, осим строго научних постоје и бројни друштвени разлози за проучавање ове теме, пошто је очигледно да је за напредак друштва од посебног значаја рјешавање проблема девијантног понашања.

ЗАКЉУЧАК

Имајући у виду да је обрађена је тема коју је Комисија оцијенила валидном за истраживање у форми докторске дисертације, аутор је са темом докторске дисертације „Друштвене детерминанте девијантног понашања у мултиетничком друштву“ испунио све законске и стручне услове за стицање звања доктор социолошких наука.

6. Весна Шућур - Јањетовић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 8.1.1970. у Сиднеју, Аустралија

НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: Социјални рад у интеграцији жртава трговине људима у Босни и Херцеговини

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Теорија и методологија социјалног рада

МЕНТОР: Проф. др Иван Видановић

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: 9.9.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет истраживања је веома сложено и актуелно питање које се односи на заштиту жртава трговине људима, односно улогом социјалног рада у процесу њихове рехабилитације и социјалне интеграције. У раду

се истиче да је трговина људима комплексан и динамичан друштвени феномен, чија невидљивост, мобилност и организованост у националним и међународним размјерама представља, поред трговине дрогом, сложен социјални проблем, који се може посматрати и анализирати са различитих аспеката: криминолошког, виктимолошког, кривичноправног, социјалног, психолошког и др. Трговина људима не погађа само појединце који су објекат радње вршења дјела, већ има своја негативна дејства и на социјалне и економске аспекте живота савременог друштва. Трговина људима у Босни и Херцеговини представља научно, стручно и друштвено значајан, али недовољно истражен проблем.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Примијењене су следеће методе:

Анализа садржаја којом је компаративно истражено стање прописа и норми у вези са трговином људима што укључује изворе којима располаже полиција, службе социјалне заштите, као и владине и невладине организације.

Стандардизовани упитник за сваку категорију испитаника, при чему су коришћени модели упитника међународних организација али прилагођени карактеристикама узорка.

Полустандардизовани интервју користи се за испитивање најважнијих креатора програма на нивоу Босне и Херцеговине.

Метода студије случаја користила се ради испитивања оних примјера из праксе социјалног рада који могу послужити као модели за креирање савремених програма социјалне заштите и улоге социјалног рада у складу са професионалним стандардима.

Статистичке методе су коришћене у складу са одговарајућим стандардима, уз примјену посебних образаца, кодекса појмова и шифара.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Генерална хипотеза је:

Трговина људима у Босни и Херцеговини, по својим најважнијим карактеристикама, слична је овој појави у земљама окружења, али је специфична по облицима испољавања, регионалној заступљености, а посебно

по моделима социјалне заштите и социјалног рада у рехабилитацији, ресоцијализацији и социјалној интеграцији жртава, посебно жена и дјече.

Помоћне хипотезе су:

1. У Босни и Херцеговини постоји разлика у феноменологији трговине људима у односу на сусједне земље.
2. Босна и Херцеговина је не само транзитна земља за трговину људима већ посљедњих година постаје и земља поријекла.
3. Етиологија трговине људима у Босни и Херцеговини је условљена углавном глобалним и регионалним друштвенополитичким процесима, али и индивидуалним карактеристикама.
4. Правни, здравствени и социјални модели заштите људи који су жртве трговине разликују се у Босни и Херцеговини и зависе од регионалног и социјално-политичког приступа проблему.
5. Програми заштите и третмана жртава трговине људима су предуслов за ресоцијализацију и реинтеграцију.
6. Већина центара за социјални рад у Босни и Херцеговини предузима активности реинтеграције жртава трговине људима, али нема разрађене и усвојене програме таквих активности.
7. У Босни и Херцеговини не постоји конзистентан програм превенције жртава трговине људима.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Резултати истраживања понудили су спектар нових сазнања о феномену трговине људима у Босни и Херцеговини, те улози центара за социјални рад и социјалног рада као научне дисциплине. Прегледан приказ тренутног стања у области сузбијања трговине људима у БиХ, кроз приказ феноменолошких карактеристика, те указивање на најважније етиолошке факторе који утичу на постојање и ширење феномена, дају посебан значај овом раду. Разумијевањем феноменологије и етиологије социо-патолошке појаве социјални рад представља оквире за дјеловања и активности, коришћењем теоријских и емпиријских сазнања. Рад на експлицитан начин приказује све поменуте аспекте трговине људима, те кроз анализу и испитивање модела и метода рада, кроз различите фазе рада са жртвама даје пресјек актуелног стања у области реинтеграције жртава трговине људима у БиХ и даје критички осврт на досадашњу праксу. Истовремено, анализирајући превентивне активности БиХ друштва, представља могућности и недостатке постојећих програма, те наглашава потребу за

боље осмишљеним активностима, посебно у области социјалног рада, стављајући нагласак на јачање ресурса у области социјалне заштите.

ЗАКЉУЧАК

Докторска дисертација „Социјални рад у интеграцији жртава трговине људима у Босни и Херцеговини“ представља озбиљан научни допринос развоју теоријско-методолошких основа социјалног рада, те добијени резултати имају научну и апликативни вриједност, што задовољава предвиђене критеријуме према Закону којим је регулисано стицање академског звања доктор наука из области социјалног рада.

Факултет физичког васпитања и спорта

1. Бојан Гузина

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 28.6.1975. у Бањој Луци

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Утицај силе, снаге и локалног замора на ефикасност извођења ватерполо шута

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Кинезиологија у спорту

МЕНТОР: Проф. др Симо Вуковић

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 4.11.2010.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет истраживања су миогена својства и њихов утицај на ефикасност извођења ватерполо шута. Циљ истраживања је да се квантификује предикторска вриједност изабраних миогених параметара на ефикасност извођења шута у ватерполу. Осим миогених својстава, биће процијењен ниво технике како би се утицај паразитарних фактора свео на минимум.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Ово истраживање реализовано је као емпиријска студија трансверзалног карактера. Током пројектовања истраживања, као и у фази упоређивања добијених са резултатима досадашњих коресподентних истраживања, коришћен је библиографски метод. Као основни експликативни метод у непосредној фази операционолизовања истраживања, примијењен је емпиријско-експериментални поступак, док је у фази математичког процесирања и извођења закључака примијењен статистички метод. Као доминантна истраживачка техника коришћено је тестирање. Подаци од којих је састављена изворна емпиријска база прикупљени су примјеном стандардизованих моторичких задатака извођених у ситуационим или теренским условима. Нумерички подаци о сваком испитанику регистровани су помоћу високософистицираног динамометријског уређаја *Globus ergo system Tesyst 1000*.

ЗАКЉУЧАК

На узорку од 25 ватерполиста различитог квалитативног нивоа извршена је процјена значаја технике, миогених способности и квалитета „шкара“ на јачину и прецизност бацања ватерполо лопте у условима оптималног стања актуелне мускулатуре, као и након појаве локалног замора. На основу добијених резултата било је могуће закључити сљедеће: у свим варијаблама статистички значајно највеће вриједности утврђене су за групу испитаника са највишим оцјенама технике, а најниже за групу испитаника чијој техници бацања ватерполо лопте у базену су експерти додијелили најниже оцјене. У потпуности је потврђена претпоставка да замор мање посљедице оставља код најкавалитетнијих такмичара. Резултати су показали да замор више утиче на смањење прецизности код квалитетнијих него код слабијих ватерполиста. Доказан је значајан позитиван утицај технике на измјерену дужину бацања лопте у базену. Квалитет технике бацања лопте у базену идентификован је као значајан предиктор за прецизност ватерполиста како у условима оптималног стања актуелне мускулатуре, тако и у условима локалног замора. Максимална сила актуелне мускулатуре је идентификована као значајан предиктор и за јачину (дужину) избачаја: како у условима оптималног стања актуелне мускулатуре, тако и у условима локалног замора. Доказан је велики значај „шкара“ за квалитет ватерполиста и оправдан велики значај који им се поклања у савременом тренингу. Максимална сила актуелне мускулатуре је идентификована као значајан предиктор за прецизност бацања.

2. Адмир Хаџикадунић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 1.4.1978. у Новом Саду, Србија

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Трансформација антрополошког статуса адолесцената у току једне школске године.

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Теорија, методика и методологија у физичком васпитању и спорту

МЕНТОР: Проф. др Михајло Мијановић

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 3.12.2010.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Циљ овог истраживања је утврђивање могућих разлика између различито третираних група испитаника с обзиром на методичко - организацијске облике рада, коришћене у настави физичког и здравственог васпитања, методом паралелне анализе резултата узорка експерименталне групе у односу на контролну групу. Циљ нам је био утврдити који од понуђених модела организације наставе физичког и здравственог васпитања даје ефикасније резултате у простору антрополошких карактеристика ученика.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

С обзиром да је рад експерименталног типа и да је заснован на великом узорку испитаника (експериментална група - 99, контролна - 99), као и великом броју тестова, са великим бројем квантитативних показатеља, одговор на постављене тезе даће се примјеном адекватних статистичко математичких метода и тестова. У конкретном случају, ријеч је о статистичким методама и тестовима намијењеним за утврђивање генералних и појединачних разлика на сваком тесту. Помоћу т-теста извршило се тестирање статистичких разлика аритметичких средина. С обзиром на постојање три простора са више тестова, поред т-тестова примјењивали су се сложенији поступци, тј. методе дискриминације, као што је једнофакторска анализа варијансе (Анова), а на генералном нивоу утврђивања разлика примијењена је дискриминативна анализа.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

X1 – Очекује се да ће експериментални модел наставе физичког и здравственог васпитања бити коришћен код групе ученика која је похађала наставу организовано сложенијим групним методичко-организацијским облицима рада, произвести веће ефекте, у односу на групу ученика у чијој настави наведени облици рада нису коришћени. Не очекују се статистички значајни квантитативни ефекти у структури антрополошких карактеристика ученика експерименталне групе у односу на контролне групе. X2 – Очекују се статистички значајни квантитативни ефекти у структури базично моторичких способности ученика експерименталне групе у односу на ученике контролне групе. X3 – Очекују се статистички значајни квантитативни ефекти у структури функционалних способности ученика експерименталне групе у односу на контролне групе. X4 – Очекују се статистички значајни квантитативни ефекти у структури

ситуационо моторичких способности ученика експерименталне групе у односу на контролне.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Посебан научни допринос резултата овог истраживања је у селекцији и унапређењу методичко организацијских облика рада, према њиховим предностима и недостацима у реализацији наставног плана и програма и педагошких циклуса унутар њих. Предложени експериментални програм, са акцентом на сложеније методичко - организацијске облике рада, дао је статистички значајне ефекте на повећање антропометријских карактеристика, те моторичких и ситуационо-моторичких способности. Истраживање може понудити могућност избора оптималног начина организације програмског садржаја наставе физичког и здравственог васпитања за наведени узраст, и какви се ефекти могу очекивати у одређеним антрополошким димензијама третираног узраста. Резултати могу да употпуне стручна и теоријска сазнања професора физичког и здравственог васпитања у школама, тренера у спортским клубовима који раде са оваквим узрастом и послуже као основа за наредна истраживања, која ће обухватити и остале методичко организацијске облике рада, који нису обухваћени овим истраживањем.

ЗАКЉУЧАК

Постигнути су статистички значајни квантитативни ефекти у структури базично моторичких и ситуационо моторичких способности ученика експерименталне групе у односу на ученике контролне групе. Нису постигнути статистички значајни квантитативни ефекти у структури функционалних способности ученика експерименталне групе у односу на ученике контролне групе. Добијени резултати о антропометријским, моторичким, функционалним и ситуационо моторичким способностима, изложени у овом истраживању, могу да иновирају методолошку основу наставног процеса и наставу тјелесног и здравственог васпитања у примјени адекватних методичко организацијских облика рада и дозирању оптерећења за узраст петих разреда основних школа.

3. Горан Граховац

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 21.7.1978. у Бањој Луци

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Ефекти различитих модела тренинга снаге усмјерени на брзину пливања

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Кинезиологија у спорту

МЕНТОР: Проф. др Симо Вуковић

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 17.3.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет истраживања је утицај саплемент креатина на брзину пливања. По свему судећи изгледа да је ЦМ најјефективнији нутритивни суплемент који је тренутно доступан везано за побољшање тјелесне мишићне масе и анаеробног капацитета. До данас је изведено неколико стотина сродних истраживања како би се процијенила ефикасност ЦМ-а као додатка исхрани за побољшање резултата вјежбања. Скоро 70% ових студија извјештава о значајном побољшању капацитета вјежбања, док у осталим студијама генерално није забиљежено значајно побољшање резултата. Ни у једној студији није забиљежен ерголитски ефекат на резултате, иако се у неким сугерише да добијање на тежини, које се повезује са узимањем ЦМ-а, може бити штетно у спортовима као што је пливање.

Сходно проблему и у складу са предметом истраживања, основни циљ овога рада је утврдити да ли са узимањем саплемент креатина, у трајању од три седмице, има значајних разлика на повећање брзина пливања у односу на моделе тренинга снаге и моделе тренинга пливања.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Испитивање је извршено на узорку од 60 пливача чланова Академског пливачког клуба „22. април“, подијељених у три групе и узраста 21-25 година. Испитивање је спроведено добровољно. Сви испитаници су били мушког пола и доброг здравственог стања. Испитаници који припадају овој популацији налазе се у зениту морфолошког и моторичког развоја и добро су мотивисани за напредовање у пливању. Испитаници су се бавили рекреативним пливањем до примјене овог истраживања.

Што се тиче статистичке обраде, за приказ тјелесних тежина (на првом мјерењу, на другом мјерењу и разлике у тежини) и времена на 50 m краул

(на оба мјерења и разлике у времену), коришћени су показатељи дескриптивне статистике (аритметричка средина, медијана, мод, екстремне вриједности, ранг, кватили, варијанса, стандардна девијација, коефицијент варијације).

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

X0 – Нема статистичких значајних промјена у брзинама пливања. X1 – Постоје статистички значајне промјене у брзинама пливања. X2 – Постоје статистички значајне промјене у тјелесној тежини. X3 – Нема статистички значајне промјене у тјелесној тежини.

ЗАКЉУЧАК

Анализом резултата спроведеног истраживања, као и њиховим међусобним статистичким поређењем, можемо закључити: тежине и времена испитаника на првом и другом мјерењу се статистички значајно разликују у свакој од посматраних група, као и на укупном узорку. Тежина на првом и другом мјерењу је у веома јакој позитивној корелацији, као и вријеме на 50 m краул. Између различитих група не постоје статистички значајне разлике у тежинама и временима испитаника на првом мјерењу, као и тежинама испитаника на другом мјерењу. Насупрот томе, разлике у тежинама између два мјерења се статистички екстремно значајно разликују за сваке двије посматране групе (највише су на тежини добили испитаници из прве групе, а највише изгубили испитаници друге групе).

На основу претходног можемо закључити да саплементација креатин-монохидрата у укупној дози од 15 g дневно, током три узастопне недјеље, доводи до повећања мишићне масе - а самим тим и повећања тјелесне тежине што негативно утиче на брзину пливања, што не значи да је исти случај и у другим спортовима.

4. Дарко Паспаљ

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 6.6.1964. у Глини, Хрватска

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Морфолошке карактеристике и психомоторичке способности студената Високе школе унутрашњих послова у функцији рјешавања проблемских ситуација

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Теорија, методика и методологија у физичком васпитању и спору

МЕНТОРИ: Проф. др Драган Арлов и Проф. др Петар Павловић

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 12.12.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмети истраживања су, са једне стране, проблемске ситуације из програма специјалног физичког образовања, а са друге стране морфолошке карактеристике, когнитивне и моторичке способности студената Високе школе унутрашњих послова. С обзиром на предмет истраживања, генерални циљ је да се методолошки, научно, поуздано и ваљано утврди колико морфолошке карактеристике, когнитивне и моторичке способности студената утичу на квалитет рјешавања проблемских ситуација из програма специјалног физичког образовања, односно да се утврди да ли се успјешност рјешавања проблемских ситуација може предвидјети на основу морфолошких карактеристика, когнитивних и моторичких способности студената.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање је спроведено у току школске 2009/2010. године, са студентима треће године Високе школе унутрашњих послова у Бањој Луци, при чему је у потпуности била испоштована процедура везана за структуру и функционисање модела технологије истраживања. Варијабле истраживања су изабране тако да репрезентативно покрију подручје истраживања, а при избору узорка водило се рачуна да он има такве карактеристике да дозволи ваљан степен генерализације добијених резултата. Подаци добијени истраживањем обрађени су дескриптивним и компаративним статистичким процедурама. Њихово математичко процесирање реализовано је уз употребу програма Microsoft Exsel и апликационог статистичког програма СПСС (верзија 1700).

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

X0 – Морфолошке карактеристике, когнитивне и моторичке способности испитаника неће значајно утицати на ефикасност рјешавања проблемских ситуација. X1 – Морфолошке карактеристике испитаника значајно ће утицати на ефикасност рјешавања проблемских ситуација. Испитаници са бољом оцјеном из рјешавања проблемских ситуација ће се статистички значајно разликовати у структури морфолошких карактеристика од испитаника са слабијом оцјеном. X2 – Когнитивне способности испитаника значајно ће утицати на ефикасност рјешавања проблемских ситуација. X3 – Моторичке способности испитаника значајно ће утицати на ефикасност рјешавања проблемских ситуација.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Научни допринос овог истраживања могао би се сагледати кроз развијање способности рјешавања проблемских ситуација у специјалном физичком образовању, заснованом на морфолошким карактеристикама и психомоторичким способностима појединца, на основу чега се може претпоставити да ће се његов значај огледати у усмјерености развоја и коришћења цјелокупног потенцијала онога који учи, односно добијени резултати нас упућују на рационалност у обуци и проналажење нових рјешења проблемских ситуација у складу са потенцијалима сваког појединца. С обзиром на то да се у склопу студија на Високој школи мушкарци и жене школују по истом наставном плану и програму, процес наставе је организован као цјелина, а посљедица тога је да су у наставном процесу групе мјешовите. Ако се има у виду чињеница да сви испитаници, након завршених студија, треба да обављају једнако сложене послове и задатке, може се претпоставити да би резултати истраживања могли допринијети оптимизацији обуке. Ако се има у виду чињеница да је веома мало истраживања која су третирали ову проблематику, може се рећи да је допринос овог рада у томе што подстиче на друге научно – истраживачке пројекте у којима би се сагледали и проучавали и остали аспекти који условљавају рјешавање проблемских ситуација са којима се сусрећу полицијски службеници.

ЗАКЉУЧАК

Након урађених анализа, може се закључити сљедеће: Испитаници са бољом оцјеном из рјешавања проблемских ситуација су се статистички

значајно разликовали у структури морфолошких карактеристика, когнитивних и моторичких способности од испитаника са слабијом оцјеном. Морфолошке карактеристике и моторичке способности су значајно утицале на ефикасност рјешавања проблемских ситуација, а когнитивне способности испитаника нису значајно утицале на ефикасност рјешавања проблемских ситуација.

5. Радомир Зрнић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 22.12.1959. у Пискавици, Бања Лука
НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Нивои трансформационих промјена антрополошких димензија жена под утицајем различитих модела спортско - рекреативних активности.

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Кинезиолошка рекреација и кинезитерапија

МЕНТОР: Проф. др Предраг Драгосављевић

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 14.12.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет истраживања су промјене антрополошког статуса: морфолошке карактеристике, моторичке и функционалне способности и субјективна процјена психосоматског статуса жена под утицајем различитих програма спортско-рекреативних активности (пливање и аеробик). У складу са предметом истраживања, основни циљ истраживања јесте утврђивање нивоа трансформације морфолошких карактеристика, моторичких и функционалних способности и субјективна процјена психосоматског статуса жена хронолошке доби 32-45 година под утицајем тромјесечног програма физичке активности (пливања и аеробика).

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Методолошки посматрано, овај рад је експериментално истраживање. Полазећи од предмета истраживања броја испитаника, врста инструментата за прикупљање података и објективних материјаних могућности, у истраживању је примијењено теренско експериментално истраживање са паралелним групама. Методом теоријске анализе проучени су реле-

вантни писани извори из којих се дошло до сазнања о различитим моделима спортске рекреације и њиховим утицајима на антрополошки статус човјека. Анализом садржаја детаљније су проучени писани садржаји везани за предмет истраживања. У раду је коришћена истраживачка техника тестирања као стандардизовани начин тестирања морфолошких карактеристика, моторичких и функционалних способности. Сви инструменти који су изабрани за експеримент су стандардизовани тестови (Оја и Tuxworth), који посједују потребне метријске карактеристике.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

X – Различити модели спортско – рекреативних активности позитивно ће утицати на квантитативне промјене антрополошких димензија жена.
X1 – Примичењени модели спортско-рекреативне активности утичу статистички значајно на квантитативне промјене морфолошких карактеристика, тјелесне композиције, моторичких и функционалних способности.
X2 – Примичењени модели утичу статистички значајно на квантитативне промјене психосоматског статуса.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Са теоријског аспекта истраживање има сазнајни карактер, при чему су се покушали утврдити позитивни ефекти примјене циљаног програма физичке активности. У том смислу, истраживање је усмјерено на поједине сегменте антрополошког статуса (морфолошки тјелесну композицију, моторички, функционални и субјективну процјену психосоматског статуса) како би се на основу методологије из области рекреативног вјежбања дошло до научно провјерених података. Теоријски и практични допринос овог истраживања огледа се у потврђивању претпоставки о позитивном утицају различитих модела спортско рекреативних активности на антрополошке димензије жена. Резултати се могу усмјерити на будућа истраживања код креирања нових модела програмираних рекреативних активности који би се могли примијенити и код мушке популације са претпоставком очувања и унапређења антрополошког статуса.

ЗАКЉУЧАК

На основу статистички обрађених података и добијених резултата може се извести сљедећи закључак: различити модели спортско - рекреативних активности позитивно утичу на квантитативне промјене антропо-

лошких димензија жена (морфолошке карактеристике, тјелесну композицију, моторичке функционалне способности и субјективну процјену психосоматског статуса. На основу досадашњег, као и резултата овог истраживања можемо констатовати да свака осмишљена и стручно програмирана тјелесна активност значајно утиче на трансформацију антрополошких димензија вјежбача. Такође је евидентно да програмски модели рекреативних активности, поред општег утицаја на психосоматски статус вјежбача, имају и диференциран утицај на неке доминантне антрополошке карактеристике вјежбача.

Филозофски факултет

1. Мидхат Спахић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 4.4.1971. у Калесији, БиХ

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Краљ Стјепан Томаш и његово доба

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Национална историја средњег вијека

МЕНТОР: Проф. др Сима Ђирковић

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 14.2.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

У дисертацији „Краљ Стјепан Томаш и његово доба“ научно је истражен и прегледно приказан историјски период од доласка на власт краља Стјепана Томаша па до његове смрти, тј. од 1443. до 1461. године. Иако је тема хронолошки и садржински потпуно и прецизно омеђена прихваћеним и провјереним моделом периодизације националне историје и њеног развоја, докторант није механички издвојио овај период из ширег историјског оквира, већ је у трагању за одговорима на постављена питања свјесно проширивао хронолошке, географске па и садржинске оквире теме.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Методолошки посматрано, дисертацију одликује критика извора, анализа и синтеза, уопштавање и разумијевање историјских процеса дугог трајања. Поред тога, и комбиновање посебних појединачних истраживања, с једне стране, и националних или ширих синтеза историје, с друге стране. Изворна грађа је готово у цјелости искоришћена и стављена у контекст тангентних проучавања, из чега се може закључити да је докторант у потпуности овладао научном методологијом историјске науке и научно утемељеним методама анализе историјских извора. Треба рећи и то да је босанска прошлост овог периода повремено посматрана у ширим размјерама балканске, средњоевропске, медитеранске и пре свега угарске, млетачке и турске историје. Поштујући мишљења претходника докторант је њихове научне доприносе прихватио или изостављао провјером

одговарајућих извора и чињеница или долажењем до нових и оригиналних рјешења.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Полазећи од чињенице да период 15. вијека представља врхунац привредних и политичких односа између Дубровника и Босне, заснована је и претпоставка да у Дубровачком архиву има и највише грађе за објективно сагледавање овог историјског периода на нашим просторима. Кандидат Мидхат Спахић зналачки користи грађу Дубровачког архива, што се прије свега односи на канцеларијске списе Дубровачке републике те мањим дијелом и на нотарске списе.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Научни допринос докторске дисертације „Краљ Стјепан Томаш и његово доба“ огледа се прије свега у одабиру теме јер је на прави начин уочена недовољна истраженост у досадашњој историографској литератури, а потом и у начину обраде теме која испуњава све узусе проучавања историјских наука. Наиме, и поред обиља грађе период владавине краља Стјепана Томаша је у историографији претежно присутан у политичкој историји, док су друштвени, привредни, вјерски и културни односи у другом плану. Управо је ту кандидат дао највећи допринос и у истраживачком и у методолошком погледу.

2. Ђорђе Чекрлија

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 25.5.1974. у Бањој Луци

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Типолошки приступ опису личности у латентном простору димензија алтернативног петофакторског модела и самопоимања

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Психологија личности, Методологија психолошких истраживања

МЕНТОР: Проф. др Снежана Смедеревац

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 21.2.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

У докторској дисертацији мр Ђорђа Чекрлије као основни проблем истраживања одабрано је трагање за заједничким структурама самопоимања и базичних особина личности. Циљ истраживања кандидат је дефинисао као настојање да се расвијетли однос који постоји између конструкта самопоимања и особина личности Zuckerman-овог алтернативног петофакторског модела личности. Апликативни циљ истраживања огледа се у могућности да се на основу идентификованих димензија или субдимензија личности које граде одређене домене самопоимања уоче аспекти личности на које у психолошкој пракси треба дјеловати ради унапређења доживљаја властите личности појединца.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

У емпиријском истраживању заједничких структура самопоимања (операционализованог упитником SC-3) и базичних димензија личности (описних Zuckerman-овим алтернативним петофакторским моделом личност) докторант је примијенио више метода мултиваријантне анализе података. Главни циљ је био да се оствари што потпунији увида у комплексну структуру међуодноса самопоимања и базичних особина личности. Конкретном примјеном и провјером метода мултиваријантне анализе података, у једну емпиријску цјелину, повезани су сви истраживачки аспекти ове дисертације.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Главном хипотезом се претпоставља да је самопоимање хипотетички конструкт и да га је могуће рашчланити на специфичне димензије и субдимензије. Аналогно задацима истраживања, и у контексту главне хипотезе, развијене су и подхипотезе истраживања. Идентификовани су полазни узроци манифестних варијабли (у функцији независних варијабли) и регистроване латентне варијабле (у функцији зависних варијабли). Коришћени су сљедећи инструменти истраживања: 1. упитник SC-2 (Џекрлија, 2002), 2. упитник SC-3 и 3. упитник ZKPQ (Zuckerman, 2002).

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Научну и апликативну оправданост проучавања и истраживања одабраног проблема кандидат је експлицирао у контексту савремених истраживачких тенденција у разматрању конструката психологије личности.

Анализирајући најрелевантнија сазнања психологије личности, социјалне, развојне и когнитивне психологије и методологије психолошких истраживања, прецизно су дефинисани основни појмови - димензија личности, модел личности и самопоимање. Треба нагласити да веома обиман дио текста докторске дисертације садржи прегледне табеларне и графичке приказе и увјерљиве интерпретације резултата емпиријског истраживања релација самопоимања и базичних димензија личности. Оригиналан и цијеловит рад, писан оригиналним језиком и стилем, вриједан је допринос даљем теоријском унапређењу разумијевања конструката самопоимања и базичних димензија личности, као и научно релевантан прилог у примјени психолошких сазнања у пракси.

3. Александра Хаџић-Крнетић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 7.4.1974. у Бањој Луци

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Афективна везаност и религиозност код адолесцената и одраслих особа

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Развојна психологија

МЕНТОР: Проф. др Татјана Стефановић-Станојевић

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 24.02.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Основни предмет рада је проучавање повезаности бројних религијских аспеката – почев од типа религиозне оријентације испитаника, преко доживљаја бога, до нивоа разумијевања религијских појмова и афективне везаности – код адолесцената (узраста 16-17 година) и одраслих особа (узраста 35-45 година).

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Докторанткиња феномену религиозности који је на просторима Републике Српске врло заступљен и подстицан, приступа из новог и до сада (на просторима РС, али и на просторима бивше СФРЈ) неистраженог теоријско угла. Ријеч је о теорији афективне везаности. Наиме, докторанткиња однос према богу третира као афективну везаност за одређену фигуру. У оквиру оваквог приступа религиозности мр Александра Хаџић-Крнетић успјешно тумачи разлике у процесу усвајања религио-

зних вриједности (кореспонденција или компензација), као и промјене саме религиозности.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Дисертација се ослања на већ познату теоријску претпоставку да ће афективно везане особе радозналије истраживати средину и имати успјешнији когнитивни развој, а затим доноси оригиналну претпоставку да ће и формирање религијских појмова бити повезано са обрасцем афективне везаности. Посебним доприносом овог истраживања можемо сматрати конструисање инструмента под називом *Инџервју за њроцјену афективне везаности према богу* (ИПАВБ), који афективну везаност одређује у односу на репрезентацију односа везаности према богу узимајући у обзир садржај и квалитет наратива испитаника.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Тема коју је кандидаткиња мр Александра Хаџић-Крнетић одабрала актуелна је, оригинална и зналачки теоријски утемељена. Посебно важним научним доприносом рада можемо сматрати истраживање формирања, односно квалитета религијских појмова из угла афективне везаности. Дисертација поред теоријског значаја посједује и апликативну функцију, прије свега захваљујући изради инструмената за процјењивање афективне везаности према богу. Истичемо и да је кандидаткиња показала став научне опрезности и критичности у тумачењу резултата. Теоријски приступ, анализа и интерпретација резултата истраживања засновани су на научним критеријумима, а рад је у цјелости дао значајан допринос сагледавању бројних аспеката религиозности и повезаности са афективном везаношћу.

4. Селма Поробић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 17.9.1975. у Сарајеву

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Мотивација и креативност ученика основне школе у настави музичке културе

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Педагогија

МЕНТОР: Проф. др Ненад Сузић

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 4.3.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Тема под насловом „Мотивација и креативност ученика основне школе у настави музичке културе“ у ужестручном смислу представља велики научни изазов за област методике музичког васпитања. Познато је да наставни план и програм за основну школу првенствено третира музичку писменост основношколаца, те да се креативности посвећује веома мало пажње. Основни циљ ове дисертације је изградња научно заснованих претпоставки за осмишљавање инвентивнијег и прикладнијег облика рада у настави музичке културе са ученицима основне школе.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Методолошки посматрано докторанткиња у својој дисертацији приступа мјерењу односа мотивације и креативности у сфери музичке културе, затим укршта однос креативности и мотивације, опсервирајући при томе посебну улогу наставника музичког васпитања у подстицању и развијању музичке креативности и мотивације дјеце основношколског узраста. Све ово мјери инструментима од којих је један властите конструкције а други већ познати инструмент који мјери мотивацију постигнућа. Затим укршта зависне са неутралним варијаблама какве су доб, пол, школски успјех и породични статус.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Основна хипотеза овог истраживања гласи да настава музичке културе има утицај на развој мотивације и музичке креативности ученика у основној школи.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Овим радом понуђени су научно утемељени и релевантни одговори и сазнања о томе шта мотивише ученике да се баве музиком, како наставни предмет музичка култура доприноси развоју креативности ученика, каква је мотивација ученика и какав је педагошки значај самог појма мотива. У окружењу савремене новокомпоноване музике, у потрошачком друштву у коме живимо, мјерење креативности у настави музичке културе, те развијање мотивације за слушање квалитетне музике, представља педагошки изазов од прворазредног значаја. Резултати добијена овим истраживањем имају врло велики значај за унапређивање наставе

музичког васпитања, а уз то представљају и допринос разјашњавању односа мотивације и креативности у музици с обзиром на улогу наставника и наставног предмета музичка култура. Коначно, питања начина на које образујемо дјецу основношколског узраста морају бити стално отворена и изнова преиспитивана.

5. Власта Сучевић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 30.8.1972. у Осијеку, Хрватска

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Педагошко-дидактички ресурси квалитетног основног образовања

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Педагогија

МЕНТОР: Проф. др Миле Илић

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 3.5.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Проблем истраживања је одређен као идентификација педагошко-дидактичких ресурса и процјена њихових утицаја на квалитет основног образовања. Предмет истраживања обухвата теоријско, компаративно и неекспериментално дефинисање и истраживање основних педагошко-дидактичких ресурса значајних за квалитет образовања у Србији, а након реформе образовног система. Као кључни педагошко-дидактички ресурси значајни за квалитет образовања, а за предмет истраживања издвојени су: 1. развојно планирање; 2. опремељеност школа материјално-техничким ресурсима; 3. иновативни рада наставника; 4. стручно и професионално усавршавање наставника; 5. сарадња школе са родитељима. Циљ истраживања је дефинисан као идентификација педагошко-дидактичких ресурса значајних за квалитет и процјена утицаја педагошко-дидактичких ресурса на квалитет основног образовања. Циљ је теоријски засновано, емпиријско-неекспериментално, компаративно проучавање и систематично освјетљавање педагошко-дидактичких ресурса значајних за квалитет.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

У развијању методолошког концепта проучавања теме, кандидаткиња је респектовала тангентна педагошка, социолошка, психолошка и дидак-

тичка сазнања страних и наших аутора те потребе за реформским промјенама у образовању апострофиране у документима ОЕЦД-а, УНИЦЕФ-а и Министарства спорта Републике Србије. На конкретном научно-истраживачком плану, приказани су начини обезбјеђивања квалитета рада основне школе путем самовредновања у Србији, али и у земљама ЕУ и региона. При томе су издвојени и показатељи квалитета, принципи, правила и обим у самовредновању школе. Поседна пажња посвећена је улогама, компетенцијама, образовању и стручном усавршавању учитеља и наставника као незаобилазних педагошко-дидактичких ресурса квалитетног основног образовања.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Генерална хипотеза гласи: нема значајне разлике у процјенама испитаника да су обезбјеђени педагошко-дидактички ресурси на одговарајућем нивоу развијености и да омогућују квалитет основног образовања. Неке од подхипотеза су: 1. процјеном испитаника установићемо да се у већини школа обезбјеђује квалитет основног образовања квалитетним развојним планирањем; 2. претпостављамо да су по процјени испитаника школе довољно опремљене материјално-техничким ресурсима; 3. вјероватно је да ће већина испитаника процијенити да на постојећем нивоу извођења непосредног рада наставника постоје неискоришћени потенцијали у погледу коришћења медија и других материјално-техничких извора итд. Примјењене су три прикладне технике истраживања и то: анкетирање, рангирање и скалирање.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

У докторској дисертацији мр Власте Сучевић под насловом „Педагошко-дидактички ресурси квалитетног основног образовања“ успјешно је теоријски утемељен и емпиријски истражен до сада недовољно изучен, сложен, научно, друштвено и практично релевантан проблем. Развијен је и реализован тематски прикладан концепт емпиријског неексперименталног истраживања. Основно образовање као научни проблем посматрано је кроз призму савремених теорија наставе и образовања, теорија учења и првенствено према техничко-рационалистичко и конструктивистичкој парадигми. Научни допринос огледа се и у чињеници да су резултати истраживања прегледно приказани, коректно интерпретирани, увјерљиво анализирани и инвентивно синтетизовани те могу бити основа даљим теоријским промишљањима, емпиријским истраживањима,

развојно-систематским пројектима и побољшању квалитета наставног процеса у школској пракси.

6. Наташа Вилић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 14.9.1975. у Сарајеву

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Филозофија и противрјечја савремене културе

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Филозофија

МЕНТОР: Проф. др Богомир Ђукић

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 13.5.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Централна теза овог рада јесте савремена и актуелна деструкција феномена културе и њена постојећа противрјечја која може адекватно и на истински задовољавајући начин докучити само филозофија и филозофско мишљење. Циљ овог рада, главна настојања и увиди теже одређеном дубинском пропитивању савремених културних струјања и усмјерени су на критичко откривање промјена, како оног унутрашњег и прикривеног, тако и оног вањског и видљивог, показујући не само дубоку културну деградираност и декадентност у савременом добу, него и њихове праве узроке и разлоге, као и сам могући смјер и програм разрешења на одређеној хуманистичкој основи. Циљ рад огледа се и у настојању да се одговори на питање чему заправо, у једном филозофском и културном погледу, данашњи човјек тежи и каква је стварна улога филозофије и и културе у његовом животу те да ли се на тај начин може расвијетлити уједно и највећа тајна његовог бића и бивствовања уопште.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

У полазна и методолошка разматрања овог рада посредно су укључене филозофске анализе самих основних појмова културе, њихова филозофска историјско-компаративна анализа, као и сам феноменолошки приказ савременог сасвим проблематичног и противрјечног стања науке, културе и технолошке цивилизације у цјелини. Култура се при томе посматра као извјестан сложени систем симболичких односа (филозофија, умјет-

ност, језик, мит, религија, наука, морал и сл.) и на испиту је феноменологија његовог модерног дјеловања и функционисања у модерном научно-техничком односу.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Наташа Вилић је својом докторском дисертацијом „Философија и противрјечја савремене културе“ критички и са више аспеката истражила и сагледала различита значења, али и општи филозофски смисао процеса, творевина и тековина у савременом кретању културе и њене преломне и можда најосјетљивије фазе трансформација и противрјечја.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Најзначајнији научни и филозофски допринос овог рад огледа се у промишљању и преиспитивању дубоког пада духовности и човјекове изгубљености у савременој култури. Показујући да је култура право мјесто детекције духовног стања, декаденције, деструкције и нестајања смисла човјековог постојања у нашем времену, докторанткиња је била свјесна да су за њихову одговарајућу спознају биле потребне и адекватне методе истраживања које је аплицирала научно-логички кохерентно и конзистентно. Значај овог истраживања огледа се и у цјеловитом и критичком мисаоном сагледавању чинилаца који су битно утицали и утичу на постојеће инхибирајуће противрјечности у савременој култури, као и на само филозофско (ре)дефинисање феномена културе уопште, те и на његова могућа указивања на смјер и нове путеве развоја и кретања.

7. Спахија Козлић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 10.5.1965 у Зеници

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Истраживање значења феномена слободе у доба технике – прилог анализи деконструкције хуманума

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Онтологија

МЕНТОР: Проф. др Миодраг Живановић

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 25.6.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет и циљ рада је филозофско преиспитивање појма и статуса појма слободе у доба технике. Фундаментално питање дисертације гласи: због чега су техника и наука данас доминантни, па чак и готово искључиви, простори „депоновања“ разумијевања цјелине свијета.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Главно методолошко обиљежје овог рада је широк аналитичко-синтетички и херменеутички захват и исцрпно објашњење сложености појмова техника, природа, наука, виртуелни простор и слобода. Користећи 435 вишејезичких филозофских извора, кандидат на крају с правом констатује да се у савремено доба наставља проширивати круг дјелатности технике, као спреге капитала и науке, па ће елаборација слободе попримати нове херменеутичке хоризонте, такве хоризонте који ће, могуће је, наметнути нову идеју човјека и ново поимање слободе. Посебно ваља истаћи вриједност херменеутичког промишљања слободе у такозваном интернет умреженом друштву које својим често „научно-фантастичним“ захтјевима готово у бескрај шири простор дјелатности технике, а самим тим намеће филозофији нове мисаоне хоризонте.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Основна хипотеза базирана је на чињеници да појмови *слобода* и *техника* у данашњем времену стоје у сложеним, често опречним и проблематичним односима, које је неопходно расвијетлити, можда и првенствено, са филозофских позиција. Остале хипотезе базиране су на запажању да ће савремена техника, посебно информатичка, која је отворила ново, виртуелно поље друштвености и даље изазивати човјека, доводиће у питање његову бит а тиме и наметати преиспитивање саме слободе.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Ова дисертација својом структуром, научном елаборацијом, обимом кориштене релевантне литературне грађе и, наравно, закључцима, уистину представља допринос у филозофском поимању мјеста и улоге технике у савременом добу и односа технике са појмом слободе. Треба нагласити да је кандидат успјешно указао на повијесни карактер феномена слободе, на промјене значења овог појма од античких времена до данас. Исто

тако, указано је и на значења појма технике – како на она изворна, тако и на она која припадају актуелним технолошким револуцијама. У вези са поменутиим темељним појмовима (слобода и техника), веома је важна и вриједна елаборација позиције човјека данас, са свим противрјечјима која уз то иду. Овоме, свакако, треба додати да је филозофски третман феномена слободе у доба технике релативно скромно присутан у домаћим истраживањима и домаћој литератури, тако да овај докторски рад, представља заиста једну посебну вриједност и даје битан допринос обогаћивању постојећих филозофских сазнања.

8. Тања Чолић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 12.12.1970. у Бањој Луци

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Припрема ученика редовне школе за прихватање дјеце са посебним потребама

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Педагогија

МЕНТОР: Проф. др Ненад Сузић

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 5.9.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Рад се фокусира на посматрање обиљежја и проблема у прихватању дјеце са посебним потребама од стране вршњака у редовним школама. Циљ је да се утврди однос дјеце типичног развоја према дјеци са посебним потребама, као и неопходност примјене програма подстицања социјалних компетенција у прихватању дјеце са посебним потребама. Коначан циљ је испитати и одредити услове потребне за што једноставније придобијање дјеце основне школе, родитеља и наставника за прихватање дјеце са посебним потребама.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

У истраживању су кориштене двије основне методе: 1) теоријска анализа и синтеза и 2) експеримент. Обрада података урађена уз помоћ статистичког програма SPSS 13 Statistica for Windows. За иницијално и финално мјерење кориштена су два инструмента: 1. НПИ – Хумане претпоставке инклузије (Сузић, 2008) и 2. TPR – Тест прихватања различитости.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Проблем и питања припреме ученика основне школе за прихватање дјеце са посебним потребама као и проблем инклузије у цјелини нова је за наше услове и средину. Кандидаткиња као приоритетну хипотезу свог истраживања антиципира могућност идентификације инклузивне свијести, емоционалних и социјалних реакција дјеце у редовним школама у односу на прихватање дјеце са посебним потребама. Из основне хипотезе изведен је и већи број помоћних хипотеза које се тичу конкретног експерименталног програма истраживања.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Научни значај рада огледа се у чињеници да је тема методолошки добро обрађена, теоријски образложена те да су тезе истраживачки провјерене, а тумачења дата у складу са спознајама које нуде подаци укрштени адекватним статистичким и методолошким обрасцима. Осим наведених, постоји и низ других налаза значајних за педагошку теорију и наставну праксу, а истраживање је донијело и неколико вриједних тема за даља промишљања. Друштвени и практични значај односи се на рушења погрешних претпоставки и предрасуда према дјецы са посебним потребама како код њихових вршњака тако и код наставника, родитеља и шире друштвене јавности.

9. Живорад Миленовић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 23.2.1966. у Нишу, Србија

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Положај, функције и стил рада наставника у традиционалној и инклузивној настави

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Педагогија

МЕНТОР: Проф. др Миле Илић

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 9.11.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

За предмет и проблем истраживања у оквиру дисертације одређено је проучавање, емпиријско испитивање и компарација положаја, функција и стила рада наставника у традиционалној и инклузивној настави. Успјешна реализација инклузивне наставе није могућа без професионал-

но компетентног наставника који је креатор и водитељ, али и непосредни учесник у инклузивној настави. Основни циљ дисертације је да се операционализује личност, улога, положај, функција и стил рада наставника у инклузивној настави у односу на традиционалну наставу и да се укаже на потребу и могућности професионалног и стручног усавршавања наставника за рад у инклузивној настави.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

У цјелини гледано, примијењен је компаративни и трансферзални поступак. Кориштене су сљедеће методе: 1) метод теоријске анализе и синтезе, 2) сервеј истраживачки метод, 3) аналитичко-дескриптивни метод и 4) компаративни метод. У оквиру тога примијењена је истраживачка техника скалирања већим бројем инструмената. Резултати истраживања прикупљени су скалерима и обрађени у статистичком програму SPSS.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Општа хипотеза гласи: већина наставника процјењује да наставници у инклузивној настави имају другачије компетенције, па самим тим и другачији положај, функције и стил рада у односу на наставнике у традиционалној настави. Неке од помоћних хипотеза су: 1) положај наставника у традиционалној настави одређују фактори: самосталност у одлучивању, недовољно уважавање ученика, наредбодавни став, 2) положај наставника у инклузивној настави одређују фактори: водитељ васпитања и образовања, отвореност према ученику, прилагођеност ученику и повјерење у ученика.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Научни значај дисертације огледа се у поузданим теоријским полазиштима и на поузданом теоријском узорку према којима је реализован и тематски прикладан методолошки концепт емпиријског истраживања са јасно одређеним циљем и задацима, прецизно назначеним хипотезама, адекватним методама и мјерним инструментима. Поред научног значаја дисертација може олакшати и унапређивање образовања, професионалног развоја и стручног усавршавања наставника за извођење инклузивне наставе у оквиру актуелних и будућих промјена у образовању, а може бити кориштена и у даљим научноистраживачким пројектима као изворите методолошких приступа и отворених питања у продубљењим, посебно експерименталним истраживањима инклузивне наставе.

Филолошки факултет

1. Далибор Кесић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 27.9.1972.

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Интертекстуални приступ тумачењу имплицитног и експлицитног значења језичког знака

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Лингвистика, Специфични језици – енглески језик

МЕНТОР: Доц. др Смиљка Стојановић

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 14.5.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Кандидат се прихватио рада на теми чија је окосница *значење*, у периоду који је окарактерисан бурним промјенама значења многих мисаоних и материјалних појмова и идеја које су некада сматране константним и непромијењивим, а данас су подложне мијењању сходно преовлађујућим политичким, идеолошким и материјалистичким потребама. Нека од питања разматраних у овом раду гласе: Како знамо да употребљавајући изразе у процесу друштвене комуникације ми и наш саговорник или читалац мислимо на исто? Какав је онтолошки статус знака? Да ли интертекстуалност пружа додатне информације о тексту или доводи у питање већ постојеће ставове? Да ли интертекстуалност нуди текст историји или историју тексту? Да ли је у центру интертекстуалности аутор, читалац или сам текст?

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Да би одговорио таквом изазову, кандидат је потражио полазне премисе у теорији значења у различитим периодима њеног развијања, почевши од аристотеловских гледишта на значење до данашњих постструктуралистичких стајалишта, те је сходно томе дисертацију подијелио у два јасно одвојена дијела од којих се први бави филозофијом значења и језичког знака, а други њеном постструктуралистичком фазом и интертекстуалним приступом.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Да би се пружили одговарајући и утемељени одговори на суштинска питања везана за феномен значења и језичког знака који издваја људски род од остатка живог свијета, ова дисертација је укључила свеобухватно испитивање инхерентних својстава језичког знака, која су у исто вријеме и аутономна и зависна од онога ко их користи или ко их тумачи, што не би било могуће без дубинског сагледавања различитих теорија значења, чија се синтеза, у овом случају, нуди у облику теорије интертекстуалности која потенцира сложеност значења, условљену међусобном интеракцијом оних који желе да језичким знаком пренесу одређено значење и оних који тај знак тумаче у складу са сопственим искуством. И једни и други имају да захвале вишевијековном колективном комуникацијском искуству чији се само врх огледа у успјешности њихове комуникације. Иза успјешне праксе преношења значења стоје многобројне лингвистичке и филозофске теорије које ту праксу покушавају да појме својом терминолошком апаратуром и гледиштима. Управо тај аспект теоријског проницања у природу језичког знака чини окосницу ове дисертације. У њој је једнака пажња дата теоријским, лингвистичким и филозофским разматрањима суштине значења и језичког знака, поготово у њеном првом дијелу, као и конкретним аспектима интертекстуалности, која се као таква разматра у другом дијелу дисертације.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Резултати разраде теорије значења понуђени у овом раду могу послужити као основа за теоријске расправе о разним специфичним проблемима лингвистике, психологије, социологије, антропологије и других научних дисциплина као и за избјегавање многих заблуда и илузија које представљају баријере у процесу комуникације јер се тај процес може сматрати дјелотворним у оној мјери у којој тумач значења придаје знацима исто значење као и онај који их употребљава. Исправно тумачење термина од пресудног је значаја за тачно разумијевање текста. У овом раду је више пута истакнуто да тумачење текста треба да узме у обзир свеукупни контекст и имплицитност значења, јер у сваком комуникацијском процесу треба имати на уму да веза између знакова и оног што означавају није нужна.

2. Сања Јосифовић-Елезовић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 19.1.1969. у Приштини

НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Вредновање језичких вештина у настави енглеског језика као страног

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Методика наставе енглеског језика

МЕНТОР: Проф. др Смиљка Стојановић

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 10.12.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Предмет рада је вредновање језичких вјештина у настави енглеског језика као страног. Циљ рада је да се цјеловитим истраживачким захватом освијетле главни проблеми наставе енглеског језика као страног (евалуација, мјерење, праћење, оцјењивање, испитивање, тестирање), та да се створе основе за унапређење наставе.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Рад је структурно постављен тако да представља дескриптивну, холистичко-индуктивну студију са формативном евалуацијом и резултатима више акционих истраживања. Доминантне методе су метода теоријске анализе и сервеј метода. Поред њих, коришћене су и историјска и компаративна метода. С обзиром на карактер студије, примијењено је више различитих техника и инструмената у истраживању. Квалитативна анализа рађена је на подацима који су добијени кориштењем сљедећих техника истраживања: преглед и критичка анализа литературе о предмету рада, анализа докумената (наставни планови, програми, есеји, тестови), групни и појединачни интервјуи, директне опсервације часова итд. Стратегије прикупљања података укључивале су вишегодишње константно посматрање и коришћење вишеструких метода и извора. Квантитативни подаци о истраживању су добијени путем анкетних упитника и скале процјене.

ГЛАВНЕ И ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ

Основна хипотеза гласи: проблем вредновања у настави енглеског језика како страног је недовољно заступљен, теоријски и практично недовољно обрађен, иако је више него очигледно да су методе и принципи који

се користе у настави енглеског језика код нас неадекватни и застарјели. Неке од помоћних хипотеза гласе: читање, слушање, говорење и писање на страном језику као предмет и проблем наставног процеса су занемарени; односима метакогнитивног, когнитивног и афективног елемента треба приступати са изузетном пажњом; недовољно је знања о језичкој способности и начинима њеног стицања и усавршавања; недовољно је знања о језичким вјештинама и подвјештинама, важности усвајања језика; недовољно је знања о савременим принципима и начинима вредновања језика, присутни су и проблеми лоше одабраних уџбеника, неусклађеност броја часова у настави са плановима и програмима итд.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Научни допринос: могло би се рећи да до сада у англистичкој лингвистици у ширем смислу, а потпуно извјесно код нас, тј. на простору бивше Југославије, нису рађена овако темељна истраживања из области примијењене лингвистике. По начину како су формулисане хипотезе истраживања, са каквом је аргументацијом установљена класификација вредновања, истраживање које је овдје представљено може послужити као модел и инспирација за друга истраживања у овој области. Шири друштвени и практични значај: сви налази истраживања указали су на то да се језичке вјештине и недовољно увјежбавају и недовољно вреднују у настави. Неједнако се вреднују и увјежбавају у односу на језичку грађу и једна према другој. Ови налази су показали да се комуникативна способност, која би требало да је основни циљ савремене наставе енглеског језика, само дјелимично и недовољно вреднује.

3. Љиљана Аћимовић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 30.9.1975. у Бањој Луци

НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: Историја српске германистике

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Специфичне књижевности – њемачка књижевност

МЕНТОР: Проф. др Слободан Грубачић

ДАТУМ ОДБРАНЕ: 23.12.2011.

ПРЕДМЕТ И ЦИЉ РАДА

Основи предмет рада је приказ и коментар расправа из области германистичке науке о књижевности с намјером да се понуди ново виђење једне области књижевноисторијских и књижевнотеоријских проучавања. Циљ рада је да пружи детаљан библиографски попис германистичких радова на катедрама у Београду, Новом Саду и Сарајеву. Све то подразумијева анализу и систематизацију грађе у складу са одређеним областима истраживања. Предмет рада условио је и чињеницу да је њиме обухваћен период од 1904. до 2008. године.

МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Рад је структурно постављен тако да представља дескриптивну анализу са критичким коментаром. Доминантне методе су аналитичко-синтетичка и компаративна метода. Поред њих кориштена је и историјска метода.

НАУЧНИ ДОПРИНОС

Научни значај рада огледа се у бројним информацијама и детаљном прегледу великог броја германистичких радова, угледних научника и значајних доприноса српској германистици. Утврђено је да је најплоднија област у српској германистици изучавање међусобних књижевних и културних веза. Широко је и интересовање за рецепцију аутора њемачког говорног подручја у српској књижевности. Рад је показао да су реципирани готово сви значајни аутори. Кандидаткиња је указала и на одређене пропусте у развоју ове научне дисциплине. То су у првом реди недостатак поузданих библиографија и отежан или немогућ приступ примарној и секундарној грађи. Указано је на потребу систематизовања постојећих извора.

Шумарски факултет

1. Војислав Дукић

ДАТУМ И МЈЕСТО РОЂЕЊА: 5. 9. 1976. у Бихаћу

НАЗИВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Крошње као фактор оптималне изграђености једнодобних састојина храста китњака

УЖА НАУЧНА ОБЛАСТ: Планирање газдовања шумама

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ МЕНТОРА: Проф. др Зоран Маунага

ДАТУМ ОДБРАНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: 15. 4. 2011.

УВОД И ПРОБЛЕМ ИСТРАЖИВАЊА

У овом поглављу кандидат указује на неповољно стање китњакових шума на подручју Републике Српске у погледу структуре узгојних облика (преовлађују изданачке и деградирани шуме), затим виталности и просторне изграђености (нарушен склоп, закоровљеност, изражено сушење) високих шума храста китњака. Такође, истиче и значај познавања изграђености крошања стабала и њеног односа према другим дијеловима стабла односно значај познавања структуре крошања као битног фактора развоја и унутрашње изграђености структуре састојине у цјелини.

У Републици Српској, при газдовању шумама високе састојине храста китњака се искључиво третирају као разнодобне. Међутим, евидентно је да у комплексу хрстових шума у Републици Српској поред различитих стадијума разнодобних састојина постоје и значајне површине једнодобних састојина храста, као и значајне површине станишта са којих су потиснуте шуме храста китњака неправилним газдовањем (на које је оптимално повратити хрст вјештачким путем), те површине изданачких и деградираних шума (које треба преводити у високи узгојни облик) и потребно је приступити дефинисању оптималног стања једнодобних састојина.

На основу бројних истраживања констатовано је да је оптимално газдовање китњаком оно које је базирано на производњи економски вриједнијих сортимената, што захтијева интензивно његовање састојина на планским основама. У циљу оптимизације и рационализације газдовања посљедњих деценија у Европи се развијају модели газдовања базирани на

стаблима будућности чији се број дефинише у раној младости и обично се не мијења са развојем састојине, односно та стабла на крају опходње чине главни принос.

У циљу унапређења стања једнодобних састојина хроста, треба приступити изради и примјени параметаризованих модела газдовања, који су јасно дефинисани и изводљиви у пракси а који омогућавају повећање вриједности приноса и подизање виталности шума што је од кључног значаја у условима пропадања и сушења шума хроста китњака.

МЕТОД РАДА

У овом поглављу кандидат је детаљно образложио примијењене методе истраживања обухватајући све фазе рада на изради дисертације, од прелиминарних радњи, преко издвајања огледних површина, прикупљања теренских података до фазе анализе и обраде прикупљених података.

Педолошка и фитоценолошка истраживања на огледним површинама, обрада климатских параметара и анализа прикупљених података обављени су по стандардним методама.

За обраду прикупљених података кориштене су статистичке методе, дендрометријске методе и специфичне истраживачке методе. Од статистичких метода кориштени су: методе дескриптивне статистике, метод анализе варијансе, метод регресионе и корелационе анализе, кластер анализа и статистички тестови. Од специфичних истраживачких метода кандидат је користио дендрохронолошке методе, методе одређивања начина размјештаја стабала у простору и методе моделовања оптималне изграђености састојина.

Дебљински прираст утврђен је на основу извртака добијених поступком бушења стабала Преслеровим сврдлом на прсној висини. На извртима узетим из доминантних стабала (бушењем на прсној висини до језгра) утврђена је ширина сваког года са тачношћу 0,01 mm примјеном инструмента Lintab 5 и софтвера „Tsap“, а на узорцима узетим из преосталих стабала одређена је ширина по десет посљедњих година примјеном инструмента Corim max1.

Запремина састојина утврђена је примјеном двоулазних запреминских таблица у форми Schumacher-Hall-ove функције. Примјена функције у софтверском пакету Excel омогућила је одређивање запремине и запреминског прираста сваког стабла појединачно.

У овом поглављу је приказан начин премјера и одређивања појединих параметара структуре крошања: пречник крошње стабла, површина пројекције крошње, облик крошње, релативна дужина крошње, однос ширења крошње, коефицијент распростирања крошње и запремина крошње.

За утврђивање начина распореда стабала у простору кориштена су два метода. Први метод „метод статистичких дистрибуција“ заснован је на утврђивању броја стабала у јединицама узорка и њиховом упоређивању са очекиваним (теоријским) бројем за Поасонову расподелу. Други метод је „метод индекса дисперзије“ који се заснива на анализи тзв. индекса дисперзије или релативних варијанси.

За анализу хомогености састојина, број стабала и запремина дистрибуирани су по дебљинским степенима. Хомогеност је исказана индексом хомогености и графички приказана Лоренцовом кривом. Да би се анализирале разлике у димензијама стабала и њихових непосредних сусједа утврђени су индекси диференцирања пречника стабала.

За обраду бројних података примијењено је више програмских пакета: Excel, Statistica (StatSoft, Inc. 2006), SPSS, Tsap, CorelDRAW 11, AutoCAD 2000, Stand Visualization System – SVS.

ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА И ПОЛАЗНЕ ХИПОТЕЗЕ

Циљ истраживања је добијање увида у структуру крошања зрелих састојина храста китњака, као врло важног сегмента структуре састојине у цјелини. Утврђени елементи структуре крошања зрелих састојина, тј. њеног односа према другим дијеловима стабла омогућавају израду модела оптималне изграђености састојина, који треба да послужи као ослонац за планирање газдовања шумама храста китњака у циљу повећања њихове стабилности и достизање максималне и економичне производње квалитетних сортимената.

Да би се остварио постављени циљ истраживања требало је ријешити следеће задатке:

- Извршити избор објеката истраживања, карактеристичних са привредног и еколошког аспекта.
- Дефинисати еколошке јединице.
- Утврдити основне таксационе елементе стабала (пречник, висина, дужина чистог дебла, дужина крошње, површина пројекције крошње,

запремина крошње, запремина стабла, дебљински и запремински прираст стабла).

- Утврдити основне таксационе елементе састојина (бонитет станишта, број стабала, средњи пречник, средња висина, темељница, запремина и запремински прираст дрвне масе).
- Израдити карте пројекција крошања састојина по дефинисаним еколошким јединицама.
- Анализирати хомогеност састојина и диверзитет димензија стабала.
- Дефинисати и анализирати начин просторног распореда стабала у простору.
- Анализирати облик и јачину статистичке везе (корелације) између појединих елемената крошње стабла (дужина крошње, површина пројекције крошње, запремина крошње, итд.) и прсног пречника, тј. како се с растом прсног пречника мијењају ти односи, те утврдити међузависност истраживаних елемената структуре крошања са осталим елементима раста стабла и састојине и добити одговарајуће регресионе моделе бројних зависности.
- Одредити запремински прираст стабла по 1 m^2 површине пројекције крошње и анализирати зависност поменутог прираста од осталих таксационих елемената стабла, а првенствено од пречника стабла.
- Анализирати облик и јачину везе између елемената крошње и дебљинског прираста стабла.
- Анализирати однос између еколошких јединица у погледу параметара крошања.
- На бази конкретних нумеричких показатеља (критеријума) утврдити оптималну величину крошње, односно оптимални број стабала по јединици површине за дефинисане еколошке јединице и производне цјелине и на основу тога извршити процјену и осталих елемената раста састојина.
- Анализирати однос развојних и производних карактеристика стабала и састојина у дефинисаним еколошким јединицама, полазећи од утврђеног стања и пројектованог оптималног стања.
- Анализирати проблем бонитирања станишта, односно процјене производног потенцијала станишта у једнодобним састојинама хрasta китњака.
- Процијенити сортиментну структуру састојина и укупну вриједност сортимената у састојини, односно економску вриједност главног приноса по хектару.
- На основу проведених истраживања и добијених резултата извести одговарајуће закључке.

Постављене су двије полазне хипотезе, које су касније на основу добијених резултата истраживања у дисертацији и потврђене.

Хипотеза 1.

Између структуре крошања стабала храста китњака и величине прираста и других елемената раста једнодобних састојина постоји значајна зависност, која се може искористити за пројектовање оптималне изграђености састојина, у циљу повећања стабилности и виталности шумских екосистема и достизања максималне и економичне производње квалитетних сортимената.

Хипотеза 2.

Специфичним условима станишта у појединим еколошким јединицама одговарају специфичне законитости раста храста китњака које се одражавају на структуру крошања, односно постоји зависност структуре крошања од производног потенцијала (донитета) станишта.

НАУЧНИ ДОПРИНОС:

У изради докторске дисертације примијењен је савремени научни метод. Обрада основног материјала и добивених резултата, уз обимно кориштење различитих статистичких и специфичних истраживачких метода омогућила је да се утврде бројне зависности. Резултати истраживања представљају значајан допринос науци, а посебну вриједност представља могућност примјене добијених научних сазнања. Добивени резултати такође отварају потребу и перспективу нових истраживања и употпуњавања већ достигнутих сазнања. Као најважније резултате истраживања треба истаћи следеће:

- Добивен је цјеловит увид у структуру крошања зрелих високих састојина храста китњака, као веома важног сегмента структуре састојине у цјелини. Анализиране су бројне везе и односи између елемената структуре крошања и основних елемената раста стабала и састојина.
- Анализа је показала да су за процјену производног потенцијала станишта и обраста састојина, односно степена искориштености производног потенцијала станишта, што је једна од кључних информација у планирању газдовања, када су у питању зреле састојине храста китњака у западном дијелу Републике Српске примјенљиви анализирани показатељи: регресиони модели за процјену могућег

нивоа запремине састојина, индекс густине састојине (SDI) и фактор конкуренције крошања (CCF).

- Добивен је увид у просторну изграђеност и хомогеност зрих састојина храста китњака. На основу анализе односа између хомогености састојина и параметара структуре крошања, може се констатовати да са повећавањем хомогености састојина, односно са смањивањем диференцирања пречника стабала смањује се варијабилност параметара структуре крошања. Утврђени начин хоризонталног распореда стабала у истраживаним састојинама који карактерише случајност са извјесним степеном равномјерности, указује на хомогеност станишних услова.
- Посебно су значајни добивени модели оптималне изграђености састојина, који треба да послуже као ослонац за планирање газдовања високим шумама храста китњака у циљу повећања њихове стабилности и достизање максималне и економичне производње квалитетних сортимената. Развијене су двије варијанте модела састојина по бонитетима станишта. Варијанта А модела састојина представља модел за продукцију првенствено пиланских трупаца, а варијанта Б модел за продукцију пиланских и фурнирских трупаца. Потребно је нагласити да добивени регресиони модели омогућавају накнадно пројектовање оптималне изграђености за различите сценарије према постављеним циљевима.
- Када су у питању истраживане састојине предлажу се сјече обнове истих, јер је на основу утврђеног стања састојина евидентно да састојине не могу адекватно реаговати на узгојне захвате и да постоји опасност од даљег опадања виталности састојина, нарушавања стабилности и њихове деградације у наредном периоду. То би водило закоровљавању земљишта, појави биолошки јачих врста и онемогућавању природног обнављања храста китњака.

ЗАКЉУЧАК

Дисертација мр Војислава Дукића представља самосталан и оригиналан научни рад и садржи све потребне методолошке елементе. У изради докторске дисертације примјењен је савремени научни метод. Обрада основног материјала и добивених резултата, уз обимно кориштење различитих статистичких и специфичних истраживачких метода омогућила је да се утврде бројне зависности. Резултати истраживања представљају значајан допринос науци, а посебну вриједност представља могућност примјене добијених научних сазнања. У својој дисертацији мр Војислав

Дукић је успјешно обрадио веома актуелан научни и стручни проблем. Међутим, као што и сам истиче, веома неповољно стање високих шума храста китњака у Републици Српској и низ отворених питања о концепцији савременог одрживог газдовања овим шумама захтијева нова мултидисциплинарна истраживања.

Докторске дисертације одбрањене на Универзитету у Бањој Луци 1974-2011. године

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
1. Салиха Оруч - Ђустовић	Технолошки факултет	Понашање неких никл(II) хидроксида у воденој отопини NH_4^+ и Si^- иона у овисности о рН отопине са аспекта аналитичке кимије и електро-кемијске термодинамике	01.03.1974.
2. Војислав Миљановић	Технолошки факултет	Утицај неких хемијских контаминената из атмосфере на процес фруктификације	11.03.1976.
3. Надан Филиповић	Технолошки факултет	Изолација и идентификација делта-9- тетрахидроканабинола, активног принципа марихуане и хашиша и испитивање неурохемијских ефеката	25.09.1978.
4. Стеван М. Живановић	Машински факултет	Примјенљивост трансформације процеса извлачења на напонске свежење	05.06.1979.
5. Катмерка Табаковић	Технолошки факултет	Синтезе нових хетероцикла кондензираних у положају 3,4 на кумаринској језгри	28.06.1980.
6. Милан Јурковић	Машински факултет	Геометрија пресека уске траке у функцији термодинамичких фактора и напонског стања процеса хладног деформисања	19.03.1982.
7. Бисерка Фундук-Курјак	Медицински факултет	Ултразвучно праћење раста утеруса и оваријски фоликула	10.04.1982.
8. Божо Жепић	Правни факултет	Друштвено-правни положај инвалида рада	28.05.1982.
9. Мирослав Грубачић	Технолошки факултет	Прилог проучавању оптимизирања функционалног модела раскладне мреже са освртом на подручје Босанске Крајине	15.02.1983.
10. Недељко Чегар	Технолошки факултет	Каталитичка конверзија етанола и 3,3-диметилбутена-1 на неким зеолитним и оксидним катализаторима	12.10.1983.
11. Јелена Пенавин-Шкундрић	Технолошки факултет	Кинетика реакције амида с водом у мјешовитим растварачима студиј структуре медија	07.12.1983.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
12. Мирјана Шпанић	Технолошки факултет	Неки кинетички аспекти дехидрације примарних и секундарних C ₃ и C ₄ алифатских алкохола на зеолитима	29.02.1984.
13. Недим Хаџикарић	Медицински факултет	Истраживање ангиотензин конвертирајућег ензима у мозгу у експерименталном постхеморагичном шоку	18.05.1984.
14. Вељко Ђуричковић	Машински факултет	Топлификациони систем као сложени вјероватносни систем	29.09.1984.
15. Петар Бабић	Машински факултет	Допринос анализи система убризгавања са хидрауличним кочењем повратног тока горива	27.10.1984.
16. Илија Типура	Правни факултет	Одговорност радника у организацији југословенске жељезнице	18.12.1984.
17. Вера Јеличић	Правни факултет	Повећани стаж осигурања и заштита на раду у СФРЈ	10.05.1985.
18. Србољуб Голубивић	Медицински факултет	Утицај инфекција гастроинтестиналног тракта на понашање алфа-1 антитрипсина и алфа-2 макро-глобулина	20.12.1985.
19. Радана Ђуђић	Технолошки факултет	Синтезе неких нових 3-SRS-пституираних и 3,4 - кондензираних деривата кумарина	24.01.1986.
20. Живко Саничанин	Технолошки факултет	Анодна синтеза хетероцикла са кисеоником као хетероатомом	20.06.1986.
21. Бранислава Батанчев-Делић	Медицински факултет	Утицај билифототерапије на понашање и сензорне функције новорођенчади	23.12.1986.
22. Александар Кресојевић	Економски факултет	Проблеми дугорочне финансијске равнотеже ОУР при стабилној и нестабилној економској рачуници	26.12.1986.
23. Радоја Радић	Машински факултет	Вертикална анализа технолошких и вредносних токова сложеног производа	24.06.1987.
24. Жарко Ећим	Медицински факултет	Туберкулоза бубрега комплицирана нефролтијазом на подручју Босанске Крајине	18.09.1987.
25. Милан Шљивић	Машински факултет	Истраживање радних и разарајућих напонских површина у процесу истосмјерног истискивања челика	26.10.1987.
26. Душан Лазаревић	Економски факултет	Научноистраживачки рад као фактор развоја ОУР-а истраживање у оквиру хемијске индустрије БиХ	29.10.1987.
27. Миле Рачић	Правни факултет	Правни и политички смисао дефиниције о агресији за безбједност СФРЈ	26.12.1987.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
28. Алекса Благојевић	Машински факултет	Прилог рјешењу проблема побољшања триболошких својстава слојева репарираних наваривањем пуњеном жицом	28.04.1988.
29. Љиљана Лакс-Прегл	Економски факултет	Проблеми повезивања и усклађивања активности истраживања тржишта и инвестиционе политике организација удруженог рада	07.10.1988.
30. Павле Укмар	Машински факултет	Примена теорије радних и разарајућих напонских површина у процесима троосног преобликовања пластичних љуски	23.11.1988.
31. Џемо Туфекчић	Машински факултет	Обликовање аналитичких алгоритама за оцјењивање техничко-технолошких нивоа процеса обраде деформисањем	24.11.1988.
32. Славко Зрнић	Машински факултет	Прилог теоријско-експерименталној анализи управљаних обрадних система са посебним освртом на системе за обраду деформисањем	26.11.1988.
33. Остоја Милетић	Машински факултет	Апликативност резултата анализе теорије савијања пројектоване на октаедарску раван	25.01.1989.
34. Љерка Остојић	Медицински факултет	Ултраструктурне карактеристике endotela ductus thoradica под дјеловањем хистамина	24.02.1989.
35. Мушир Бркић	Правни факултет	Правни положај организација удруженог рада које производе наоружање и војну опрему	10.03.1989.
36. Златко Бундало	Електротехнички факултет	Улазно-излазна дигитална CMOS интегрисана кола	29.03.1989.
37. Драгутин Савјак	Медицински факултет	Корелација ултраструктуре и количине стероидних рецептора у ткиву инвазивних карцинома дојке	15.06.1989.
38. Марко Рајчевић	Правни факултет	Уговор о посредовању	16.06.1989.
39. Драган Данелишен	Медицински факултет	Имунолошка оправданост и хируршке могућности очувања повријеђене слезене	13.10.1989.
40. Исмет Бишчевић	Економски факултет	Маркетинг информацијски систем у функцији повезивања производње и прометних организација удруженог рада	28.10.1989.
41. Милорад Максимовић	Технолошки факултет	Студиј утицаја механичких и физикално-хемијских услова на флотацију магнезијум хидроксида таложеног из морске воде	06.12.1989.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
42. Жељко Барош	Економски факултет	Моделирање организационе структуре индустријских комбината засноване на критеријуму економске ефикасности	22.12.1989.
43. Јово Јовановић	Економски факултет	Прилог иновацији модела развоја организационог система у металоперађивачкој индустрији	28.12.1989.
44. Милован Милановић	Медицински факултет	Астмптоматска исхемична болест срца и аритмије у субмакстмалним тестовима оптерећења	02.02.1990.
45. Милијан Калушевић	Медицински факултет	Различити клинички степени ексенцијалне артеријске хипертензије и анестезија	09.02.1990.
46. Аида Пјанић	Медицински факултет	Појачање антиблокадне активности серума као нови тренд имунотерапије малигнух тумора	19.04.1990.
47. Јасмин Комић	Економски факултет	Моделирање мултиваријабилне селекције обиљежја статистичких купова у циљу добијања сигнификантне информације	24.04.1990.
48. Селман Мартиновић	Медицински факултет	Прилог проучавању хепатореналног синдрома код различитих ступњева експерименталне ендотоксемије ендотоксинског шока	21.05.1990.
49. Младен Гороња	Медицински факултет	Значај одређивања ацидобазне равнотеже и централног венског притиска при утврђивању ширења акутног инфаркта миокарда задњег зида лијево коморе на десну комору	25.05.1990.
50. Ђорђо Стојичић	Медицински факултет	Утицај интравенозне примене фибринолитичке терапије на рани и позни морталитет болесника са акутним инфарктом миокарда	25.05.1990.
51. Ибрахим Главовић	Машински факултет	Теоријско-експериментално истраживање профилних решетки обртног кола Капланове турбине за пропелерне струјне услове ван оптимума	27.06.1990.
52. Милан Скробић	Медицински факултет	Тиреоглобулин у тиреоидним и нетиреоидним обољењима	02.07.1990.
53. Јосип Бабић	Електротехнички факултет	Одређивање параметара система аутоматског управљања топлинским процесом екстрактора	23.10.1990.
54. Видак Кривокапић	Правни факултет	Договори друштвено-политичких заједница	26.10.1990.
55. Винко Павелић	Машински факултет	Утицај параметара режима обраде истосмјерног, хладног ротационог истискивања цилиндра на постојаност у условима примјене на повишеним температурама	01.11.1990.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
56. Сеад Перенда	Машински факултет	Истраживање понашања челичних материјала у условима обраде истосмјерним хладним ротационим истискивањем	02.11.1990.
57. Мирко Шкоро	Медицински факултет	Улога сполних хормона у етиологији реуматоидног артритиса	14.12.1990.
58. Цвјетан Реџић	Економски факултет	Динамизација методе Prometxe	21.12.1990.
59. Зефир Хаџиахметовић	Економски факултет	Резултати рада и стимулативна расподјела као фактор структурирања организације и развоја предузећа-истраживање на црној металургији	22.12.1990.
60. Селма Мехмедагић-Аличелебић	Медицински факултет	Ултраструктурне стереометријске карактеристике епителних и миоепителних станица хумане дојке	06.02.1991.
61. Иван Меџановић	Правни факултет	Право на информирање као ново уставно право грађана	13.05.1991.
62. Анте Мирковић	Правни факултет	Заједничка улагања особито у поморској привреди	24.06.1991.
63. Зденка Кривокућа	Медицински факултет	Морфометријска и морфолошка анализа артеријског система тхаламуса човјека	04.10.1991.
64. Рифат Табаковић	Технолошки факултет	Синтеза, реакција и електрохемијска својства моногенних полимера на бази 4-винилпиридина	22.11.1991.
65. Јасна Виндакијевић	Технолошки факултет	Гранична фаза - чврсто/текуће; чврста фаза са садржајем цинка - водена отопина електролита	14.12.1991.
66. Мирослав Бобрек	Машински факултет	Истраживање основа и мјерила за вредновање доприноса у раду организатора процеса у функцији квалитета организације производног система	10.06.1992.
67. Здравко Злокапа	Правни факултет	Савремена југословенска општина у теорији и пракси	11.06.1992.
68. Жељко Мирјанић	Правни факултет	Радни односи универзитетских наставника и научних истраживача	10.09.1992.
69. Снежана Савић	Правни факултет	Појам права као нормативног поретка - прилог критици Келенове нормативне доктрине	25.06.1993.
70. Перица Гојковић	Машински факултет	Технолошко организациони фактори раста продуктивности и ефикасности производних система	04.06.1994.
71. Мирјана Рађеновић	Правни факултет	Нерјешавање у уговорним стварима	09.06.1994.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
72. Предраг Радовановић	Машински факултет	Прилог проучавању утицаја стварања наслага пепела на ефикасност рада грејних површина котла у циљу израде одговарајућег експертског система	08.07.1994.
73. Љиљана Лакић	Медицински факултет	Функција штитне жлијезде у дубрежним обољењима	12.12.1994.
74. Мирко Видић	Технолошки факултет	Испитивање могућности производње базних уља хидрокрековањем тешких нафтних фракција	23.12.1994.
75. Вељко Ђукић	Машински факултет	Истраживање утицајних фактора на издржљивост материјала моноблок-точка	23.01.1995.
76. Зоран Кукрић	Технолошки факултет	Секундарни деутеријски кинетички изотопни ефекат при солволизи фероценилметил бензоата у киселој средини	25.01.1995.
77. Ристо Козомара	Медицински факултет	Допринос етиолошкој дијагностици и рационалној терапији акутних инфекција предњег сегмента ока дечијег доба	21.04.1995.
78. Радислав Вукић	Медицински факултет	Клиничке вриједности примјене индуктора овулације у неплодних жена са синдромом полицистичних јајника и индикације за клинасту ресекцију	15.11.1996.
79. Живка Цвикић	Пољопривредни факултет	Утицај интензивности производње на пословне резултате пољопривредних газдинстава	26.04.1997.
80. Јелица Самарцић-Предојевић	Медицински факултет	Примјена хуманог рекомбинантног еритропротеина у терапији анемије прематуритета	19.05.1997.
81. Перо Петровић	Машински факултет	Комплексна оцјена сложеног геотерманског топлификационог система	20.06.1997.
82. Здравко Тодоровић	Економски факултет	Управљање економиком квалитета	16.07.1997.
83. Иванка Марковић	Правни факултет	Право на живот и тјелесни интегритет као објекти кривично-правне заштите	06.09.1997.
84. Свјетлана Стоисављевић-Шатара	Медицински факултет	Фармаколошка контрола екскреције уринарног каликреина	26.12.1997.
85. Бранко Латиновић	Економски факултет	Економски ефекти примјене експертних система у банкарству	27.12.1997.
86. Миленко Станић	Економски факултет	Диференцирање производа као стратегија конкуренције	06.02.1998.
87. Здравко Марић	Медицински факултет	Значај избора методе хируршког лечења за прогнозу и функционално стање ратних повреда јетре	20.02.1998.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
88. Никола Мркобрада	Медицински факултет	Поремећаји ритма срца у акутном инфаркту миокарда	22.03.1998.
89. Радмилу Кондић	Економски факултет	Објективизирање зарада као основа за усклађивање конфликтности интереса	19.06.1998.
90. Радмила Вукић	Електротехнички факултет	Уградња неких просодијских параметара у синтетизованом говору српског језика	22.10.1998.
91. Петар Марић	Електротехнички факултет	Прилог формирању алгоритама за идентификацију математичког модела робота	27.10.1998.
92. Сандра Хотић Лазаревић	Медицински факултет	Клиничка цитологија у дијагностици лимфома	16.11.1998.
93. Звјездана Рајковача	Медицински факултет	Праћење тока упале штитне жлијезде ултразвуком	17.11.1998.
94. Драгутин Дујић	Пољопривредни факултет	Утицај нивоа макро и микро елемената у земљишту и биљкама и њихов статус у организму оваца	04.12.1998.
95. Ратко Дејановић	Електротехнички факултет	Софтверске метрике: прилог примјени на језике IV генерације	12.01.1999.
96. Живана Гаврић	Медицински факултет	Мјесто и улога породичног љекара у систему здравствене заштите	12.05.1999.
97. Чедомир Црногорац	Природно-математички факултет	Хидролошке-геоморфолошке карактеристике слива Велике Усоре	16.06.1999.
98. Зденка Бабић	Електротехнички факултет	Прилог егзактним алгоритмима за дигиталну одбрану сигнала	30.07.1999.
99. Миленко Шарић	Технолошки факултет	Контрола маститиса и хигијенске исправности млијека на бази броја и поријекла соматских ћелија	30.07.1999.
100. Ђоко Слијепчевић	Економски факултет	Теоријске основе инфлације с освртом на новију југословенску стварност	03.08.1999.
101. Брано Топић	Медицински факултет	Клинички, хистолошки и фенотипски профили инвазивних карцинома дојке - прогноза и избор методе лијечења	10.09.1999.
102. Марија Бургић-Радмановић	Медицински факултет	Депресивност и психосоцијални стресори у адолесцената	03.12.1999.
103. Александар Лазаревић	Медицински факултет	Серијско ехокардиографско праћење кардиоваскуларних поремећаја у Марфановом синдрому	13.12.1999.
104. Мирослав Петковић	Медицински факултет	Улога хуманог полиомавируса у етиопатогенези ендемске нефропатије	17.12.1999.
105. Милосав Ђурђевић	Машински факултет	Истраживање утицаја вијенца сложеног облика на расподјелу напона у зупцима зупчаника	20.12.1999.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
106. Сњежана Поповић-Пејчић	Медицински факултет	Карактеристике аутономне неуропатије кардиоваскуларног систем у зависности од типа шећерне болести	27.12.1999.
107. Мирко Раковић	Медицински факултет	Хируршко лијечење неспуштених тестиса-која метода и када?	28.12.1999.
108. Миле Дмичић	Правни факултет	Правни аспекти изборног система у парламентарној демократији	29.12.1999.
109. Славко Марић	Електротехнички факултет	Динамично распоређивање задатака у вишепроцесорским системима	18.01.2000.
110. Родољуб Ољача	Пољопривредни факултет	Међусобни утицај подлоге и племке на садржај макро и микро елемената и синтезу биомасе јабуке	03.02.2000.
111. Јово Мандић	Технолошки факултет	Електролитичко издвајање бакра из засићеног амонијачног раствора за нагризање и његова регенерација	10.03.2000.
112. Драган Костић	Медицински факултет	Избор оптималне оперативне процедуре за карциноме ампуле ректума	17.03.2000.
113. Богдан Зрнић	Медицински факултет	Клиничке и психолошке карактеристике болесника са вулгарном псоријазом и атопијским дерматитисом	07.04.2000.
114. Милан Стојаковић	Медицински факултет	Анализа и значај касних посљедица посттрауматског стресног поремећаја	05.05.2000.
115. Светозар Богојевић	Филозофски факултет	Идентификација, обиљежја и педагошко-дидактички ефекти стилова васпитања	29.08.2000.
116. Душко Вејновић	Филозофски факултет	Социолошки аспекти безбједности модерне државе	01.09.2000.
117. Срђан Ђорђевић	Правни факултет	Теорија и пракса суверености јужнословенских народа XX века	18.10.2000.
118. Милан Арбутина	Медицински факултет	Квалитет живота након можданог удара	27.12.2000.
119. Миливоје Марсенић	Технолошки факултет	Нове технологије третмана отпадних вода термоенергетских постројења на угаљ	29.12.2000.
120. Радослав Милошевић	Природно - математички факултет	Неке релације коеквиваленције на полугрупама са релацијама различитости	11.01.2001.
121. Милан Јелић	Економски факултет	Проблеми и модалитети организационо-управљачке трансформације предузећа у транзицији	17 .02.2001.
122. Предраг Радић	Економски факултет	Операционализација адаптивног планирања у функцији унапређења управљања и ефикасности пословања	24.03.2001.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
123. Здравко Миловановић	Машински факултет	Модификована метода за процјену оптималне поузданости кондензационе термоелектране	27.04.2001.
124. Милорад Балабан	Медицински факултет	Нивои ризичних фактора водећих незаразних болести код одраслог становништва Бањалуке и стратегија њихове превенције и контроле	07.06.2001.
125. Весна Алексић Марић	Економски факултет	Управљање пословним системима са посебним освртом на управљање дионичарским друштвима	15.06.2001.
126. Васкрсије Готовац	Медицински факултет	Значај и мјесто високорезолутивне ултрасонографије у диференцијацији лезија слезине	20.07.2001.
127. Вукашин Лале	Економски факултет	Економско-организациони аспекти утврђивања модела оправданости улагања у ваздухопловне програме ремонта	21.09.2001.
128. Весна Ећим-Злојутро	Медицински факултет	Значај и предност мјерења протока кроз артерију церебри медију аорту и умбиликалну артерију колор доплер техником у односу на кардиотографију код гестоза	07.11.2001.
129. Лејла Васић	Филозофски факултет	Школство у Босни и Херцеговини од 1918. до 1929. године	08.11.2001.
130. Остоја Ђукић	Филозофски факултет	Филозофске основе односа морала и права	08.11.2001.
131. Радивоје Керовић	Филозофски факултет	Становишта и спорови у савременој филозофској антропологији	16.11.2001.
132. Новак Кондић	Економски факултет	Монетарни систем с валутним одборима (с посебним освртом на БиХ)	15.02.2002.
133. Љубинко Митранић	Природно-математички факултет	Допринос методици изучавања физичких појмова у настави класичне механике	22.03.2002.
134. Снежана Улетиловић	Природно-математички факултет	Одређивање хроничне изложености и посљедице хроничне изложености радника парама угљен-дисулфида и туолена	16.05.2002.
135. Љиљана Мијовић	Правни факултет	Тенденције развоја међународноправног субјективитета	01.06.2002.
136. Предраг Милетић	Технолошки факултет	Синтеза кополимера на бази 4-винил-пиридина и његова примјена за сорпцију злата из разблажених раствора	12.06.2002.
137. Весна Бољевић	Технолошки факултет	Изучавање могућности кориштења чистих култура бактерија млијечне киселине у производњи хљеба	20.06.2002.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
138. Светозар Радуловић	Медицински факултет	Специфичности ратних повреда магистралних крвних судова екстремитета	20.06.2002.
139. Азра Бишчевић	Медицински факултет	Корелација исхране и физичке активности са морбидитетом интелектуалаца	11.07.2002.
140. Ферид Софтић	Електротехнички факултет	Нова рјешења електронских склопова за корекцију фреквентне карактеристике уха	11.07.2002.
141. Снежана Петковић	Машински факултет	Оптимизација издвуног система мотора на нискотемпературским режимима рада	03.09.2002.
142. Мићо Гаћановић	Електротехнички факултет	Нове могућности пасивне елиминације статичког електрицитета	21.09.2002.
143. Бранимир Куљанин	Филозофски факултет	Источно питање у руској филозофији	23.09.2002.
144. Славиша Крунић	Електротехнички факултет	Оптимална реконфигурација средњенапонских дистрибутивних мрежа	27.09.2002.
145. Чедо Волаш	Филозофски факултет	Синдикат и проблеми ослобађања рада	19.10.2002.
146. Невенка Павловић	Природно-математички факултет	Број врста и подврста по типовима биотопа лимнофауне Европе као мјера промјењивости таксона	19.10.2002.
147. Перо Видић	Медицински факултет	Евалуација савремене ултрасонографије и компјутеризоване томографије у дијагностици аденокарцинома бубрега у поређењу са оперативним налазом	15.11.2002.
148. Ђуро Микић	Економски факултет	Статистичко моделовање параметара пословног успјеха у области аграра	18.01.2003.
149. Сава Смиљић	Пољопривредни факултет	Системски приступ у примјени пословног менаџмента у пољопривреди	24.01.2003.
150. Тешо Ристић	Природно-математички факултет	Климатске основе биљне производње усорско-украинског краја Републике Српске	07.03.2003.
151. Добривоје Младеновић	Филозофски факултет	Интегрални приступ Драгана М. Јеремића литератури и естетици	22.04.2003.
152. Мирјана Влаисављевић	Филозофски факултет	Функција ономастичких јединица у романима Бранка Ћопића	09.05.2003.
153. Душан Илић	Факултет физичког васпитања и спорта	Логичка структура и динамичка усвајања наставних циклуса физичког васпитања ученика старијих разреда основне школе	22.08.2003.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
154. Миладин Јовановић	Факултет физичког васпитања и спорта	Утицај морфолошких карактеристика, моторичких и функционалних способности на резултатску ефикасност у вјежбању на справама и тлу	03.09.2003.
155. Бранко Вучијак	Архитектонско-грађевински факултет	Анализа стабилности рјешења вишекритеријумске оптимизације са примјеном у сектору вода	08.09.2003.
156. Славица Грујић	Технолошки факултет	Модел управљања квалитетом прехранбених производа као основа за заштиту географске ознаке поријекла меда	07.11.2003.
157. Марко Зељковић	Факултет физичког васпитања и спорта	Диференцијација ученика средњих школа на основу усвојености техника атлетских дисциплина	14.11.2003.
158. Осман Пајић	Економски факултет	Акумулација, инвестиције и економска политика у развоју Босне и Херцеговине	27.12.2003.
159. Снежана Бијелић	Факултет физичког васпитања и спорта	Балетска припрема у функцији развијања моторичких способности	29.12.2003.
160. Драго Тодић	Природно-математички факултет	Нови Град – центар развоја и фактор трансформације културног пејзажа	16.01.2004.
161. Рифат Ђогић	Економски факултет	Моделовање организационе структуре предузећа у функцији привредне транзиције	23.01.2004.
162. Бранко Пејовић	Машински факултет	Истраживање технолошких функција обрадљивости при процесу периодичне стругарске обраде код аутоматских алатних машина	29.01.2004.
163. Ненад Лучић	Медицински факултет	Ензими антиоксидативе заштите у нормалном ткиву ендометријума, хиперпластичном и карциному ендометријума	20.02.2004.
164. Зоран Арсовић	Филозофски факултет	Питање смисла и смисао питања – прологомена за једну могућу херменеутику почетка	27.02.2004.
165. Јован Ђулум	Медицински факултет	Избор оптималне реконструктивне процедуре у хируршком третману малигнух тумора желуца	12.03.2004.
166. Љиљана Вукић	Технолошки факултет	Кондиционирање отпадних вода кожарске индустрије за биолошку обраду уз могућност рекулерације хрома	16.04.2004.
167. Драшко Маринковић	Природно-математички факултет	Избјеглиштво – специфичан вид миграција становништва Републике Српске у периоду 1991-2001.	30.04.2004.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
168. Љубиша Прерадовић	Електротехнички факултет	Прилог методологији развоја клиничких информационих система	28.05.2004.
169. Сања Сибинчић	Медицински факултет	Утицај терапије на квалитет ендометријума и имплантацију ембриона у поступку вантјелесне оплодње	02.06.2004.
170. Живко Бабић	Машински факултет	Деформабилност TAILORED BLANKS при дубоком извлачењу	24.06.2004.
171. Бошко Мишић	Машински факултет	Стабилност процеса сужавања израдака из челничних шавних цијеви	25.06.2004.
172. Недељко Радосављевић	Филозофски факултет	Црква у београдском пашалуку под управом васељенске патријаршије 1766-1831.	12.07.2004.
173. Иво Арменко	Економски факултет	Модел стратешког управљања и реструктурирања хотелијерства Црне Горе	23.07.2004.
174. Александар Јаковљевић	Медицински факултет	Хронична коштана инфекција као компликација повреда изазваних ватреним оружјем	01.10.2004.
175. Митар Перушић	Технолошки факултет	Утицај структурних карактеристика боксита на кинетику лужења	26.10.2004.
176. Давор Милијевић	Филозофски факултет	Православна духовност савремене српске поезије	04.11.2004.
177. Гордана Глобочки-Лакић	Машински факултет	Идентификација триболошких процеса у зони резања групе тешкообрадливих материјала и алуминијумских легура	26.11.2004.
178. Мирослав Дринић	Филозофски факултет	Однос филозофије и науке у савременом добу	22.12.2004.
179. Радислав Тошић	Природно-математички факултет	Ерозија у сливу Украине	28.01.2005.
180. Сања Шпирић	Медицински факултет	Клинички, цитолошки и микробиолошки аспекти хроничног секреторног отитиса код дјеце	18.02.2005.
181. Стаменко Шушак	Медицински факултет	Дугорочно преживљавање и квалитет живота после операције на отвореном срцу	05.03.2005.
182. Ранко Поповић	Филозофски факултет	Рат, историја и политика у српској поезији последње деценије 20. вијека	12.05.2005.
183. Милан Симатовић	Медицински факултет	Клиничка процјена предности лапароскопске холецистектомије у односу на стандардну холецистектомију	13.05.2005.
184. Миланка Бабић	Филозофски факултет	Ексламативне реченице у српском језику.	14.05.2005.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
185. Нела Рашета	Медицински факултет	Метаболичка активност кости у завршној фази хроничне бубрежне инсуфицијенције	14.05.2005.
186. Раденко Зрилић	Машински факултет	Истраживање зависности техно-економске и енергетске ефикасности од напонског стања при изради осносиметричних профила	20.05.2005.
187. Божо Кривокућа	Медицински факултет	Избор оптималне оперативне процедуре код обструкције ехстрахепатичних жучних путева узроковане билијарном калкулозом	20.05.2005.
188. Радивоје Братић	Архитектонско-грађевински факултет	Методе за подршку одлучивању при избору стратегије развоја водопривредне инфраструктуре	23.05.2005.
189. Владимир Ђокић	Филозофски факултет	Хајдегер и умјетност: Хајдегера политика	06.06.2005.
190. Перо Дугић	Технолошки факултет	Интеракциони феномени између високомолекуларних компонента моторних уља	01.07.2005.
191. Драган Зечевић	Медицински факултет	Компарација примене метода стратификације ризика по PARSONNET-U и EUROSCORE у кардиохирургији	01.07.2005.
192. Мирјана Ратковић-Абрамовић	Економски факултет	Управљање улагањима капиталима у функцији унапређења тржишне позиције предузећа	02.07.2005.
193. Наталија Џинић	Технолошки факултет	Утицај ендогених и ензогених фактора на квалитет меса свиња	05.07.2005.
194. Живко Пејашиновић	Машински факултет	Прилог оптималном обликовању еластичних елемената мјерних претварача силе у циљу побољшања метролошких карактеристика	16.09.2005.
195. Михајло Стојчић	Машински факултет	Практично праћење дигиталних система аутоматског управљања	16.09.2005.
196. Славица Васиљевић-Илић	Филозофски факултет	Српска средњовјековна књижевност и култура у дјелу Владимира Ђоровића	24.10.2005.
197. Тиодор Росић	Филозофски факултет	Иронија у савременој српској поезији	29.10.2005.
198. Владимир Турјачанин	Филозофски факултет	Социјално-психолошки и демографски корелати етичких односа младих након рата	17.11.2005.
199. Славица Сладојевић	Технолошки факултет	Утицај хемијског састава зеолита на његову специфичну површину и каталитичка својства	25.11.2005.
200. Стевка Шмитран	Филозофски факултет	Пјесништво Јована Зивлака (Пјевање антиутопије у свијету историје)	16.01.2006.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
201. Љиљана Топалић-Тривуновић	Природно-математички факултет	Рудерална флора и вегетација подручја Бање Луке	30.01.2006.
202. Татјана Бућма	Медицински факултет	Проучавање васкуларизације и хистолошких елемената цистерналног сегмента вести – булокохлеарног живца и његових једара	24.02.2006.
203. Златко Павловић	Филозофски факултет	Циљне оријентације у учењу	16.03.2006.
204. Слађана Петровић	Природно-математички факултет	Рудерална флора и вегетација Пала	31.03.2006.
205. Милан Кулић	Природно-математички факултет	Испитивање генотоксичног потенцијала дициклохексиламина IN VIVO и IN VITRO	14.04.2006.
206. Саша Јанковић	Електротехнички факултет	Нови поступци пројектовања и примјене микроконтролера у аутомобилским апликацијама	15.04.2006.
207. Мирко Добрњац	Машински факултет	Истраживање локалног коефицијента преноса топлоте при струјању флуида између паралелних профилисаних плоча	05.05.2006.
208. Бранислава Јаковљевић	Медицински факултет	Алгоритам дијагностике и терапије код пацијената са фокалним промјенама у јетри	23.05.2006.
209. Раденко Ђурица	Технолошки факултет	Оптимизација метода за екстракцију и инструментално одређивање микотоксина у намирницама	26.05.2006.
210. Богољуб Антонић	Технолошки факултет	Упоредна испитивања промјена важнијих својстава током производње свињске пршуте у циљу стандардизације квалитета	08.06.2006.
211. Душанка Бундало	Електротехнички факултет	Архитектура и пројектовање дигиталних електронских кола и система који користе више логичких нивоа	09.06.2006.
212. Стоја Јотановић	Пољопривредни факултет	Примјена лутеолитичких препарата у синхронизацији прасења и регулацији репродуктивних функција крмача postpartum	14.07.2006.
213. Божо Важић	Пољопривредни факултет	Морфометријска и генетска карактеризација сојева праменке средње Босне	15.07.2006.
214. Маринко Вучић	Медицински факултет	Улога аденозин деаминазе и туморских маркера у диференцијалној дијагностици плеуралних изљева туберкулозне и малигне етиологије	19.07.2006.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
215. Младен Тодић	Машински факултет	Прилог истраживању положаја неутралних линија при профилисању вишеслојних материјала	31.08.2006.
216. Енвер Будимлић	Медицински факултет	Корелација између појаве хроничног глаукома отвореног угла код болесника обољелих од дијабетеса у односу на појаву глаукома отвореног угла код становништва Унско-санског кантона који не болују од дијабетеса	08.09.2006.
217. Данијела Мајсторовић	Филозофски факултет	Анализа дискурса канцеларије високог представника (ОХР-а) у Босни и Херцеговини енглески текст и локални контекст	09.09.2006.
218. Предраг Лазић	Медицински факултет	Прогностички значај c-erb B2(HER2/неу) код карцинома дојке у односу на статус естрогенских и прогестеронских рецептора и p 53	15.09.2006.
219. Бранко Брђанин	Филозофски факултет	Епски јунаци Вукових народних пјесама о косовском боју као ликови нове епске историјске драме	29.09.2006.
220. Менсура Кудумовић	Економски факултет	Менаџмент информациони системи у мрежном окружењу и реинжињеринг пословно-наставних процеса високошколских организација	27.10.2006.
221. Милић Милићевић	Филозофски факултет	Албанска операција 1912-1913. године	06.11.2006.
222. Раденко Стијепић	Факултет физичког васпитања и спорта	Сензитивни периоди прецизности код дјеце основне школе	01.12.2006.
223. Пеђа Ковачевић	Медицински факултет	Утицај уремије и различитих дијализних поступака на физиологију дисања и активност вазоактивних ензима	02.12.2006.
224. Зоран Мастило	Економски факултет	Правци реформе пензијског и здравственог осигурања у функцији економско-социјалног развоја РС и БиХ	29.12.2006.
225. Жељко Каран	Медицински факултет	Основни принципи форензичко-антрополошке анализе скелетних остатака	12.01.2007.
226. Дмитар Травар	Медицински факултет	Значај избора хируршке технике у лијечењу хроничног гнојног оспилакса са холестеатомом	26.01.2007.
227. Радован Родић	Економски факултет	Преструктурирање електроенергетског сектора и привредни развој Републике Српске	30.01.2007.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
228. Раде Дрча	Електротехнички факултет	Оптимално планирање уградње кондензаторских батерија у дистрибутивним мрежама са уважавањем кабловских водова	31.01.2007.
229. Фатима Карарић	Филозофски факултет	Дијалог и дијалектика као основне методе филозофске спознаје	02.02.2007.
230. Милена Пашић	Филозофски факултет	Повезаност интринсичке и екстринсичке мотивације са врстом награде и нивоом преференције задатака	27.02.2007.
231. Зоран Лукић	Економски факултет	Развој, организација и трансформација сложених пословних система	02.03.2007.
232. Александар Саша Грандић	Филозофски факултет	Стара и јужна Србија у књижевном делу Анђелка М. Крстића	09.03.2007.
233. Александар Милашиновић	Машински факултет	Математичко моделовање и експериментално испитивање нелинеарних торзионих осцилација кољенастог вратила мотора СУС	23.03.2007.
234. Вукић Илинчић	Филозофски факултет	Политичке прилике у Црној Гори од 1905. до 1914. године	29.03.2007.
235. Мира Мандић	Природно-математички факултет	Бања Лука-савремена просторна и функционална трансформација града	20.04.2007.
236. Жељка Балабан-Марјановић	Технолошки факултет	Екстракција етеричних уља четинара (јела, смрча, бор, клека и дуглазија) и анализа њихове антимикуробне активности	20.04.2007.
237. Јања Бојанић	Медицински факултет	Знање, ставови и пракса здравствених радника у односу на инфекције које се преносе путем крви	16.05.2007.
238. Миодраг Ромић	Филозофски факултет	Противрјечности глобализације и постсоцијалистичка транзиција	09.06.2007.
239. Зоран Мавија	Медицински факултет	Компаративна анализа ефикасности исхода лијечења асцитеса примјеном абдоминалне пункције наспрам диуретика	27.06.2007.
240. Снежана Тепић-Петровић	Медицински факултет	Каликреин кинин система у процјени оштећења дисталних тубула бубрега код инфекције уринарног тракта	13.07.2007.
241. Мирјана Мађаревић	Факултет физичког васпитања и спорта	Примјена активног експеримента у простору психомоторике и антропометрије	16.07.2007.
242. Васиљ Жарковић	Економски факултет	Приватизациони процеси у у централној и источној Европи са посебним освртом у Босну и Херцеговину	18.07.2007.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
243. Душко Рачић	Медицински факултет	Предиктори васкуларне димензије	19.07.2007.
244. Татјана Бијелић	Филозофски факултет	Палимпсест другости: матрилинеарност у дјелима Маргарет Атвуд	27.08.2007.
245. Петар Пенда	Филозофски факултет	Романи Вирџиније Вулф као етичка свијест о хаотичности живота	27.08.2007.
246. Татјана Неидхардт	Архитектонско-грађевински факултет	Дрво-еколошко прихватљив материјал човјекове средине са акцентом на стамбену архитектуру	31.08.2007.
247. Хусејн Мусић	Филозофски факултет	Однос између ученика и наставника у савременим дидактичким теоријама и наставничкој пракси основне школе	03.09.2007.
248. Биљана Бабић	Филозофски факултет	Језик Павла Соларића	28.09.2007.
249. Нада Летић	Филозофски факултет	Породица и прихопатолошка испољавања у адолесценцији	27.10.2007.
250. Слађана Анђелковић	Филозофски факултет	Настава у основним школама код Срба у 19. вијеку	07.11.2007.
251. Славко Грбић	Медицински факултет	Утицај захваћености лимфних жлијезда медијастинума на оперативно лијечење карцинома плућа	08.11.2007.
252. Бранка Ковачевић	Филозофски факултет	Утицај интерактивне наставе на формирање моралне аутономије ученика завршних разреда основне школе	08.11.2007.
253. Мемнуна Хасаница	Филозофски факултет	Акционсарт у њемачком и српском језику – афиксални начин творбе	08.11.2007.
254. Сениша Стојановић	Филозофски факултет	Образовно-васпитни ефекти респонсибилне и интерактивне разредне наставе	28.11.2007.
255. Свјетлана Средић	Природно-математички факултет	Минерал монтморилонит допиран полиоксометалатима процесирање и карактеризација	14.12.2007.
256. Тамара Лукач	Медицински факултет	Поређење дјеловања пулсирајућег електро-магнетног поља и медикаментозне терапије на кост у експерименталној остеопорози	21.12.2007.
257. Александар Остојић	Пољопривредни факултет	Оптимална организација промета важнијих пољопривредних производа на подручју бањалучке регије	26.12.2007.
258. Вида Тодоровић	Пољопривредни факултет	Морфолошке и биолошке карактеристике самониклог лука (<i>Allium ursinum</i> L.)	11.01.2008.
259. Жељко Вашко	Економски факултет	Економска ефикасност инвестиција у функцији трошкова као елемента улагања предузећа у пољопривреди	29.02.2008.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
260. Брана Комљеновић	Правни факултет	Хуманитарне интервенције и међународно право	10.03.2008.
261. Остоја Барашин	Филозофски факултет	Реклама између тржишне комуникације и манипулације	21.03.2008.
262. Златан Ковачевић	Пољопривредни факултет	Коровска флора и вегетација винограда Босне и Херцеговине	21.03.2008.
263. Сања Радановић	Филозофски факултет	Уџбеници њемачког језика у Босни и Херцеговини од 1878-1918. године	22.03.2008.
264. Горан Радивојац	Економски факултет	Управљање инвестицијама у финансијску имовину на савременим финансијским тржиштима	22.03.2008.
265. Душан Богичевић	Филозофски факултет	Дидактичке специфичности и ефикасност интерактивне универзитетске наставе	04.04.2008.
266. Јагода Балабан	Медицински факултет	Корелација преосјетљивости на инхалаторне алергене код особа са atopијским дерматитисом и респираторним облицима atopије у адолесцентној и адултној доби	21.04.2008.
267. Игор Вучковић	Факултет физичког васпитања и спорта	Морфолошке и социолошке карактеристике кошаркаша сениора	24.04.2008.
268. Жељка Бабић	Филозофски факултет	Актуелни квалификатив у енглеском и српском језику	09.05.2008.
269. Дарко Пламенац	Архитектонско-грађевински факултет	Примена хибридних метода грубих скупова у избору оптималне варијанте грађевинске механизације и услова под којима се изводе грађевински радови на одржавању	12.05.2008.
270. Бранко Блануша	Електротехнички факултет	Методe за минимизацију снаге губитака у електричним погонима са асинхроним мотором	31.05.2008.
271. Мићо Миловановић	Економски факултет	Организационо управљачко реструктурирање јавних предузећа Републике Српске као предуслов њихове успјешне транзиције	20.06.2008.
272. Ненад Понорац	Медицински факултет	Спорт као ризик за настанак поремећаја исхране менструалног циклуса и метаболизма кости	26.08.2008.
273. Љубан Бабић	Филозофски факултет	Хајдегерово критика антропологије	30.08.2008.
274. Сулејман Лисичић	Филозофски факултет	Имена Бошњака у БиХ која нису оријенталног поријекла	20.09.2008.
275. Бранислав Гашић	Медицински факултет	Секундарне болести бубрега и нефротски синдром	26.09.2008.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
276. Крстан Боројевић	Економски факултет	Улога предузетничке инфраструктура у развоју микро и малих предузећа у Републици Српској и Босни и Херцеговини	27.09.2008.
277. Татјана Марјановић	Филозофски факултет	Структура, тематизација и кохерентност у вијестима на енглеском језику	27.09.2008.
278. Здрава Стојановић	Правни факултет	Положај круне у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца у вријеме важења Видовданског устава	02.10.2008.
279. Драгана Башић	Економски факултет	Детерминанте и могућности замјене кредита обвезницама у условима недовољно развијене финансијске структуре	11.10.2008.
280. Зоран Ђурић	Електротехнички факултет	Развој новог протокола за сигурно плаћање путем интернета	11.10.2008.
281. Сњежана Мандић	Технолошки факултет	Интегрисани систем управљања ризиком микотоксина у прехранбеној индустрији	14.10.2008.
282. Игор Зекановић	Природно-математички факултет	Етнодемографске основе политичко-географског положаја Републике Српске	23.10.2008.
283. Динка Антић	Економски факултет	Макроекономска стабилност и фискални федерализам у Босни и Херцеговини	01.11.2008.
284. Душан Јаничић	Медицински факултет	Плућна функција и радиолошки налаз као фактор избора хируршке методе лијечења тумора плућа	10.11.2008.
285. Миленко Живковић	Природно-математички факултет	Физиономско-функционална трансформација простора у гравитационој сфери Градишке	04.12.2008.
286. Слободан Бунић	Технолошки факултет	Спајање матала експлозијом, механизам спајања и природа везе	17.12.2008.
287. Гордана Гардашевић	Електротехнички факултет	Оптимизација апликационих протокола квалитета услуга универзалних мобилних телекомуникационих система	27.12.2008.
288. Драженко Јоргић	Филозофски факултет	Утицај интерактивног стручног усавршавања наставника и њихове професионалне компетенције	22.01.2009.
289. Милан Жигић	Медицински факултет	Процјена вриједности дијагностичких поступака за рано откривање карцинома простате	23.01.2009
290. Јелена Пољашевић	Економски факултет	Реформа финансијског извјештавања државе као претпоставке контроле њене ефикасности	24.01.2009.
291. Снежана Митровић	Архитектонско-грађевински факултет	Оптимизација у пројектовању и извођењу објеката високоградње са аспекта материјализације	13.02.2009.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
292. Светозар Чиплић	Правни факултет	Утицај парламентарних имунитета на карактер посланичког мандата на примерима европских земаља у транзицији	10.03.2009.
293. Бранка Родић-Грабовач	Технолошки факултет	Прилог проучавању хемијског модификовања влакана у циљу добијања медицинског текстила са терапеутским дјеловањем	18.03.2009.
294. Љиљана Амићић	Природно-математички факултет	Ултраструктурне промјене митохондрија у апоптози ћелија инвазивних карцинома дојке у корелацији са стероидним рецепторима	20.03.2009.
295. Азра Бакрач-Бећирај	Природно-математички факултет	Физиологија исхране и прираста врсте <i>Thymallus thymallus</i> (LINNAEUS, 1758) у природним и експерименталним условима	21.03.2009.
296. Миленко Крајишник	Економски факултет	Јавне финансије као инструмент креирања економске политике	21.03.2009.
297. Славко Ракочевић	Економски факултет	Теоријско-методолошки аспекти контроле квалитета ревизорског рада-осврт на земље у окружењу	10.04.2009.
298. Раденко Добраш	Факултет физичког васпитања и спорта	Тестирање ефикасности програма мотивације ученика у настави физичког васпитања	21.04.2009.
299. Вахдета Ћатић	Филозофски факултет	Утицај програма <i>step by step</i> на развој когнитивних, емоционалних, социјалних и радно-акционих компетенција ученика	27.04.2009.
300. Весна Гајанин	Медицински факултет	Васкуларизација и ангиогенеза меланоцитних промјена коже-клинички значај	22.05.2009.
301. Љубица Васиљевић	Природно-математички факултет	Моделирање синтезе и карактеризација зеолита типа А у циљу побољшања његових особина	23.05.2009.
302. Драгана Лукић	Филозофски факултет	Развијање вештине говора у настави енглеског језика у основним и средњим школама	25.05.2009.
303. Милка Мавија	Медицински факултет	Утицај фактора ризика на настанак, ток и третман дијабетичке ретинопатије	03.07.2009.
304. Вуле Алексић	Архитектонско-грађевински факултет	Информационе процедуре у реализацији грађевинских процеса	09.07.2009.
305. Тодор Микић	Шумарски факултет	Анализа морфолошких параметара листа дивље трешње (<i>Prunus avium</i> L.) у Босни и Херцеговини	10.07.2009.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
306. Небојша Савић	Пољопривредни факултет	Утицај различитих типова рибље хране на прираст дужичасте пастрмке (<i>Oncorhynchus mykiss</i> , Wal., 1972) у условима кавезног гајења	10.07.2009.
307. Љиљана Билић-Малеш	Медицински факултет	Ефекти стреса на здравље и радну способност љекара при раду	17.07.2009.
308. Александра Шиндић-Радић	Филозофски факултет	Васпитни стилови родитеља и развој компетенција за 21. вијек дјеце предшколског узраста	24.07.2009.
309. Рада Петровић	Технолошки факултет	Адсорпционе и каталитичке особине неких катјон модификованих зеолита	05.08.2009.
310. Хазим Селимовић	Филозофски факултет	Родитељска инструкција као помоћ дјечи у школском учењу	20.08.2009.
311. Сања Филиповић	Академија умјетности	Предшколска педагогија и методика васпитно-образовног рада са дјецом предшколског узраста (методика ликовног васпитања)	16.09.2009.
312. Игор Јокановић	Архитектонско-грађевински факултет	Прилог истраживању модела управљања путном мрежом	18.09.2009.
313. Боро Бронза	Филозофски факултет	Хабсбуршка политика према Босни и Херцеговини 1716 – 1780.	25.09.2009.
314. Тања Станковић-Јанковић	Филозофски факултет	Учење учења и емоције у настави	25.09.2009.
315. Милена Карапетровић	Филозофски факултет	Филозофске основе идеје Европе и европског идентитета	28.09.2009.
316. Сениша Каран	Правни факултет	Законодавна власт у Босни и Херцеговини	09.10.2009.
317. Милорад Ђупурдија	Правни факултет	Уставно-правни аспекти функционисања правне државе	10.10.2009.
318. Амир Суљичић	Филозофски факултет	Интерактивно учење у настави математике	19.10.2009.
319. Недељко Кајиш	Филолошки факултет	Одједи народне књижевности у романима Бранка Ћопића	23.10.2009.
320. Игор Милинковић	Правни факултет	Механизми заштите владавине права на локалном нивоу са посебним освртом на Босну и Херцеговину	30.10.2009.
321. Сениша Вученовић	Природно-математички факултет	Диелектричне и оптичке особине слојевитих молекулских наноструктура	31.10.2009.
322. Љиљана Дошеновић	Пољопривредни факултет	Мјесто и функција објеката пејзажне архитектуре у процесу урбанизације и развоја градова у Републици Српској	06.11.2009.
323. Борко Петровић	Факултет физичког васпитања и спорта	Вриједности силе и снаге мускулатуре ногу остварене при различитим условима извођења покрета	04.12.2009.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
324. Љубомир Радош	Пољопривредни факултет	Генотипске специфичности органогенезе родног дрвета крушке	04.12.2009.
325. Боривоје Крушковић	Економски факултет	Монетарне стратегије и оптималан ниво девизних резерви	17.12.2009.
326. Душко Певуља	Филолошки факултет	Тихомир Остојић као историчар српске књижевности	22.12.2009.
327. Роберто Гашић	Природно-математички факултет	Српски и албански ентитет као реална опција разрешења косовског питања	28.12.2009.
328. Данијела Кондић	Пољопривредни факултет	Анатомско-морфолошка и хистолошка евалуација продуктивности тритикалеа (<i>X Triticosecale Wittmack</i>)	05.01.2010.
329. Бранкица Милојевић	Архитектонско-грађевински факултет	Утицајни фактори на урбану трансформацију – примјер неких градова БиХ у новијој историји (1945 – 2005)	18.01.2010.
330. Саша Шмуља	Филолошки факултет	Антун Густав Матош и српска књижевност	26.01.2010.
331. Георги Генев	Економски факултет	Управљање развојем туристичке дестинације	19.02.2010.
332. Миленко Војводић	Факултет физичког васпитања и спорта	Метријске карактеристике примарних антропомоторичких тестова	01.03.2010.
333. Здравко Божичковић	Машински факултет	Аластично-пластичне деформације полигоналних цијеви промјенљивог попречног пресека при подужном заваривању	05.03.2010.
334. Миљан Цветковић	Пољопривредни факултет	Моделирање помотехнике јабуке у реконструкцији узгојне форме	08.03.2010.
335. Ђорђе Чича	Машински факултет	Моделирање динамичког понашања система главно вретено – држач алата – алат	10.03.2010.
336. Гордана Тица	Машински факултет	Прилог изучавању међусобног дјеловања хлађеног објекта и његове околине	19.03.2010.
337. Ивана Зечевић	Филозофски факултет	Активно учење и његов утицај на метакогницију и образовно постигнуће	20.03.2010.
338. Адриана Лукић	Факултет физичког васпитања и спорта	Ефекти проприоцептивног тренинга на развијање равнотеже и побољшање технике извођења у спортском плесу	09.04.2010.
339. Сања Радетић-Ловрић	Филозофски факултет	Социјално-психолошки конструкти понашања и емоционална регулација младих са искуством и без искуства са дрогама	14.04.2010

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
340. Зора Леви	Технолошки факултет	Понашање неких алумосиликата и њихових катјон-модификованих форми при адсорпцији фенола из водене средине	15.04.2010.
341. Валентина Голубовић-Бугарски	Машински факултет	Модел корелације структурних оштећења са динамичким одговором механичког система	23.04.2010.
342. Ирена Медар-Тања	Природно-математички факултет	Етнодемографски развој Срба у Словенији након Другог свјетског рата	18.05.2010.
343. Љубо Петровић	Факултет физичког васпитања и спорта	Евалуација и имплементација ситуационих модела за селекцију у фудбалу	02.06.2010.
344. Раде Симовић	Филолошки факултет	Драмско стваралаштво у Босни и Херцеговини последње деценије двадесетог вијека – питање културног и националног идентитета	03.06.2010.
345. Татјана Михајловић	Филозофски факултет	Оспособљеност ученика старијег основношколског узраста за самостално учење и њихова образовно-васпитна постигнућа	06.06.2010.
346. Мирјана Ђурђевић	Архитектонско-грађевински факултет	Истраживање могућности примене вишекритеријумске евалуације у изради стратешких програма развоја комуналне инфраструктуре	10.06.2010.
347. Мирјана Арежина	Филолошки факултет	Пасторала и пасторалност у дубровачкој драми 16. вијека	29.06.2010.
348. Дејан Јаковљевић	Факултет физичког васпитања и спорта	Модел за повећање аеробне способности деце селекционисане за атлетiku	30.06.2010.
349. Саша Зељковић	Природно-математички факултет	Синтеза, намјенско моделирање и карактеризација одабраних мјешовитих оксида типа перовскита као материјала у горивим ћелијама са чврстим оксидом	01.07.2010.
350. Иван Јоксић	Правни факултет	Васпитне препоруке као нове мере у кривичном праву	02.07.2010.
351. Саша Петковић	Економски факултет	Мала и средња предузећа у функцији успјешности привређивања (пројектовано на Републику Српску)	23.07.2010.
352. Радослав Декић	Природно-математички факултет	Циркануална истраживања хематолошког статуса <i>Barbus peloponnesius</i> у функцији станишта	31.07.2010.
353. Есед Карић	Филозофски факултет	Вредновање еманципаторског васпитања као детерминанта квалитетног педагошког рада школе	23.08.2010.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
354. Бране Микановић	Филозофски факултет	Теоријске основе истраживачког рада ученика	27.08.2010.
355. Петар Рајчевић	Филозофски факултет	Дидактичке основе промјене наставних планова и програма за основне школе у Србији од 1838. до 1992. године	02.09.2010.
356. Мирјана Жабић	Технолошки факултет	Утицај фероцена и његових деривата на активност протеолитичких ензима	08.09.2010.
357. Никодије Јовановић	Факултет физичког васпитања и спорта	Ефекти плиометријске методе тренинга на темпо скакања код одбојкаша	13.09.2010.
358. Драгица Милошевић-Ђурђевић	Технолошки факултет	Утицај различитих хемијских контаминената на технолошки квалитет воћа и поврћа	28.09.2010.
359. Мирјана Ландика	Економски факултет	Квантитативни модели у функцији усклађивања управљачке визије и реалности	01.10.2010.
360. Бојан Гузина	Факултет физичког васпитања и спорта	Утицај силе снаге и локалног замора на ефикасност извођења ватерполо шута	04.11.2010.
361. Славиша Ковачевић	Економски факултет	Утицај глобализације на развој свјетске трговине	06.11.2010.
362. Весна Борка Јовановић	Природно-математички факултет	Структура и маса скаларних тетракваркова који садрже с-кварк на основу Ферми-Брајтове и Глозман-Рискине хиперфине интеракције	16.11.2010.
363. Адмир Хаџикадунић	Факултет физичког васпитања и спорта	Трансформација антрополошког статуса адолесцената у току једне школске године	03.12.2010.
364. Борис Пашалић	Пољопривредни факултет	Проучавање ароматског комплекса у климактеријумској фази сазријевања плодова јабуке	14.12.2010.
365. Миливоје Урошевић	Пољопривредни факултет	Испитивање ефикасности синхронизације еструса на производне показатеље женки кунића у интензивном узгоју	21.12.2010.
366. Зорана Танасић	Машински факултет	Истраживање модела за дизајн/редизајн социо-техничких система	17.01.2011.
367. Весна Рајчевић	Природно-математички факултет	Слив ријеке Врбање – потамолошка студија	22.01.2011.
368. Биљана Давидовић-Плавшић	Природно-математички факултет	Ензими, рани биомаркери, нефротоксичности гентамицина	29.01.2011.
369. Мидхат Спахић	Филозофски факултет	Краљ Стјепан Томаш и његово доба	14.02.2011.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
370. Никола Гаврић	Факултет политичких наука	Друштвена мисао Ивана А. Иљина	21.02.2011.
371. Ђорђе Чекрлија	Филозофски факултет	Типолошки приступ опису личности у латентном простору димензија алтернативног петофакторског модела и самопоимања	21.02.2011.
372. Стево Пуцар	Економски факултет	Утицај побољшања квалитета људских ресурса на повећање извоза са освртом на Републику Српску и Босну и Херцеговину	23.02.2011.
373. Александра Хацић-Крнетић	Филозофски факултет	Афективна везаност и религиозност код адолесцената и одраслих особа	24.02.2011.
374. Драган Ашковић	Академија умјетности	Паралитургијске песме код Срба	04.03.2011.
375. Војислав Шкрбић	Економски факултет	Актуелни проблеми и специфичности функционисања тржишта нафте са освртом на економска кретања у Републици Српској и Босни и Херцеговини	04.03.2011.
376. Мира Ђук	Факултет политичких наука	Управљање системом социјалне заштите у Босни и Херцеговини у процесима реформе	04.03.2011.
377. Селма Поробић	Филозофски факултет	Мотивација и креативност ученика основне школе у настави музичке културе	04.03.2011.
378. Нада Бањац	Медицински факултет	Упоредна анализа ефеката различитих инхибитора фосфодиестеразе 5 (ПДЕ5) на коронарну циркулацију	14.03.2011.
379. Горан Граховац	Факултет физичког васпитања и спорта	Ефекти различитих модела тренинга снаге усмјерени на брзину пливања	17.03.2011.
380. Сениша Куртеш	Економски факултет	Конкурентност Босне и Херцеговине на свјетском тржишту	19.03.2011.
381. Катарина Јевтић-Новаковић	Архитектонско-грађевински факултет	Предграђе Београда и његова трансформација током XX века	04.04.2011.
382. Дарко Радић	Правни факултет	Законски брачни имовински режим	05.04.2011.
383. Предраг Шпирић	Медицински факултет	Модификације тоталне ларингектомије и непосредног постоперативног третмана код пацијената са малигним тумором ларинкса	15.04.2011.
384. Војислав Дукић	Шумарски факултет	Крошње као фактор оптималне израђености једнодобних састојина храста китњака	15.04.2011.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
385. Лејла Чалкић	Медицински факултет	Алтернативни путеви преноса хепатитиса ц	21.04.2011.
386. Јагода Петровић	Факултет политичких наука	Улога социјалног рада у друштвеном укључивању сиромашних	27.04.2011.
387. Влада Сучевић	Филозофски факултет	Педагошко-дидактички ресурси квалитетног основног образовања	03.05.2011.
388. Срђан Амиџић	Економски факултет	Институционални капацитети и политике запошљавања на тржишту рада у Босни и Херцеговини.	10.05.2011.
389. Наташа Вилић	Филозофски факултет	Философија и противрјечја савремене културе	13.05.2011.
390. Далибор Кесић	Филолошки факултет	Интертекстуални приступ тумачењу имплицитног и експлицитног значења језичког знака	14.05.2011.
391. Нина Јањић	Природно-математички факултет	Морфолошке и анатомско-хистолошке карактеристике врста <i>Solanum lycopersicum</i> L., <i>Nicotiana tabacum</i> L. и <i>Datura stramonium</i> L. заражених вирусом мозаика краставца	19.05.2011.
392. Даворин Бајић	Природно-математички факултет	Улога саобраћајног система у функцији развоја привреде бањалучке регије	25.05.2011.
393. Драгана Вилић	Факултет политичких наука	Трансформација породице – друштвени, економски и демографски утицаји на породичну трансформацију	25.05.2011.
394. Мирјана Реметић	Медицински факултет	Ризични и протективни фактори у генези поремећаја менталног здравља дјеце предшколске доби	30.05.2011.
395. Јасмина Недељковић Остојић	Архитектонско-грађевински факултет	Анализа методе премера грађевинских објеката 3D ласерским скенерима	11.06.2011.
396. Игор Тодоровић	Економски факултет	Корпоративно управљање као фактор стратегијског менаџмента - Анализа предузећа са Бањалучке и Бечке берзе	17.06.2011.
397. Спахија Козлић	Филозофски факултет	Истраживање значења феномена слободе у доба технике – прилог анализи деконструкције хуманума	25.06.2011.
398. Биљана Милошевић	Факултет политичких наука	Друштвене детерминанте девијантног понашања у мултиетничком друштву	30.06.2011.
399. Предраг Гајић	Економски факултет	Могућности рачуноводствене информационе подршке управљању кључним факторима тржишног успеха – стратегијски приступ	16.07.2011.
400. Тања Чолић	Филозофски факултет	Припрема ученика редовне школе за прихватање дјеце са посебним потребама	05.09.2011.

Име и презиме	Факултет	Назив докторске дисертације	Датум одбране
401. Весна Шућур - Јањетовић	Факултет политичких наука	Социјални рад у интеграцији жртава трговине људима у Босни и Херцеговини	09.09.2011.
402. Витомир Слијепчевић	Економски факултет	Предузетнички принципи пословања савремене банке	26.10.2011.
403. Живорад Миленовић	Филозофски факултет	Положај, функције и стил рада наставника у традиционалној и инклузивној настави	09.11.2011.
404. Благоје Шупић	Економски факултет	Стварање и финансијски ефекти електроенергетског тржишта Југоисточне Европе	11.11.2011.
405. Гордана Ђокић	Економски факултет	Еволуција регулације приватизованог монополског јавног сектора у ЕУ: од златне дионице до РЕГРЕФ-а	18.11.2011.
406. Зоран Величковић	Електротехнички факултет	Оптимизација алгоритама протокола преплетених слојева	03.12.2011.
407. Сања Јосифовић-Елезовић	Филолошки факултет	Вредновање језичких вештина у настави енглеског језика као страног	10.12.2011.
408. Дарко Паспаљ	Факултет физичког васпитања и спорта	Морфолошке карактеристике и психомоторичке способности студената Високе школе унутрашњих послова у функцији рјешавања проблемских ситуација	12.12.2011.
409. Радомир Зрнић	Факултет физичког васпитања и спорта	Нивои трансформационих промјена антрополошких димензија жена под утицајем различитих модела спортско- рекреативних активности.	14.12.2011.
410. Сениша Митрић	Пољопривредни факултет	Проучавање биолошке активности, перзистентности и мобилности имазетапира у земљишту	22.12.2011.
411. Ранко Вулић	Правни факултет	Економска интересна групација француског права	24.12.2011.
412. Дарко Бродић	Електротехнички факултет	Оптимизација алгоритама за екстракцију референтне линије и нагиба текста	27.12.2011.

Индекс

Наслови докторских дисертација

- Актуелни проблеми и специфичности функционисања тржишта нафте са освртом на економска кретања у Републици Српској и Босни и Херцеговини 23
- Алтернативни путеви преноса хепатитиса ц 72
- Анализа методе премера грађевинских објеката 3D ласерским скенерима 12
- Афективна везаност и религиозност код адолесцената и одраслих особа 126
- Вредновање језичких вештина у настави енглеског језика као страног 139
- Друштвена мисао Ивана А. Иљина 99
- Друштвене детерминанте девијантног понашања у мултиетничком друштву 106
- Еволуција регулације приватизованог монополског јавног сектора у ЕУ: од златне дионице до РЕГРЕФ-а 57
- Економска интересна групација француског права 84
- Ензими, рани биомаркери, нефротоксичности гентамицина 89
- Ефекти различитих модела тренинга снаге усмјерени на брзину пливања 116
- Законски брачни имовински режим 81
- Институционални капацитети и политике запошљавања на тржишту рада у Босни и Херцеговини 34
- Интертекстуални приступ тумачењу имплицитног и експлицитног значења језичког знака 137
- Испитивање ефикасности синхронизације еструса на производне показатеље женки кунића у интензивном узгоју 77
- Историја српске Германистике 140
- Истраживање значења феномена слободе у доба технике – прилог анализи деконструкције хуманума 132
- Истраживање модела за дизајн/редизајн социо-техничких система 66
- Конкурентност Босне и Херцеговине на свјетском тржишту 30
- Корпоративно управљање као фактор стратегијског менаџмента - Анализа предузећа са Бањалучке и Бечке берзе 38
- Крошње као фактор оптималне изграђености једнодобних састојина храста китњака 142
- Краљ Стјепан Томаш и његово доба 123
- Могућности рачуноводствене информационе подршке управљању кључним факторима тржишног успјеха – стратегијски приступ 43
- Модификације тоталне ларингектомије и непосредног постоперативног третмана код пацијената са малигним тумором ларинкса 70

- Морфолошке и анатомско-хистолошке карактеристике врста *Solanum lycopersicum* L., *Nicotiana tabacum* L. и *Datura stramonium* L. заражених вирусом мозаика краставца 91
- Морфолошке карактеристике и психомоторичке способности студената Високе школе унутрашњих послова у функцији рјешавања проблемских ситуација 118
- Мотивација и креативност ученика основне школе у настави музичке културе 127
- Нивои трансформационих промјена антрополошких димензија жена под утицајем различитих модела спортско - рекреативних активности 120
- Оптимизација алгоритама за екстракцију референтне линије и нагиба текста 64
- Оптимизација алгоритама протокола преплетених слојева 63
- Паралитургијске песме код Срба 7
- Педагошко-дидактички ресурси квалитетног основног образовања 129
- Положај, функције и стил рада наставника у традиционалној и инклузивној настави 135
- Предграђе Београда и његова трансформација током XX века 9
- Предузетнички принципи пословања савремене банке 50
- Припрема ученика редовне школе за прихватање дјеце са посебним потребама 134
- Проучавање ароматског комплекса у климактеријумској фази сазријевања плодова јабуке 76
- Проучавање биолошке активности, перзистентности и мобилности имазетапира у земљишту 79
- Ризични и протективни фактори у генези поремећаја менталног здравља дјеце предшколске доби 73
- Слив ријеке Врбање – потамолошка студија 87
- Социјални рад у интеграцији жртава трговине људима у Босни и Херцеговини 108
- Стварање и финансијски ефекти електроенергетског тржишта Југоисточне Европе 54
- Структура и маса скаларних тетракваркова који садрже с-кварк на основу Ферми-Брајтове и Глозман-Рискине хиперфине интеракције 96
- Типолошки приступ опису личности у латентном простору димензија алтернативног петофакторског модела и самопоимања 124
- Трансформација антрополошког статуса адолесцената у току једне школске године 113
- Трансформација породице – друштвени, економски и демографски утицаји на породичну трансформацију 104
- Улога саобраћајног система у функцији развоја привреде бањалучке регије 94
- Улога социјалног рада у друштвеном укључивању сиромашних 103
- Упоредна анализа ефеката различитих инхибитора фосфодиестеразе 5 (ПДЕ5) на коронарну циркулацију 69

Управљање системом социјалне заштите у Босни и Херцеговини у процесима реформе 100
Утицај глобализације на развој свјетске трговине 15
Утицај побољшања квалитета људских ресурса на повећање извоза са освртом на Републику Српску и Босну и Херцеговину 18
Утицај силе, снаге и локалног замора на ефикасност извођења ватерполо шута 112
Философија и противрјечја савремене културе 131

Уже научне области

Биохемија 89
Ботаника 91
Геоинформатика 12
Грађанско право и грађанско процесно право 81
Друштвена географија 94
Етномузикологија 7
Заштита здравља биљака и агроекологија 79
Индустријско инжењерство 66
Инжењерски менаџмент 66
Инфектологија 72
Историја и теорија архитектуре и заштита градитељског наслеђа 9
Кинезиологија у спорту 112, 116
Кинезиолошка рекреација и кинезитерапија 120
Лингвистика 137
Међународна економија 15
Менаџмент 38
Методика наставе енглеског језика 139
Методологија психолошких истраживања 124
Микроекономија и финансије 57
Национална историја средњег вијека 123
Онтологија 132
Општа електротехника 64
Оториноларингологија 70
Педагогија 127, 129, 134, 135
Педијатрија 73
Планирање газдовања шумама 142
Пословна економија 54
Пословно право 84
Предузетничка економија 50
Психологија личности 124
Развојна психологија 126
Рачуноводство 43

Социјална политика 100
Специфичне књижевности – њемачка књижевност 140
Специфични језици – енглески језик 137
Сточарство 77
Телекомуникације 63
Теорија и методологија социјалног рада 103, 108
Теорија, методика и методологија у физичком васпитању и спорту 113
Теорија, методика и методологија у физичком васпитању и спорту 118
Теоријска економија 18, 23, 34
Теоријска и међународна економија 30
Теоријска социологија 99, 104, 106
Ургентна медицина 69
Физика елементарних честица 96
Физичка географија 87
Филозофија 131
Хортикултура 76

Ментори

Адамовић, Љубиша 15
Арлов, Драган 118
Бабић, Илија 81
Бобрек, Мирослав 66
Видановић, Иван 108
Вукмировић, Никола 50
Вуковић, Симо 112, 116
Гавриловић, Ана 100
Говедарица, Миро 12
Големовић, Димитрије 7
Голубовић, Србољуб 72
Грубачић, Слободан 140
Данеш, Вера 73
Драгосављевић, Предраг 120
Ђукић, Богомир 131
Ерић, Живојин 91
Живановић, Миодраг 132
Живковић, Бошко 57
Зарић, Синиша 30, 34
Игњатовић, Синиша 96
Илић, Миле 129, 135
Јаковљевић, Владимир 69
Јањић, Васкрсија 79
Лојпур, Анђелко 38

Малинић, Слободан 43
Марић, Ђуро 94
Матаругић, Драгутин 77
Маунага, Зоран 142
Мијановић, Михајло 113
Милосављевић, Милосав 103
Павловић, Петар 118
Поповић, Витомир 84
Ристић, Лазо 106
Саничанин, Живко 89
Слијепчевић, Ђоко 23
Смедеревац, Снежана 124
Станковић, Милан 70
Станковић, Миленко 9
Становчић, Војислав 99
Стефановић-Станојевић, Татјана 126
Стојановић, Смиљка 137, 139
Сузић, Ненад 127, 134
Тодоровић, Здравко 18
Ђирковић, Сима 123
Хрибар, Јанез 76
Црногорац, Чедомир 87
Шијаковић, Иван 104
Шпирић, Никола 54